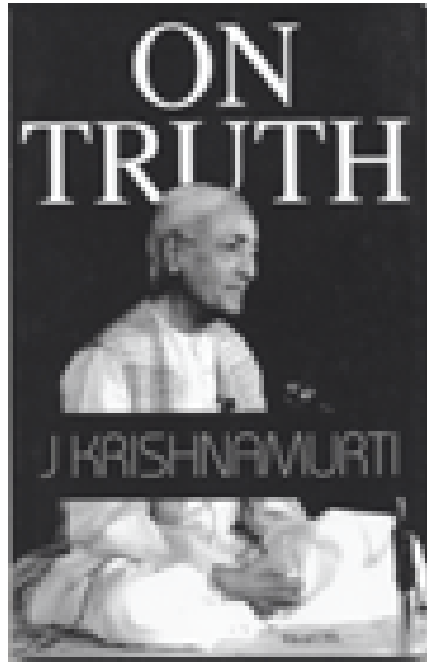

J. KRISHNAMURTI

BÀN VỀ SỰ THẬT
ON TRUTH

Lời dịch: ÔNG KHÔNG

Bản dịch 2010- Sửa 12-2012

www.jkrishnamurtionghong.com

– Tháng 12-2012 –

Tri ân Alan Kartly và con gái – Australia – đã gửi tặng
nguyên tác tiếng Anh: *On Truth*.

ÔNG KHÔNG.

On Truth

J. Krishnamurti

HarperSanFrancisco
A Division of HarperCollinsPublishers

‘Con người vĩ đại nhất trong tất cả những con người giải thoát đã luôn luôn giảng thuyết bằng sự đơn giản và sự rõ ràng lạ thường. Đây là bản chất của Sự thật, và đó là bản chất của Krishnamurti.’

Larry Dossey, M.D.

Bàn về Sự thật trao ặng những suy nghĩ thăm thẳm nhất của Krishnamurti trên con đường thâm nhập Sự thật. Năm 1929, ông bắt đầu sống giảng thuyết trước công chúng ằng câu nói, ‘Sự thật là một mảnh đất không lối vào.’ Qua nhiều năm nói chuyện cùng khán giả thuộc mọi tuổi tác và trình độ, ông liên tục nhấn mạnh rằng sự thật không thể tiếp cận được qua dụng cụ của sự suy nghĩ. Sự thật không thể nắm bắt và không tên tuổi, và chỉ có thể được nhận ra qua sự thâm nhập vào toàn chuyển động của sự suy nghĩ và những hoạt động của nó. Khi lần đầu tiên xuất hiện trong những quyển sách, những lời giảng đầy sức sống này phơi bày sự thật hiện diện như thế nào khi nỗ lực không còn, cái trí tổng không, và chỉ có khoảnh khắc của hiện tại. Chúng ta nhận ra rằng Sự thật hiện diện không được mời mọc, ‘cùng vinh quang’, khi người ta đặt tất cả trong trật tự, và trong đó có ‘thiên lương vô cùng.’

JIDDU KRISHNAMURTI (1895 – 1986) là một người thầy tinh thần nổi tiếng khắp thế giới mà những lời giảng và những quyển sách của ông thôi thúc sự thâm nhập về sống của hàng ngàn người. Những quyển sách khác gồm có, *Bàn về Sự hãi*, *Bàn về Học hành và Hiểu biết*, *Bàn về Xung đột*, *Bàn về Thiên nhiên và Môi trường*, và *Bàn về Sống và Chết*.

BÀN VỀ SỰ THẬT

*Tôn giáo có nghĩa thâm nhập bằng sự ngờ vực,
đặt ra nghi vấn bằng sự hoài nghi, thâm nhập vào điều
gì là sự thật. Đó là tôn giáo.*

Ojai, ngày 2 tháng 5 năm 1981

Nội dung

Trang

- 11 Lời tựa
- 13 Poona, ngày 3 tháng 10 năm 1948
- 25 Rajghat, ngày 23 tháng 1 năm 1949
- 33 Rajahmundry, ngày 20 tháng 11 năm 1949
- 38 Bombay, ngày 12 tháng 3 năm 1950
- 43 London, ngày 23 tháng 4 năm 1952
- 57 Nói chuyện cùng Học sinh tại Rajghat, ngày 31 tháng 12 năm 1952
- 59 Bombay, ngày 8 tháng 2 năm 1953
- 62 Poona, ngày 10 tháng 9 năm 1958
- 80 *Từ quyển* Sự thật và Thực sự, Brockwood Park, ngày 18 tháng 5 năm 1975
- 97 Saanen, ngày 1 tháng 8 năm 1975
- 108 *Từ quyển* Sự thật và Thực tế, Saanen, ngày 25 tháng 7 năm 1976
- 110 Nói chuyện tại Brockwood Park, ngày 28 tháng 6 năm 1979
- 158 Ojai, California, ngày 8 tháng 5 năm 1980
- 161 Bombay, ngày 3 tháng 2 năm 1985
- 170 Bombay, ngày 7 tháng 2 năm 1985
- 172 Bombay, ngày 9 tháng 2 năm 1985
- 181 *Từ quyển* Những Nói chuyện cuối cùng tại Saanen 1985, ngày 21 tháng 7 năm 1985

- 184 *Từ quyển* Những Nói chuyện cuối cùng tại
Saanen, ngày 25 tháng 7 năm 1985
- 189 Brockwood Park, ngày 29 tháng 8 năm 1985

Lời tựa

Jiddu Krishnamurti được sinh ra ở Ấn độ năm 1895 và, lúc 13 tuổi, được bảo trợ bởi Tổ Chức Huyền bí học Theosophical Society, đã công nhận ông là phương tiện cho ‘Thầy Thế Giới’ mà sự xuất hiện của ông đã được công bố từ trước. Chẳng mấy chốc K đã nổi lên như một người thầy, không thể phân hạng, không thỏa hiệp và đầy quyền năng; những nói chuyện và những tác phẩm của ông không liên quan đến bất kỳ tôn giáo đặc biệt nào và cũng không thuộc phương Đông hay phương Tây nhưng dành cho toàn thế giới. Cương quyết phủ nhận hình ảnh đáng Cứu thế, vào năm 1929 ông tuyên bố giải tán tổ chức to lớn và giàu có đã được xây dựng quanh ông và tuyên bố sự thật là ‘một mảnh đất không lối vào’, không thể tiếp cận được bởi bất kỳ tôn giáo, triết lý hay giáo phái chính thức nào.

Trong suốt sống còn lại, K liên tục phủ nhận danh vị đạo sư mà những người khác cố gắng ép buộc ông phải nhận. Ông tiếp tục thu hút vô số người khắp thế giới nhưng khẳng định không là uy quyền, không muốn những đệ tử, và luôn luôn nói chuyện như một cá thể cùng một cá thể khác. Tâm điểm những lời giáo huấn của ông là nhận ra rằng những thay đổi cơ bản trong xã hội chỉ có thể được tạo ra bởi sự thay đổi của ý thức cá

thể. Sự cần thiết phải hiểu rõ về chính mình và hiểu rõ những ảnh hưởng gây tách rời, gây giới hạn của tình trạng bị quy định thuộc quốc gia và tôn giáo, liên tục được nhấn mạnh. Krishnamurti luôn luôn vạch ra sự cần thiết cấp bách phải có được sự khoáng đạt, phải có được ‘không gian bao la trong bộ não’ mà trong đó có năng lượng vô hạn. Điều này dường như đã là nguồn suối của sự sáng tạo riêng của ông và cốt lõi cho những ảnh hưởng to tát của ông đối với vô số người khắp thế giới.

Ông tiếp tục giảng thuyết khắp thế giới cho đến khi qua đời năm 1986 ở tuổi chín mươi. Những nói chuyện, những đối thoại, những lá thư và những bài viết trên báo của ông đã được tổng hợp thành hơn sáu mươi quyển. Từ những lời giáo huấn nhiều như thế một loạt những quyển sách có đề mục này đã được biên soạn, mỗi quyển sách tập trung vào một đề tài có liên quan đặc biệt và khẩn cấp trong sống hàng ngày của chúng ta.

Poona, ngày 3 tháng 10 năm 1978

Người hỏi: Ông nói, ký ức là trải nghiệm không trọn vẹn. Tôi có một ký ức và một ấn tượng rõ rệt về những nói chuyện trước của ông. Đây là một trải nghiệm không trọn vẹn trong ý nghĩa gì? Ông làm ơn giải thích kỹ càng điều này.

Krishnamurti: Chúng ta có ý gì qua từ ngữ *ký ức*? Bạn đi đến trường, và nhét đầy những dữ kiện, sự hiểu biết kỹ thuật. Nếu bạn là một kỹ sư, bạn sử dụng ký ức của sự hiểu biết kỹ thuật để xây dựng một chiếc cầu. Đó là ký ức thuộc thực tế. Cũng có ký ức thuộc tâm lý. Bạn đã nói với tôi điều gì đó, dễ chịu hay khó chịu, và tôi giữ lại nó; và lần tới khi tôi gặp bạn, tôi gặp bạn bằng ký ức đó, ký ức của điều gì bạn đã nói hay đã không nói.

Vậy là có hai khía cạnh đối với ký ức, khía cạnh tâm lý và khía cạnh thực tế. Chúng có liên quan lẫn nhau, và vì vậy không rõ ràng. Chúng ta biết rằng ký ức thực tế là cần thiết như một phương tiện của kiếm sống. Nhưng liệu ký ức tâm lý là cần thiết? Và yếu tố nào duy trì ký ức tâm lý này? Điều gì làm người ta nhớ lại sự lãng nhục cũng như sự nịnh nọt? Tại sao người ta giữ lại những kỷ niệm nào đó và xua đuổi những kỷ niệm khác? Chắc chắn, người ta giữ lại những kỷ niệm dễ chịu và xua đuổi những kỷ niệm khó chịu. Nếu bạn

quan sát, bạn sẽ thấy rằng những kỷ niệm đau khổ sẽ dễ dàng được quên lãng mau lẹ hơn những kỷ niệm vui vẻ. Và cái trí là ký ức, tại bất kỳ mức độ nào, bằng bất kỳ cái tên nào bạn gọi nó; cái trí là sản phẩm của quá khứ, nó được thành lập trên quá khứ, mà là ký ức, một tình trạng bị quy định.

Lúc này, cùng ký ức đó chúng ta gặp gỡ số ng, chúng ta gặp gỡ một thách thức mới mẻ. Thách thức luôn luôn mới mẻ, và phản ứng của chúng ta luôn luôn cũ kỹ, bởi vì nó là kết quả của quá khứ. Vậy là, trải nghiệm không ký ức là một trạng thái và trải nghiệm có ký ức là một trạng thái khác. Đó là, có một thách thức, mà luôn luôn mới mẻ. Tôi gặp gỡ nó bằng một phản ứng, bằng sự quy định của cái cũ kỹ. Vậy là điều gì xảy ra? Tôi hấp thụ cái mới mẻ, tôi không hiểu rõ nó; và đang trải nghiệm về cái mới mẻ bị quy định bởi quá khứ. Thế là, có sự hiểu rõ một phần về cái mới mẻ, không bao giờ có sự hiểu rõ trọn vẹn. Chỉ khi nào có sự hiểu rõ trọn vẹn về bất kỳ thứ gì, người ta mới không để lại một vết sẹo của ký ức.

Khi có một thách thức, mà luôn luôn mới mẻ, bạn gặp gỡ nó bằng một phản ứng của quá khứ. Phản ứng cũ kỹ quy định cái mới mẻ, và thế là gây biến dạng nó, cho nó một thành kiến. Vì vậy, không có sự hiểu rõ tổng thể về cái mới mẻ; vì vậy cái mới mẻ bị hấp thụ vào cái cũ kỹ, và thế là củng cố cái cũ kỹ. Dường như điều này có lẽ trừu tượng, nhưng nó không khó hiểu lắm nếu bạn thâm nhập một cách cẩn thận và kỹ càng. Tại thời điểm hiện nay, tình huống trong thế giới đòi hỏi một tiếp cận mới mẻ, một cách nhìn mới mẻ để giải quyết vấn đề của thế giới, mà luôn luôn mới mẻ. Chúng ta không tiếp cận nó bởi vì chúng ta tiếp cận nó

bằng những cái trí bị quy định của chúng ta, bằng những thành kiến thuộc tôn giáo, gia đình, địa phương, và quốc gia. Đó là, những trải nghiệm thuộc quá khứ của chúng ta đang hành động như một rào cản đối với sự hiểu rõ về thách thức mới mẻ, thế là chúng ta đang tiếp tục vun đắp và củng cố ký ức và, thế là, không bao giờ hiểu rõ cái mới mẻ; chúng ta không bao giờ hiểu rõ thách thức một cách trọn vẹn. Chỉ khi nào người ta có thể gặp gỡ thách thức một cách mới mẻ, trong sáng, không quá khứ, lúc đó nó mới sản sinh hoa quả của nó, sự phong phú của nó.

Người hỏi nói, ‘Tôi có một kỷ niệm và một ấn tượng sống động của những nói chuyện trước của ông. Trong ý nghĩa nào đây là một trải nghiệm không trọn vẹn?’ Chắc chắn, nó là một trải nghiệm không trọn vẹn nếu nó chỉ là một ấn tượng, một kỷ niệm. Nếu bạn hiểu rõ điều gì đã được nói, thấy sự thật của nó, sự thật đó không là một kỷ niệm. Sự thật không là một kỷ niệm, bởi vì sự thật luôn luôn mới mẻ, liên tục đang tự thay đổi chính nó. Bạn có một kỷ niệm của một nói chuyện trước. Tại sao, bởi vì bạn đang sử dụng nói chuyện trước như một hướng dẫn, bạn không hiểu rõ nó trọn vẹn. Bạn muốn thâm nhập vào nó, và không ý thức hay có ý thức, nó đang được nuôi dưỡng. Nhưng nếu bạn hiểu rõ cái gì đó một cách trọn vẹn, đó là, thấy sự thật của cái gì đó một cách tổng thể, bạn sẽ phát giác rằng không có kỷ niệm gì cả.

Giáo dục của chúng ta là sự vun đắp của ký ức, sự củng cố của ký ức. Những thực hành và những nghi lễ của tôn giáo, đọc sách và hiểu biết của bạn, tất cả là sự củng cố của ký ức. Chúng ta có ý gì qua điều đó? Tại sao chúng ta bám vào ký ức? Tôi không hiểu liệu

bạn đã nhận thấy điều đó, khi bạn lớn lên, bạn hướng về quá khứ, về những hân hoan của nó, những đau khổ của nó, những vui thú của nó; và nếu bạn còn trẻ, bạn hướng đến tương lai. Tại sao chúng ta đang làm điều này? Tại sao ký ức đã trở thành quan trọng như thế? Bởi vì lý do rõ ràng và đơn giản rằng chúng ta không biết làm thế nào để sống một cách tổng thể, trọn vẹn trong hiện tại. Chúng ta đang sử dụng hiện tại như phương tiện dẫn đến tương lai, và vì vậy hiện tại không quan trọng. Chúng ta không thể sống trong hiện tại bởi vì chúng ta đang sử dụng hiện tại như một đoạn đường dẫn đến tương lai. Bởi vì tôi sắp sửa trở thành cái gì đó, không bao giờ có một hiểu rõ trọn vẹn về chính tôi, và hiểu rõ về chính tôi – chính xác điều gì tôi là ngay lúc này – không cần đến sự vun đắp của ký ức. Ngược lại, ký ức là một cản trở đối với sự hiểu rõ cái gì là.

Tôi không hiểu liệu bạn đã nhận thấy rằng một suy nghĩ mới mẻ, một cảm giác mới mẻ, hiện diện chỉ khi nào cái trí không bị trói buộc trong mạng lưới của ký ức. Có một khoảng ngừng giữa hai suy nghĩ, giữa hai kỷ niệm, và khi khoảng ngừng đó có thể được duy trì, vậy thì từ khoảng ngừng đó có một trạng thái mới mẻ của sự hiện diện mà không còn là ký ức. Chúng ta có những kỷ niệm, và chúng ta vun đắp ký ức, như một phương tiện của sự tiếp tục. Đó là, ‘cái tôi’ và ‘cái của tôi’ trở thành rất quan trọng chừng nào sự vun đắp của ký ức còn tồn tại; và bởi vì hầu hết chúng ta đều được tạo thành từ ‘cái tôi’ và ‘cái của tôi’, ký ức đảm nhiệm một vai trò quan trọng trong những sống của chúng ta. Nếu bạn không có ký ức, tài sản của bạn, gia đình của bạn, những ý tưởng của bạn, sẽ không quan trọng như thế; thế là để tạo sức mạnh cho ‘cái tôi’ và ‘cái của tôi’,

bạn vun đắp ký ức. Nhưng nếu bạn nhìn ngắm, bạn sẽ thấy rằng có một khoảng ngừng giữa hai suy nghĩ, giữa hai cảm xúc. Trong khoảng ngừng đó, mà không là sản phẩm của ký ức, có một tự do lạ thường khỏi ‘cái tôi’ và ‘cái của tôi’, và khoảng ngừng đó là không thời gian.

Chúng ta hãy theo dõi ~~điều~~ đề một cách khác hẳn. Chắc chắn, ký ức là thời gian, đúng chứ? Đó là, ký ức tạo ra ngày hôm qua, ngày hôm nay và ngày mai. Ký ức của ngày hôm qua quy định ngày hôm nay và vì vậy định hình ngày mai. Đó là quá khứ qua hiện tại tạo ra tương lai. Có một qui trình thuộc thời gian đang xảy ra, mà là ý ~~môn~~ để trở thành. Ký ức là thời gian, và qua thời gian chúng ta hy vọng đạt được một kết quả. Hôm nay tôi là một thư ký, và được trao cho thời gian và cơ hội, tôi sẽ trở thành một giám đốc hay người chủ. Vì vậy, tôi phải có thời gian; và bằng tinh thần như thế chúng ta nói, ‘Tôi sẽ đạt được sự thật, tôi sẽ gặp được Thượng đế’. Thế là, tôi phải có thời gian để thực hiện, mà có nghĩa tôi phải vun đắp ký ức, củng cố ký ức bằng luyện tập, bằng kỷ luật, để là cái gì đó, để đạt được, để kiếm được, mà có nghĩa sự tiếp tục trong thời gian. Thế là, qua thời gian chúng ta hy vọng đạt được cái không thời gian, qua thời gian chúng ta hy vọng kiếm được cái vĩnh hằng. Bạn có thể thực hiện điều đó? Bạn có thể trói buộc cái vĩnh hằng trong mạng lưới của thời gian, qua ký ức, mà thuộc thời gian?

Cái không thời gian có thể hiện diện chỉ khi nào ký ức, mà là ‘cái tôi’ và ‘cái của tôi’, không hiện diện. Nếu bạn thấy sự thật của điều đó – rằng qua thời gian cái không thời gian không thể được hiểu rõ hay được thâm nhận – vậy là chúng ta thâm nhập vấn đề của ký

ức. Ký ức của những sự việc thuộc kỹ thuật là cần thiết; nhưng ký ức thuộc tâm lý mà duy trì cái ngã, ‘cái tôi’ và ‘cái của tôi’, mà cho sự nhận dạng và sự tiếp tục, hoàn toàn hủy diệt sự sống và sự thật. Khi người ta thấy sự thật của điều đó, điều giả dối rơi rụng; thế là, không còn ghi nhớ thuộc tâm lý của trải nghiệm ngày hôm qua.

Bạn thấy một hoàng hôn đẹp, một cái cây dễ thương trong một cánh đồng, và lần đầu tiên khi bạn nhìn nó, bạn thưởng thức nó một cách tổng thể, trọn vẹn; nhưng sau đó bạn quay lại nó với ham muốn thưởng thức lại. Điều gì xảy ra khi bạn làm điều đó? Không có sự thưởng thức, bởi vì nó là ký ức của hoàng hôn ngày hôm qua mà lúc này đang khiến cho bạn quay lại, ký ức đó đang xô đẩy, đang thôi thúc bạn thưởng thức. Ngày hôm qua không có ký ức, chỉ có một sự trân trọng tự phát, một phản ứng hiệp thông; nhưng ngày hôm nay bạn ham muốn nắm bắt lại trải nghiệm của ngày hôm qua. Đó là ký ức đang can thiệp giữa bạn và hoàng hôn; vì vậy, không có thưởng thức, không có phong phú, không có tổng thể của vẻ đẹp. Lại nữa, bạn có một người bạn đã nói điều gì đó với bạn ngày hôm qua, một lời khích lệ hay một lời khen ngợi, bạn giữ lại ký ức đó; và với ký ức đó bạn gặp gỡ người bạn của bạn ngày hôm nay. Bạn thực sự không gặp gỡ người bạn của bạn – bạn mang theo cùng bạn ký ức của ngày hôm qua, mà can thiệp vào nó; và thế là, chúng ta tiếp tục, đang vây quanh chúng ta và ảnh hưởng hành động của chúng ta bằng ký ức, và vì vậy không có trạng thái mới mẻ, không có sự trong sáng. Đó là lý do tại sao ký ức khiến cho sống trở thành buồn chán, trì trệ, và trống rỗng.

Chúng ta sống đối kháng lẫn nhau bởi vì ‘cái tôi’ và ‘cái của tôi’ được củng cố qua ký ức. Ký ức hồi sinh qua hành động trong hiện tại; chúng ta cho ký ức sự sống qua hiện tại, nhưng khi chúng ta không cho ký ức sự sống, nó tan biến. Vì vậy ký ức về những sự kiện, về những sự kiện kỹ thuật, rõ ràng là một cần thiết, nhưng ký ức như sự ghi nhớ thuộc tâm lý hủy diệt sự hiểu rõ về sống, sự hiệp thông cùng nhau.

Người hỏi: Ông đã nói rằng khi cái trí tầng ý thức bên ngoài yên lặng, cái trí tầng ý thức bên trong tự chiếu rọi. Liệu cái trí tầng ý thức bên trong là một thực thể cao cấp? Liệu không cần thiết phải tuôn trào tất cả mọi điều bị giấu giếm trong mê cung của tầng ý thức bên trong với mục đích tự cởi bỏ tình trạng bị quy định của người ta, hay sao? Làm thế nào người ta có thể khởi sự nó?

Krishnamurti: Tôi không hầu có bao nhiêu người trong chúng ta hầu biết rằng có một tầng ý thức bên trong, và nhận biết rằng có những tầng khác nhau trong ý thức của chúng ta? Tôi nghĩ hầu hết chúng ta chỉ nhận biết cái trí hời hợt, nhận biết hoạt động hàng ngày, nhận biết tầng ý thức bề mặt, huyền não. Chúng ta không nhận biết chiều sâu, sự quan trọng và ý nghĩa của những tầng giấu giếm; và thỉnh thoảng, qua một giấc mơ, qua một gợi ý mơ hồ, qua một gián tiếp, người ta nhận biết rằng có những trạng thái khác của thân tâm. Hầu hết chúng ta đều quá bận rộn, quá bận tâm với sống của chúng ta, với những vui chơi, với những ham muốn nhục dục, với những viễn vông, không thể nhận biết bất kỳ điều gì ngoại trừ tầng ý thức

bên ngoài. Hầu hết chúng ta đều hoang phí những sống của chúng ta trong sự đấu tranh giành giật quyền hành, thuộc chính trị hay cá nhân, sự đấu tranh tìm kiếm chức vụ, thành công.

Lúc này, người hỏi muốn biết, ‘Liệu tầng ý thức bên trong là một thực thể cao cấp?’ Đó là câu hỏi đầu tiên. Liệu có một thực thể cao cấp tách khỏi qui trình của sự suy nghĩ? Chắc chắn, chừng nào qui trình của sự suy nghĩ còn tồn tại, mặc dù nó có lẽ phân chia thành thấp kém hoặc cao cấp, không thể có thực thể cao cấp, không thể có thực thể vĩnh cửu nào tách khỏi cái nhất thời, phù du. Vì vậy chúng ta sẽ phải thâm nhập câu hỏi này rất cẩn thận và hiểu rõ toàn ý nghĩa của ý thức. Tôi đã nói rằng khi bạn có một vấn đề và đã suy nghĩ về nó cho đến lúc cái trí của bạn bị kiệt quệ mà không khám phá được đáp án, nó thường xuyên xảy ra rằng khi bạn gác vấn đề đó qua một bên, đáp án được tìm thấy vào sáng sớm. Trong khi cái trí tầng ý thức bên ngoài yên lặng, những tầng giấu giếm của cái trí tầng ý thức bên trong đang làm việc về vấn đề, và khi bạn thức giấc bạn khám phá được đáp án. Chắc chắn, điều đó có nghĩa những tầng giấu giếm của cái trí không ngủ khi bạn ngủ, nhưng luôn luôn đang làm việc. Mặc dù cái trí tầng ý thức bên ngoài có lẽ ngủ say, phía bên trong, nơi những tầng khác nhau của nó đang vật lộn với vấn đề đó, và tự nhiên nó chiếu rọi chính nó lên tầng ý thức bên ngoài. Lúc này câu hỏi là, liệu đó là một thực thể cao cấp? Chắc chắn không. Bạn có ý gì qua từ ngữ *một thực thể cao cấp*? Bạn có ý, đúng chứ, một thực thể thuộc tinh thần, một thực thể mà vượt khỏi thời gian? Bạn ngập tràn những suy nghĩ, và một thực thể mà bạn suy nghĩ về nó chắc chắn không là một thực thể tinh

thân – nó là bộ phận của sự suy nghĩ; vì vậy nó là một đũa con của sự suy nghĩ, vẫn còn bên trong lãnh vực của sự suy nghĩ. Dù gọi nó bằng bất kỳ cái tên gì, nó vẫn còn là một sản phẩm của sự suy nghĩ; vậy là nó là một sản phẩm của thời gian, và không là một thực thể thuộc tinh thần.

Câu hỏi kế tiếp là, ‘Liệu không cần thiết phải tuân tròn tất cả mọi điều bị giấu giếm trong mê cung của tầng ý thức bên trong với mục đích tự cởi bỏ tình trạng bị quy định của người ta, hay sao? Làm thế nào người ta có thể khởi sự nó?’ Như tôi đã nói, ý thức có những tầng khác nhau. Đầu tiên, có tầng bề mặt, và dưới đó có ký ức, bởi vì nếu không có ký ức không có hành động. Dưới đó nữa có sự ham muốn để hiện diện, để trở thành, sự ham muốn để thành tựu. Nếu bạn vẫn còn thâm nhập sâu thẳm hơn, bạn sẽ phát hiện một trạng thái của phủ nhận hoàn toàn, của không chắc chắn, của trống không. Tổng thể của tất cả những thứ này là ý thức. Lúc này, chừng nào còn có sự ham muốn để tồn tại, để trở thành, để thành tựu, để đạt được, phải có sự củng cố của nhiều tầng thuộc ý thức như ‘cái tôi’ và ‘cái của tôi’, và làm trống không nhiều tầng đó có thể xảy ra chỉ khi nào bạn hiểu rõ qui trình của trở thành. Đó là, chừng nào còn có sự ham muốn để tồn tại, để trở thành, để thành tựu, ký ức được củng cố, và từ ký ức đó có hành động, mà chỉ quy định cái trí thêm nữa. Tôi hy vọng bạn quan tâm tất cả điều này. Nếu không, cũng chẳng quan trọng lắm; nhưng tôi sẽ tiếp tục, bởi vì một số trong các bạn có lẽ nhận biết vấn đề này.

Sự sống không chỉ là một tầng của ý thức, nó không phải là một chiếc lá, một cái cành: sự sống là

một tiến hành tổng thể, trọn vẹn. Chúng ta phải hiểu rõ sự tiến hành tổng thể trước khi chúng ta có thể hiểu rõ vẻ đẹp của sự sống, sự vĩ đại của nó, những đau khổ của nó, những phiền muộn của nó và những hân hoan của nó. Lúc này, muốn làm trống không tầng ý thức bên trong, mà là môn hiểu rõ trạng thái tổng thể của sự tồn tại, của ý thức, chúng ta phải thấy nó được cấu thành từ cái gì; chúng ta phải nhận biết vô số những hình thức của tình trạng bị quy định mà là những ký ức của chủng tộc, gia đình, nhóm người, và vân vân, vô số những ký ức không trọn vẹn. Lúc này, người ta có thể phân tích những ký ức này, sử dụng mỗi phản ứng, mỗi ký ức, và gỡ rối nó, thâm nhập nó một cách trọn vẹn và xóa sạch nó; nhưng muốn thực hiện điều đó người ta sẽ cần thời gian, kiên nhẫn, và quan tâm vô tận. Chắc chắn, phải có một tiếp cận khác hẳn đối với vấn đề.

Bất kỳ người nào đã suy nghĩ về nó đều quen thuộc với qui trình của sử dụng một phản ứng, phân tích nó, theo dõi nó, và xóa sạch nó, và thực hiện điều đó với mọi phản ứng; và nếu người ta không phân tích xong xuôi một phản ứng, hay bỏ qua điều gì trong sự phân tích đó, thế là người ta phải quay lại từ đầu và mất đi nhiều ngày trong qui trình không hiệu quả đó. Phải có một tiếp cận khác hẳn để xóa sạch toàn bộ sự hiện diện của những ký ức, để cho cái trí có lẽ được mới mẻ mỗi khoảnh khắc. Làm thế nào điều đó sẽ được thực hiện? Bạn hiểu rõ vấn đề? Nó là thế này: chúng ta quen thuộc gặp gỡ sống bằng những ký ức cũ kỹ, những truyền thống cũ kỹ, những thói quen cũ kỹ; chúng ta gặp gỡ ngày hôm nay bằng ngày hôm qua. Lúc này, liệu người ta có thể gặp gỡ ngày hôm nay, hiện tại, mà không có sự suy nghĩ của ngày hôm qua? Chắc chắn,

đó là một nghi vấn mới mẻ, đúng chứ? Chúng ta biết phương pháp cũ kỹ của đi từng bước một, phân tích mỗi phản ứng, xóa sạch nó qua sự luyện tập, sự kỷ luật, và vân vân. Chúng ta thấy rằng một phương pháp như thế dính dáng đến thời gian; và khi bạn sử dụng thời gian như một phương tiện của xóa sạch tình trạng bị quy định, chắc chắn nó chỉ củng cố thêm tình trạng bị quy định. Nếu tôi sử dụng thời gian như một phương tiện giải thoát cho tôi, trong chính qui trình đó tôi đang trở nên bị quy định.

Thế là tôi sẽ làm gì? Bởi vì nó là một nghi vấn mới mẻ, tôi phải tiếp cận nó mới mẻ lại. Đó là, liệu người ta có thể giải thoát ngay tức khắc, ngay lập tức? Liệu có thể có sự tái sinh mà không có yếu tố của thời gian; thời gian không là gì cả ngoại trừ ký ức? Tôi nói rằng sự tái sinh, sự đột biến, là ngay lúc này, không phải ngày mai, và sự đột biến đó có thể hiện diện chỉ khi nào có sự tự do tuyệt đối khỏi ngày hôm qua. Làm thế nào người ta sẽ được tự do khỏi ngày hôm qua? Lúc này, khi tôi đặt ra câu hỏi đó, điều gì đang xảy ra trong cái trí của bạn? Điều gì đang xảy ra trong cái trí của bạn khi bạn thấy rằng cái trí của bạn phải mới mẻ, rằng ngày hôm qua của bạn phải xóa sạch? Khi bạn thấy sự thật của điều này, trạng thái cái trí của bạn là gì? Nếu bạn muốn hiểu rõ một bức tranh hiện đại, chắc chắn bạn không được tiếp cận nó bằng sự đào tạo cổ điển của bạn. Nếu bạn nhận ra điều đó như một sự kiện, điều gì xảy ra cho sự đào tạo cổ điển của bạn? Sự đào tạo cổ điển của bạn không còn khi có ý định để hiểu rõ một bức tranh hiện đại – thách thức là mới mẻ, và bạn nhận ra rằng bạn không thể hiểu rõ nó qua bức màn của ngày hôm qua. Khi bạn thấy sự thật của điều đó, vậy thì ngày

hôm qua tan **bến**, có sự xóa sạch hoàn toàn của ngày hôm qua.

Bạn phải thấy sự thật rằng ngày hôm qua không thể giải thích hiện tại. Chính là sự thật mới xóa sạch tình trạng bị quy định, và thấy sự thật của ‘cái gì là’ đòi hỏi một chú ý lạ thường. Bởi vì không có sự chú ý tuyệt đối nếu có sự xao nhãng, chúng ta có ý gì qua từ ngữ *xao nhãng*? Khi có **nhiều** quan tâm mà bạn lại chọn lựa một quan tâm và cố định cái trí của bạn vào nó, vậy thì bất kỳ quan tâm nào mà mang cái trí của bạn ra khỏi sự quan tâm trọng yếu, bạn gọi là sự xao nhãng. Lúc này, liệu bạn có thể chọn lựa một quan tâm và tập trung vào một quan tâm đó? Tại sao bạn chọn lựa một quan tâm và loại bỏ những quan tâm khác? Bạn chọn lựa một quan tâm bởi vì nó cho nhiều lợi lộc hơn; vì vậy, sự chọn lựa của bạn được đặt nền tảng trên lợi lộc, sự ham muốn để kiếm được; và khoảnh khắc bạn có một ham muốn để kiếm được, bạn phải chống cự như một xao nhãng mọi thứ mà khiến cho những suy nghĩ của bạn ra khỏi sự quan tâm trọng yếu. Ngoại trừ những ham muốn thuộc sinh học của bạn, liệu bạn có một quan tâm trọng yếu? Tôi thực sự nghi ngờ liệu bạn có một quan tâm trọng yếu. Thế là bạn không bị xao nhãng – bạn chỉ đang sống trong một trạng thái không trung tâm.

Con người muốn hiểu rõ sự thật phải trao cho nó sự chú ý không phân chia của anh ấy, và sự chú ý không phân chia đó hiện diện chỉ khi nào không có sự chọn lựa, và thế là không ý tưởng của xao nhãng. Không có sự việc như xao nhãng, bởi vì sự sống là một chuyên động, và người ta phải hiểu rõ toàn chuyên động này mà không phân chia nó thành những quan

tâm và những xa o nhãng. Thế là, người ta phải nhìn ngắm mọi thứ để thấy sự thật hay sự giả dối của nó. Khi người ta thấy sự thật của điều này, nó giải thoát ý thức khỏi ngày hôm qua. Bạn có thể tự vận dụng điều đó cho chính bạn. Muốn thấy sự thật của chủ nghĩa quốc gia và không bị trói buộc trong những tranh luận ủng hộ hay chống đối, bạn sẽ phải thâm nhập nó và khoáng đạt với tất cả những hàm ý của vấn đề đó. Trong nhận biết vấn đề của chủ nghĩa quốc gia mà không chỉ trích hay bênh vực, trong thấy sự thật rằng nó là giả dối, bạn sẽ phát giác rằng: kia kìa hiện diện một tự do tuyệt đối khỏi toàn vấn đề. Vậy thì, chỉ sự nhận biết của sự thật mới giải thoát; và muốn thấy, muốn nhận được sự thật, phải có sự tập trung của chú ý, mà có nghĩa bạn phải trao quả tim và cái trí của bạn để thấy và để hiểu rõ.

Rajghat, ngày 23 tháng giêng năm 1949

Chắc rằng, hầu hết các bạn đều có loại người thầy nào đó, là đạo sư nào đó, hoặc ở dãy núi Himalayas, hoặc quanh góc đường, loại hướng dẫn viên nào đó. Lúc này, tại sao bạn cần anh ấy? Chắc chắn, bạn không cần anh ấy vì những mục đích vật chất, nếu anh ấy không hứa hẹn cho bạn một việc làm tốt vào ngày mốt. Vì vậy có lẽ bạn cần anh ấy vì những mục đích tâm lý. Lúc này, tại sao? Chắc chắn, tại cơ bản, bạn cần anh ấy bởi vì bạn nói, ‘Tôi bị hoang mang, tôi không biết làm thế nào để sống trong thế giới này, mọi thứ đều quá mâu thuẫn. Có hỗn loạn, có đau khổ, có chết chóc, thoái hóa, hủy hoại, phân rã; và tôi cần người nào đó để chỉ bảo tôi nên làm gì’. Liệu đó không là lý do tại sao bạn cần một đạo sư, tại sao bạn nương dựa một đạo sư, hay sao? Bạn nói, ‘Bởi vì bị hoang mang, tôi cần một người thầy mà sẽ giúp đỡ tôi khai quang sự hoang mang, hay nói khác hơn giúp đỡ tôi xóa sạch nó’. Thế là nhu cầu của bạn thuộc tâm lý. Bạn không đối xử với người thủ tướng của bạn như vị đạo sư của bạn, bởi vì anh ấy chỉ giải quyết sống vật chất của xã hội. Bạn nương dựa anh ấy vì những nhu cầu vật chất của bạn.

Lúc này, bạn có ý gì qua từ ngữ *nhu cầu*? Tôi cần ánh sáng mặt trời, tôi cần lương thực, quần áo, và chỗ ở; và trong cùng cách, liệu tôi cần một người thầy?

Muốn trả lời câu hỏi đó, tôi phải tìm ra ai đã tạo ra sự hỗn loạn lạ kỳ này quanh tôi và trong tôi. Nếu tôi chịu trách nhiệm cho sự hỗn loạn, tôi là người duy nhất có thể khai quang nó, mà có nghĩa tôi phải tự hiểu rõ nó; nhưng thông thường bạn nhờ vả một người thầy để cho anh ấy có thể giải thoát cho bạn khỏi sự hỗn loạn, hay chỉ bảo cho bạn lối thoát, cho bạn những phương hướng để thoát khỏi nó. Hoặc bạn nói, ‘Ồ, thế giới này là giả dối, tôi phải tìm ra sự thật’. Và vị đạo sư hay người thầy nói, ‘Ta đã khám phá sự thật’, thế là bạn đi tới anh ấy để cùng nhau tận hưởng sự thật đó.

Liệu sự hỗn loạn có thể được khai quang bởi một người, dù vĩ đại đến chừng nào? Chắc chắn, sự hỗn loạn này tồn tại trong sự liên hệ của chúng ta; vì vậy chúng ta phải hiểu rõ sự liên hệ của chúng ta với một người khác, với xã hội, với tài sản, với những ý tưởng, và vân vân; và liệu người nào đó có thể trao tặng cho chúng ta sự hiểu rõ của liên hệ đó? Người nào đó có thể vạch rõ, có thể giải thích, nhưng tôi phải hiểu rõ sự liên hệ của tôi, tôi ở đâu.

Bạn có quan tâm đến điều này? Sự khó khăn của tôi là rằng tôi cảm thấy bạn không quan tâm, bởi vì bạn đang quan sát người nào đó đang làm việc gì đó. Khi bạn đưa ra một nghi vấn, liệu bạn cảm thấy sự quan trọng của lắng nghe đáp án? Liệu sự sống không quan trọng đối với bạn, cái gì đó đầy sức sống, đầy sáng tạo cần phải được hiểu rõ, hay sao? Bạn lắng nghe để được khẳng định trong sự tìm kiếm những vị đạo sư của bạn, hay để củng cố sự tin tưởng riêng của bạn rằng những vị đạo sư là cần thiết. Theo phương hướng đó chúng ta không khám phá sự thật của vấn đề. Bạn có thể khám

phá sự thật của vấn đề bằng cách tìm kiếm nơi quả tim của bạn, tại sao bạn cần một đạo sư?

Nhiều sự việc được bao gồm trong câu hỏi này. Có vẻ nhiều người nghĩ rằng sự thật đứng yên, cố định và thế là một đạo sư có thể dẫn người ta đến đó. Bởi vì người nào đó có thể hướng dẫn bạn đến nhà ga, thế là bạn nghĩ một đạo sư có thể dắt bạn đến sự thật. Điều đó có nghĩa là sự thật đứng yên, nhưng liệu sự thật đứng yên? Bạn mong muốn nó đứng yên; bởi vì cái đứng yên rất gây thỏa mãn; ít ra bạn biết được nó là gì và bạn có thể bám vào nó.

Thế là, thật ra bạn đang tìm kiếm sự thỏa mãn. Bạn mong muốn sự an toàn, bạn thêm khát sự đảm bảo của một đạo sư, bạn ao ước anh ấy bảo với bạn: bạn đang làm rất tốt, cứ tiếp tục, bạn muốn anh ấy trao cho bạn sự thanh thản tinh thần, một cái vỗ lưng đầy thân ái. Thế là, luôn luôn, bạn đi đến một đạo sư mà thực sự gây hài lòng cho bạn. Đó là lý do tại sao có quá nhiều đạo sư! Và quá nhiều đệ tử! Mà có nghĩa, thật ra bạn không đang tìm kiếm sự thật: bạn mong muốn sự thỏa mãn, và người mà cho bạn sự thỏa mãn vô hạn bạn gọi là đạo sư của bạn. Sự thỏa mãn đó hoặc thuộc hệ thần kinh cơ thể, đó là vật chất, hoặc thuộc tâm lý; và bạn nghĩ trong sự hiện diện của anh ấy bạn cảm thấy sự an bình vô cùng, sự yên lặng tuyệt đối, một ý thức của được hiểu rõ. Nói cách khác, bạn muốn một người cha hoặc người mẹ được ca ngợi mà sẽ giúp đỡ bạn vượt qua sự khó khăn!

Liệu bạn có khi nào ngồi yên lặng dưới một cái cây? Cũng vậy, ở đó bạn sẽ khám phá sự an bình vô cùng. Cũng vậy, bạn sẽ cảm thấy rằng bạn đang được hiểu rõ! Nói cách khác, trong sự hiện diện của một con

người rất yên lặng, bạn cũng trở nên yên lặng; và sự yên lặng này bạn lại nói nhờ vào người thầy. Vậy là bạn choàng một vòng hoa quanh anh ấy, và đá vào người hầu của bạn. Vì vậy, khi bạn nói bạn cần một người thầy, chắc chắn tất cả những sự việc này được hàm ý trong nó, đúng chứ? Và vị đạo sư mà bảo đảm cho bạn một tẩu thoát, vị đạo sư đó trở thành nhu cầu của bạn.

Lúc này, sự hỗn loạn tồn tại chỉ trong sự liên hệ; và tại sao chúng ta lại cần người nào đó giúp đỡ chúng ta hiểu rõ sự hỗn loạn này? Lúc này bạn có lẽ hỏi, ‘Ông đang làm gì vậy? liệu ông không đang hành động như một đạo sư, hay sao?’ Chắc chắn, tôi không đang hành động như vị đạo sư của bạn bởi vì, trước hết, tôi không đang trao tặng cho bạn bất kỳ thỏa mãn nào, tôi không đang chỉ bảo cho bạn nên làm gì từ khoảnh khắc này sang khoảnh khắc khác hoặc từ ngày này sang ngày khác; tôi chỉ đang vạch rõ cái gì đó cho bạn; bạn có thể thâm nhận nó hay bỏ qua nó. Điều đó phụ thuộc vào bạn, không phải phụ thuộc vào tôi. Tôi không đòi hỏi một thứ gì từ bạn, không cần sự tôn sùng của bạn, không cần sự dâng bocc của bạn, cũng không phiền hà những lãng mạ của bạn. Tôi nói đây là một sự kiện, thâm nhận nó hay bỏ qua nó. Nhưng hầu hết các bạn sẽ bỏ qua nó bởi vì lý do rõ ràng rằng các bạn sẽ không khám phá sự thỏa mãn trong nó. Nhưng cái người thực sự khẩn thiết, thực sự nghiêm túc trong ý định để tìm ra của anh ấy, sẽ có dư thừa lương thực trong điều gì đang được nói; đó là, sự hỗn loạn đó tồn tại chỉ trong sự liên hệ của bạn, thế là chúng ta hãy hiểu rõ sự liên hệ đó.

Hiểu rõ sự liên hệ đó là nhận biết nó, không phải lẫn tránh nó, nhưng thấy toàn nội dung của sự liên hệ.

Sự thật không xa xôi lắm, sự thật rất gần gũi; sự thật ở dưới mỗi chiếc lá, trong mỗi nụ cười, trong những từ ngữ, những cảm giác, những suy nghĩ mà người ta có. Nhưng nó bị che kín đến độ chúng ta phải lật tung nó để thấy. Lật tung nó là khám phá điều gì là giả dối; và khoảnh khắc bạn biết điều gì là giả dối; và khi giả dối đó rơi rụng, sự thật hiện diện ở đó.

Vậy là, sự thật là một sự việc đang sống từ khoảnh khắc sang khoảnh khắc – phải được khám phá, không phải bị tin tưởng, không phải bị trích dẫn, không phải bị lập công thức. Nhưng muốn thấy sự thật đó, cái trí của bạn và quả tim của bạn phải linh động lạ thường, tỉnh táo lạ thường. Nhưng bất hạnh thay, hầu hết chúng ta không muốn một cái trí mau lẹ, linh động, và tỉnh táo; chúng ta muốn được ngủ quên qua những câu kinh kệ, những nghi thức. Chúng ta tự ru ngủ chính chúng ta qua vô vàn phương cách! Chắc chắn chúng ta cần một môi trường nào đó, một không khí nào đó, một mình, tĩnh mịch – không phải sự theo đuổi hay sự lẩn trốn của cô độc – nhưng một cô đơn nào đó, mà trong đó có chú ý tổng thể; và cô đơn đó, chú ý tổng thể đó, hiện diện ở đó chỉ khi nào bạn ở trong sự bất an, khi những khủng hoảng của bạn thực sự mãnh liệt. Và nếu bạn có một người bạn, nếu bạn có người nào đó có thể giúp đỡ bạn, bạn đi đến anh ấy; nhưng chắc chắn, đối xử với anh ấy như vị đạo sư của bạn rõ ràng là không chín chắn, rõ ràng là tẻ con. Nó giống như đang bám gấu áo của người mẹ.

Khi chúng ta gặp phải sự khó khăn, mọi bản năng của chúng ta là nương dựa người nào đó – người mẹ, người cha, hay một cha lành được tôn vinh, người mà bạn gọi là người thầy hay đạo sư. Nhưng nếu một

đạo sư xứng đáng, anh ấy sẽ bảo bạn phải tự hiểu rõ về chính bạn trong hành động, mà là sự liên hệ. Chắc chắn, bạn còn quan trọng hơn vị đạo sư nhiều; bạn còn quan trọng hơn tôi nhiều, bởi vì nó là sống của bạn, đau khổ của bạn, xung đột của bạn, đấu tranh của bạn. Vị đạo sư, hay tôi, hay người nào đó có lẽ được tự do, *nhưng điều đó có giá trị gì đối với bạn?* Sự tôn thờ đạo sư hủy hoại sự hiểu rõ về chính bạn của bạn. Và có một nhân tố kỳ dị trong điều này. Bạn càng thể hiện sự kính trọng đối với một người nhiều bao nhiêu, bạn càng thể hiện sự kính trọng đối với những người khác ít hơn bấy nhiêu. Bạn kính cẩn thừa thĩnh vị đạo sư của bạn và lại khinh miệt những người thấp kém hơn bạn. Vì vậy, sự kính trọng của bạn chẳng có ý nghĩa bao nhiêu. Đây là tất cả những sự kiện. Tôi biết có thể hầu hết các bạn đều không ưa thích điều gì đã được nói, bởi vì cái trí của bạn muốn được thanh thản, nó đã bị vùi dập quá nhiều. Nó đã bị trói buộc trong quá nhiều phiền muộn và đau khổ, và nó nói, ‘Lạy Thượng đế hãy cho con hy vọng nào đó, ả náu nào đó’.

Chỉ cái trí trong vô vọng mới có thể tìm ra sự thật. Một cái trí bất mãn tột độ có thể nhảy vào sự thật; không phải một cái trí mãn nguyện, không phải một cái trí được kính trọng, được bao bọc bởi những niềm tin.

Vậy là, bạn nở hoa chỉ trong sự liên hệ; bạn nở hoa chỉ trong tình yêu, không phải trong mãn nguyện. Nhưng những quả tim của chúng ta đã héo hắt; chúng ta đã nhét đầy những quả tim của chúng ta bằng những sự việc của cái trí, thế là chúng ta nương nhờ những người khác để nhét đầy những quả tim của chúng ta bằng những sáng chế của họ. Bởi vì chúng ta không có

tình yêu, chúng ta cố gắng tìm ra nó bởi người thầy, bởi người nào đó.

Có phải bạn đang bị mê hoặc bởi giọng nói và những từ ngữ của tôi? Chắc chắn, điều gì tôi vừa nói phải rất gây khó chịu cho bạn? Nếu nó không gây khó chịu, chắc phải có gì sai lầm. Bởi vì người ta đang tấn công vào toàn cấu trúc của qui trình suy nghĩ của bạn, những phương cách sống thoải mái của bạn, và sự khó chịu đó chắc phải gây mệt mỏi lắm. Chúng ta hãy rất rõ ràng về điều gì chúng ta đang cố gắng thực hiện, các bạn và tôi. Có thể, hầu hết chúng ta sẽ nói, ‘Tôi biết tất cả điều này; Shankara, Phật, người nào đó đã nói’. Câu phát biểu này thể hiện rằng, bởi vì đã đọc quá nhiều, một cách hời hợt, bạn chuyển điều gì đang được nói vào một trong những ngõ ngách sâu kín nào đó trong cái trí của bạn, và thế là quên bẵng nó. Nó là một cách thuận tiện để xua đuổi điều gì bạn đã nghe, mà có nghĩa bạn đang lắng nghe chỉ trên mức độ từ ngữ, và không thấu nhận toàn nội dung, mà tạo ra một khó chịu.

An bình không thể hiện diện nếu không có nhiều thâm nhập; và điều gì bạn và tôi đang thực hiện là thâm nhập vào những cái trí và những quả tim của chúng ta với mục đích bắt gặp điều gì là sự thật và điều gì là giả dối. Và thâm nhập là tiêu xài năng lượng, sinh lực; nó phải gây kiệt sức phần thân thể giống như đang đào bới! Nhưng bất hạnh thay, nhiều người quen thuộc với lắng nghe; nhiều người chỉ là những khán giả đang thưởng thức, đang quan sát điều gì một người khác đang tình diễn; vì vậy, bạn không mệt mỏi. Những khán giả không bao giờ mệt mỏi, mà thể hiện rằng họ không đang tham gia trò chơi! Bạn không là khán giả, và tôi không là người trình diễn.

Bạn không có mặt ở đây để nghe một bài hát. Điều gì bạn và tôi đang cố gắng làm là khám phá một bài hát trong những quả tim của chúng ta và không lắng nghe bài hát của một người khác. Nhiều người quen lắng nghe bài hát của một người khác, và vì vậy những quả tim của họ trống rỗng, và chúng sẽ luôn luôn trống rỗng bởi vì họ nhét đầy những quả tim của họ bằng bài hát của một người khác. Đó không là bài hát của bạn; lúc đó bạn chỉ là một cái máy hát đĩa, đang thay đổi những cái đĩa tùy theo tâm trạng của bạn; bạn không là những nhạc sĩ. Và đặc biệt trong những thời điểm của phiền muộn và khó nhọc vô cùng, mỗi người chúng ta phải là nhạc sĩ; chúng ta phải tự sáng tạo bài hát cho chính chúng ta, mà có thể làm tự do, làm trống không quả tim khỏi những sự việc bị nhét đầy bởi cái trí. Vì vậy chúng ta phải hiểu rõ những sáng chế của cái trí, và thấy sự giả dối của những sáng chế đó. Thế là chúng ta sẽ không nhét đầy những quả tim của chúng ta bởi những sáng chế đó. Vậy thì khi quả tim được trống không – không phải bị nhét đầy tro bụi – khi quả tim được trống không, và cái trí yên lặng, vậy thì có một bài hát, bài hát không thể bị hủy hoại hay bị biến dạng, bởi vì nó không bị sắp xếp vào chung bởi cái trí.

Rajahmundry, ngày 20 tháng 11 năm 1949

Người hỏi: Ông nói rằng những đạo sư không cần thiết, nhưng làm thế nào tôi có thể khám phá sự thật nếu không có sự hướng dẫn và giúp đỡ thông minh mà chỉ một đạo sư mới có thể trao tặng?

Krishnamurti: Câu hỏi là: liệu một đạo sư cần thiết hay không. Liệu sự thật có thể khám phá nhờ vào một người khác? Một số người nói nó có thể và một số người nói nó không thể. Chúng ta muốn biết sự thật của điều này, không phải quan điểm của tôi đối nghịch quan điểm của người khác. Tôi không có quan điểm gì trong vấn đề này. Hoặc nó là như thế hoặc không. Liệu có cần thiết rằng bạn phải có hay không có một đạo sư không là một câu hỏi của quan điểm, dù sâu sắc, uyên bác, phổ biến, hay ưa chuộng. Sự thật của vấn đề phải được tìm ra trong sự kiện.

Trước hết, tại sao chúng ta muốn một đạo sư? Chúng ta nói chúng ta cần một đạo sư bởi vì chúng ta bị hoang mang, và vị đạo sư sẽ hữu ích. Anh ấy sẽ vạch rõ sự thật là gì, anh ấy sẽ giúp đỡ chúng ta hiểu rõ, anh ấy biết nhiều về sống hơn chúng ta, anh ấy sẽ hành động như một người cha, như một người thầy để hướng dẫn chúng ta trong sống. Anh ấy có sự trải nghiệm rộng khắp và chúng ta chẳng có bao nhiêu; anh ấy sẽ giúp đỡ chúng ta qua những trải nghiệm rộng khắp của anh ấy,

và vân vân và vân vân. **Ơ** cơ bản, đó là, bạn nương dựa một người thầy bởi vì bạn bị hoang mang. Nếu bạn được rõ ràng, bạn sẽ không cần gài gủi người nào cả. Chắc chắn, nếu bạn có hạnh phúc thăm thẳm, nếu không có những vấn đề, nếu bạn hiểu rõ tổng thể về sống, bạn sẽ không nương dựa bất kỳ vị đạo sư nào. Tôi hy vọng bạn thấy ý nghĩa của nó.

Bởi vì bạn bị hoang mang, bạn tìm kiếm một người thầy. Bạn nương dựa anh ấy để trao tặng cho bạn một phương cách sống, để làm sáng sủa sự hoang mang riêng của bạn, để khám phá sự thật. Bạn chọn lựa vị đạo sư của bạn bởi vì bạn bị hoang mang, và bạn hy vọng anh ấy sẽ trao tặng bạn điều gì bạn đòi hỏi. Đó là, bạn chọn lựa người nào đó mà sẽ thỏa mãn sự đòi hỏi của bạn; bạn chọn lựa tùy theo sự thỏa mãn mà anh ấy sẽ trao tặng cho bạn, và sự chọn lựa của bạn phụ thuộc vào sự thỏa mãn của bạn. Bạn không chọn lựa một đạo sư mà nói hãy phụ thuộc vào chính bạn. Bạn chọn lựa anh ấy tùy theo những thành kiến của bạn. Vậy là, bởi vì bạn chọn lựa vị đạo sư của bạn tùy theo sự thỏa mãn mà anh ấy trao tặng cho bạn, bạn không đang tìm kiếm sự thật nhưng đang tìm kiếm một phương cách thoát khỏi sự hoang mang của bạn; và phương cách thoát khỏi sự hoang mang bị lầm lẫn gọi là sự thật.

Trước hết chúng ta hãy thâm nhập ý tưởng rằng một đạo sư có thể khai quang sự hoang mang của bạn. Liệu bất kỳ người nào khác có thể khai quang sự hoang mang của bạn mà là sản phẩm của những phản ứng của chúng ta? Chúng ta đã tạo ra nó. Bạn nghĩ người nào khác đã tạo ra sự đau khổ này, trận chiến này tại mọi mức độ của sự tồn tại, cả phía bên trong lẫn phía bên ngoài? Nó là **ết** quả của sự không hiểu rõ về chính

mình của chúng ta. Do bởi chúng ta không hiểu rõ về chính chúng ta, **những** xung đột của chúng ta, những phản ứng của chúng ta, những đau khổ của chúng ta, nên chúng ta mới nương dựa một đạo sư mà chúng ta nghĩ sẽ giúp đỡ chúng ta được tự do khỏi sự hoang mang đó. Chúng ta có thể hiểu rõ về chính chúng ta chỉ trong sự liên hệ với hiện tại; và *chính sự liên hệ đó là đạo sư*, không phải người nào khác phía bên ngoài. Nếu tôi không hiểu rõ sự liên hệ đó, bất kỳ điều gì vị đạo sư nói đều vô ích, bởi vì nếu tôi không hiểu rõ sự liên hệ của tôi với tài sản, với con người, với những ý tưởng, ai có thể giải quyết được sự xung đột bên trong tôi? Muốn giải quyết sự xung đột đó, chính tôi phải tự hiểu rõ nó, mà có nghĩa tôi phải tự nhận biết về chính tôi trong sự liên hệ. Muốn nhận biết, không đạo sư nào là cần thiết. Nếu tôi không hiểu rõ về chính tôi, một đạo sư có ích lợi gì? Giống như một người lãnh đạo chính trị được chọn lựa bởi những người bị hoang mang, và sự chọn lựa của những người đó cũng bị hoang mang, thế là tôi chọn lựa một đạo sư. Tôi có thể chọn lựa anh ấy chỉ tùy theo sự hoang mang của tôi. Vậy là, anh ấy, giống như người lãnh đạo chính trị, cũng bị hoang mang.

Vì vậy, điều gì quan trọng không phải là ai đúng – liệu tôi đúng, hay những người nói một đạo sư là cần thiết – nhưng tìm ra tại sao tôi cần một đạo sư. Những đạo sư tồn tại vì sự trục lợi thuộc nhiều loại khác nhau, nhưng đều đó không liên quan. Nó cho bạn sự thỏa mãn nếu người nào đó bảo cho bạn rằng bạn đang tiến bộ ra sao. Nhưng tìm ra tại sao bạn cần một đạo sư – chìa khóa nằm ở đó. Một người khác có thể chỉ rõ phương cách; nhưng bạn phải làm tất cả mọi việc, thậm chí nếu bạn có một đạo sư. Bởi vì bạn không muốn đổi

diện với sự kiện đó, bạn chuyển trách nhiệm sang vị đạo sư. Vị đạo sư trở thành vô ích khi có một chút ít hiểu rõ về chính mình. Không đạo sư, không quyển sách hay kinh thánh, có thể cho bạn sự hiểu rõ về chính mình; nó hiện diện khi bạn nhận biết chính bạn trong sự liên hệ. Hiện diện là có liên hệ. Không hiểu rõ về liên hệ là đau khổ, bất an.

Không nhận biết sự liên hệ của bạn với tài sản là một trong những nguyên nhân của hoang mang. Nếu bạn không biết sự liên hệ đúng đắn của bạn với tài sản, chắc chắn phải có xung đột, mà gia tăng sự xung đột trong xã hội. Nếu bạn không hiểu rõ sự liên hệ giữa bạn và người vợ của bạn, giữa bạn và người con của bạn, làm thế nào một người khác có thể giải quyết được sự xung đột đang phát sinh từ sự liên hệ đó? Tương tự như thế với những ý tưởng, những niềm tin, và vân vân. Bởi vì bị hoang mang trong sự liên hệ của bạn với con người, tài sản, và những ý tưởng, bạn tìm kiếm một đạo sư. Nếu anh ấy là một đạo sư đúng đắn, anh ấy sẽ bảo cho bạn phải hiểu rõ về chính bạn. Bạn là cái nguồn của tất cả sự hiểu lầm và hoang mang; và bạn có thể giải quyết được sự xung đột đó chỉ khi nào bạn hiểu rõ về chính bạn trong sự liên hệ.

Bạn không thể khám phá sự thật nhờ vào bất kỳ người nào khác. Làm thế nào bạn có thể? Chắc chắn, sự thật không là cái gì đó đứng yên; nó không có vị trí cố định; nó không là một kết thúc, một mục đích. Ngược lại, nó đang sống, năng động, linh động, sinh động. Làm thế nào nó có thể là một kết thúc? Nếu sự thật là một điểm cố định, nó không còn là một sự thật; lúc đó nó chỉ là một quan điểm. Sự thật là cái không biết được, và một cái trí đang tìm kiếm sự thật sẽ không bao

giờ khám phá nó. Bởi vì cái trí được tạo thành từ cái đã được biết, nó là kết quả của quá khứ, kết quả của thời gian – điều đó bạn có thể tự quan sát cho chính bạn.

Vì vậy, cái trí là dụng cụ của cái đã được biết, nó không thể khám phá cái không biết được; nó chỉ có thể chuyển động từ cái đã được biết sang cái đã được biết. Khi cái trí tìm kiếm sự thật, sự thật nó đã đọc được trong những quyển sách, ‘sự thật’ đó là tự chiếu rọi; nó là tưởng tượng, ảo tưởng, không thật. Cái gì có thật là cái gì là, không phải cái đối nghịch. Nhưng một cái trí đang tìm kiếm sự thật, đang tìm kiếm Thượng đế, là đang tìm kiếm cái đã được biết. Khi bạn suy nghĩ về Thượng đế, Thượng đế của bạn là sự chiếu rọi của sự suy nghĩ riêng của bạn, kết quả của những ảnh hưởng xã hội. Bạn chỉ có thể suy nghĩ về cái đã được biết; bạn không thể suy nghĩ về cái không biết được, bạn không thể tập trung về sự thật. Khoảnh khắc bạn suy nghĩ về cái không biết được, nó chỉ là cái đã được biết tự chiếu rọi. Vì vậy, không thể suy nghĩ về Thượng đế hay sự thật. Nếu bạn suy nghĩ về nó, nó không là sự thật. Sự thật không thể được tìm kiếm; nó tự đến với bạn. Bạn chỉ có thể theo đuổi cái gì đã được biết. Khi cái trí không bị hành hạ bởi cái đã được biết, bởi những ảnh hưởng của cái đã được biết, chỉ đến lúc đó sự thật có thể tự phơi bày. Sự thật ở trong mỗi chiếc lá, mỗi giọt nước mắt; nó phải được biết từ khoảnh khắc sang khoảnh khắc. Không ai có thể dắt bạn đến được sự thật; và nếu có người nào dắt bạn, nó chỉ có thể đến cái đã được biết.

Bombay, ngày 12 tháng 3 năm 1950

Người hỏi: Nghi vấn của 'sự thật là gì' là một nghi vấn có từ xa xưa, và cuối cùng vẫn chưa có ai đã trả lời nó. Ông nói về sự thật, nhưng chúng tôi không thấy những thực hiện và những nỗ lực của ông để đạt được nó, như chúng tôi đã thấy trong sống của những người như Manhatma Gandhi và Dr. Besant. Nhân cách dụ dằng của ông là tất cả mà chúng tôi thấy được. Ông làm ơn giải thích tại sao có một khác biệt như thế giữa sống của ông và sống của những người tìm kiếm sự thật khác. Liệu có hai sự thật?

Krishnamurti: Bạn muốn chứng có? Và sự thật sẽ được đánh giá bởi tiêu chuẩn gì? Có những người nói rằng nỗ lực và thực hiện rất cần thiết cho sự thật; nhưng liệu sự thật sẽ có được qua phương cách đó, qua thử nghiệm và sai lầm? Có những người đấu tranh và tạo ra những nỗ lực phi thường, phấn đấu đầy can đảm, hoặc công khai hoặc âm thầm trong những hang động; và họ sẽ khám phá sự thật? Liệu sự thật là một sự việc sẽ được khám phá qua nỗ lực? Liệu có một con đường dẫn đến sự thật, con đường của bạn và con đường của tôi, con đường của người thực hiện nỗ lực phi thường, và con đường của người không thực hiện? Có hai sự thật, hay sự thật có nhiều hình thái?

Lúc này, đây là câu hỏi của bạn: Bạn nói, ‘Nhưng người nào đó – hai hay nhiều hay hàng trăm người – đã thực hiện những nỗ lực, đã đấu tranh, đã tìm kiếm sự thật, trái lại ông không thực hiện một nỗ lực, ông theo một sống khiêm tốn, thanh thân’. Vậy là, bạn muốn so sánh; đó là, bạn có một tiêu chuẩn, bạn có một bức tranh của những người lãnh đạo mà đã đấu tranh để đạt được sự thật; và khi người nào đó xuất hiện nhưng không phù hợp vào cái khung của bạn, bạn bị cản trở, và thế là bạn hỏi, ‘Điều gì là sự thật?’ Bạn bị cản trở – đó là vấn đề quan trọng, không phải liệu tôi có sự thật hay người nào đó có sự thật. Điều gì quan trọng là tìm ra liệu bạn có thể khám phá sự thật qua nỗ lực, ý chí, đấu tranh, phấn đấu. Việc đó mang lại sự hiểu rõ? Chắc chắn, sự thật không là cái gì đó xa xôi, nhưng trong những sự việc nhỏ nhoi của sống hàng ngày, trong mọi từ ngữ, mọi nụ cười, mọi liên hệ, chỉ vì chúng ta không biết làm thế nào để thấy nó; và người cố gắng, phấn đấu đầy can đảm, kỷ luật, kiểm soát chính anh ấy – liệu anh ấy thấy sự thật? Cái trí bị kỷ luật, bị kiểm soát, bị chặt hẹp qua nỗ lực – nó sẽ thấy sự thật? Chắc chắn, không.

Chỉ cái trí bất động sẽ thấy sự thật, không phải cái trí tạo ra nỗ lực để thấy. Nếu bạn đang tạo ra một nỗ lực để nghe điều gì tôi đang nói, liệu bạn sẽ nghe à? Chỉ khi nào bạn bất động, khi nào bạn thực sự yên lặng, lúc đó bạn hiểu rõ. Nếu bạn nhìn ngấm thắm thắm, lắng nghe bất động, vậy thì bạn sẽ nghe; nhưng nếu bạn căng thẳng, đấu tranh để nắm bắt mọi thứ đang được nói, năng lượng của bạn sẽ bị hao tán trong nỗ lực đó. Vậy là bạn sẽ không khám phá sự thật qua nỗ lực, không đặt thành vấn đề người nào nói nó, dù nó là

những quyền sách cổ, những vị thánh xa xưa, hay những con người hiện đại. Chính nỗ lực là sự phủ nhận của hiểu rõ; và chỉ một cái trí yên lặng, cái trí đơn giản, cái trí bất động, không bị quá tải bởi những nỗ lực riêng của nó – chỉ một cái trí như thế sẽ hiểu rõ, sẽ thấy sự thật. Sự thật không là cái gì đó xa xôi; không có con đường dẫn đến nó, cũng không có con đường của bạn lẫn con đường của tôi; không có con đường hiển dương, không có con đường của hiểu biết hay con đường của hành động, bởi vì sự thật không có con đường dẫn đến nó. Khoảnh khắc bạn có một con đường dẫn đến nó, bạn tách rời nó, bởi vì con đường là loại trừ; và cái gì loại trừ tại ngay khởi đầu sẽ kết thúc trong sự loại trừ. Cái người đang theo một con đường không bao giờ có thể biết sự thật bởi vì anh ấy đang sống trong sự loại trừ; phương tiện của anh ấy là loại trừ, và phương tiện là kết thúc, không tách khỏi kết thúc. Nếu phương tiện là loại trừ, kết thúc cũng là loại trừ.

Vậy là, không có con đường dẫn đến sự thật, và không có hai sự thật. Sự thật không thuộc quá khứ hay hiện tại, nó là không thời gian; cái người trích dẫn sự thật của Phật, của Shankara, của Christ, hay cái người chỉ lặp lại điều gì tôi đang nói, sẽ không khám phá sự thật, bởi vì sự lặp lại không là sự thật. Sự lặp lại là một đối trá. Sự thật là một trạng thái của *đang là* mà hiện diện khi cái trí mà tìm kiếm để tách rời, để loại trừ, mà chỉ có thể suy nghĩ dựa vào những kết quả, dựa vào những thành tựu, đã kết thúc. Chỉ đến lúc đó sẽ có sự thật. Cái trí đang tạo ra nỗ lực, đang kỷ luật chính nó với mục đích đạt được một kết thúc, không thể biết sự thật, bởi vì một kết thúc là sự chiếu rọi riêng của nó, và sự theo đuổi của chiếu rọi đó, dù cao cả biết chừng nào,

là một hình thức của tự tôn sùng. Một tôn tại như thế là đang tự tôn sùng chính anh ấy, và vì vậy không thể biết sự thật.

Sự thật chỉ biết được khi chúng ta hiểu rõ toàn qui trình của cái trí, đó là, khi không có đấu tranh. Sự thật là một sự kiện, và sự kiện có thể được hiểu rõ chỉ khi nào vô vàn sự việc khác nhau bị đặt giữa cái trí và sự kiện được xóa sạch. Sự kiện là sự liên hệ của bạn với tài sản, với người vợ của bạn, với những con người, với thiên nhiên, với những ý tưởng; và chừng nào bạn còn không hiểu rõ sự kiện của sự liên hệ, sự tìm kiếm Thượng đế của bạn chỉ làm gia tăng sự hoang mang, bởi vì nó là một thay thế, một tẩu thoát, và vì vậy nó không có ý nghĩa. Chừng nào bạn còn thống trị người vợ của bạn hay cô ấy còn thống trị bạn, chừng nào bạn còn sở hữu và bị sở hữu, bạn không thể biết tình yêu; chừng nào bạn còn đang kiểm chế, đang thay thế, chừng nào bạn còn tham vọng, bạn không thể biết sự thật. Không phải sự phủ nhận của tham vọng khiến cho cái trí được yên lặng, và đạo đức không là sự phủ nhận của tội lỗi. Đạo đức là một trạng thái của tự do, của trật tự, mà tội lỗi không thể mang lại. Và hiểu rõ tội lỗi là sáng tạo đạo đức.

Cái người xây dựng những thánh đường và những đền chùa nhân danh Thượng đế và bằng tiền bạc mà anh ấy đã kiếm được qua sự bóc lột, qua sự lừa gạt, qua những trò chơi xấu xa và xảo quyệt, sẽ không biết sự thật; anh ấy có lẽ giẻ rách, nhưng cái lưới của anh ấy lại cay nghiệt bởi mùi vị của sự bóc lột, mùi vị của sự đau khổ. Anh ấy, người không đang tìm kiếm, không đang đấu tranh, không đang cố gắng đạt được một kết quả, một mình, sẽ biết sự thật. Chính cái trí là

một kết quả, và bất kỳ cái gì nó sản sinh vẫn còn là một kết quả. Nhưng một người mãn nguyện cùng cái gì là sẽ biết sự thật. Mãn nguyện không có nghĩa được thỏa mãn bởi tình huống như nó là lúc này, đang duy trì những sự việc như nó là – đó không là mãn nguyện. Do bởi đang thấy một sự kiện một cách trung thực và đang được tự do, đó là sự mãn nguyện, mà là đạo đức. Sự thật không liên tiếp, nó không có một nơi cố định, nó có thể được thấy chỉ từ khoảnh khắc sang khoảnh khắc. Sự thật luôn luôn mới mẻ, và vì vậy không thời gian. Cái gì là sự thật ngày hôm qua không là sự thật ngày hôm nay, cái gì là sự thật ngày hôm nay không là sự thật ngày mai. Sự thật không có sự liên tục. Do bởi cái trí muốn làm cho sự trải nghiệm mà nó gọi là sự thật được tiếp tục, và một cái trí như thế sẽ không biết sự thật. Sự thật luôn luôn mới mẻ; nó là thấy cùng nụ cười, và thấy nụ cười đó một cách mới mẻ, thấy cùng con người, và thấy con người đó mới mẻ, thấy những cái cây đang đong đưa mới mẻ, gặp gỡ sự sống mới mẻ.

Sự thật sẽ không có được qua những quyền sách, qua hiến dâng, hay qua tự hy sinh; nó tự hiện diện khi cái trí được tự do, bất động. Và tự do đó, bất động đó của cái trí, hiện diện chỉ khi nào những sự kiện của những liên hệ của nó được hiểu rõ. Nếu không hiểu rõ những liên hệ của nó, bất kỳ điều gì cái trí thực hiện chỉ tạo tác những vấn đề thêm nữa. Nhưng khi cái trí được tự do khỏi tất cả những chiếu rọi của nó, có một trạng thái của bất động trong đó những vấn đề đã kết thúc, và lúc đó chỉ còn cái không thời gian, cái vĩnh hằng hiện diện. Vậy là sự thật không là vấn đề của hiểu biết, nó không là một sự việc để được ghi nhớ, nó không là một sự việc để được lặp lại, được in ấn và được loan truyền

rộng rãi. Sự thật là cái là. Nó không tên tuổi, và thế là
cái trí không thể tiếp cận nó.

London, ngày 23 tháng 4 năm 1952

Krishnamurti: Đối với hầu hết chúng ta, toàn sống của chúng ta đều được đặt nền tảng trên nỗ lực, loại ý chí nào đó. Và chúng ta không thể hình dung một hành động mà không được đặt nền tảng trên nó. Sống thuộc kinh tế, xã hội, và tạm gọi là tinh thần của chúng ta, là một chuỗi của những nỗ lực, luôn luôn đang lên đến cực điểm trong một kết quả nào đó. Chúng ta nghĩ nỗ lực là cần thiết. Vì vậy chúng ta sẽ tìm ra liệu có thể sống một cách khác hẳn, mà không có trận chiến liên tục này.

Tại sao chúng ta tạo ra nỗ lực? Nói một cách đơn giản, có phải vì mục đích kiếm được một kết quả, trở thành cái gì đó, đến được một mục tiêu? Nếu chúng ta không tạo ra một nỗ lực, chúng ta nghĩ rằng chúng ta sẽ bị trì trệ. Chúng ta có một ý tưởng về một mục tiêu mà hướng về đó chúng ta đang liên tục phấn đấu; và sự phấn đấu này đã trở thành bộ phận thuộc sống của chúng ta. Nếu chúng ta muốn thay đổi, tạo ra một thay đổi cơ bản trong chính chúng ta, chúng ta tạo ra một nỗ lực phi thường để loại bỏ những thói quen cũ kỹ, để kháng cự những ảnh hưởng môi trường sống theo thói quen, và vân vân. Vì vậy, chúng ta quen thuộc chuỗi những nỗ lực này với mục đích khám phá hay đạt được cái gì đó, với mục đích để sống.

Lúc này, liệu tất cả những nỗ lực như thế không là hoạt động của cái tôi, hay sao? Nỗ lực không là hoạt động tự cho mình là trung tâm, hay sao? Và, nếu chúng ta tạo ra một nỗ lực từ trung tâm của cái tôi, chắc chắn nó phải sản sinh xung đột nhiều hơn, hỗn loạn nhiều hơn, đau khổ nhiều hơn. Vẫn vậy, chúng ta tiếp tục thực hiện nỗ lực này kế tiếp nỗ lực khác; và chẳng có bao nhiêu người trong chúng ta nhận ra rằng hoạt động tự cho mình là trung tâm của nỗ lực không dọn dẹp bất kỳ vấn đề nào của chúng ta. Trái lại, nó gia tăng sự hỗn loạn của chúng ta và sự đau khổ của chúng ta và sự phiền muộn của chúng ta. Hoặc chúng ta biết điều này, và tuy nhiên lại tiếp tục hy vọng trong chừng mực nào đó phá vỡ hoạt động tự cho mình là trung tâm này của nỗ lực, hành động của ý chí.

Đây là nghi vấn của chúng ta – liệu có thể hiểu rõ bất kỳ vấn đề nào mà không cần nỗ lực? Liệu có thể thấy điều gì là thực sự, điều gì là đúng thật, mà không giới thiệu hành động của ý chí, mà tại cơ bản được đặt nền tảng trên cái tôi, cái ngã? Và nếu chúng ta không tạo ra một nỗ lực, liệu không có một nguy hiểm của thoái hóa, của mê muội, của trì trệ, hay sao? Như tôi đang nói, có lẽ chúng ta, cá thể, có thể thử nghiệm điều này, và xem ~~từ~~ chúng ta có thể thâm nhập vào nghi vấn này sâu thẳm đến chừng nào. Bởi vì tôi cảm thấy rằng điều gì mang lại hạnh phúc, yên lặng, thanh bình của cái trí, không hiện diện qua bất kỳ nỗ lực nào. Một sự thật không nhận biết qua bất kỳ ý nguyện, qua bất kỳ hành động nào của ý chí. Và nếu chúng ta có thể thâm nhập vào nó rất cẩn thận và siêng năng, có lẽ chúng ta sẽ khám phá đáp án.

Chúng ta phản ứng như thế nào khi một sự kiện được phơi bày? Ví dụ, hãy sử dụng, vấn đề của sợ hãi. Chúng ta nhận ra rằng tại cơ bản hoạt động của chúng ta và sự hiện diện của chúng ta và toàn sự tồn tại của chúng ta sẽ được thay đổi nếu không có sự sợ hãi thuộc bất kỳ loại nào trong chúng ta. Chúng ta có lẽ thấy điều đó, chúng ta có lẽ thấy sự thật của nó; và thế là có sự tự do khỏi sợ hãi. Nhưng đối với hầu hết chúng ta, khi một sự kiện, một thực tế, được phơi bày trước chúng ta, phản ứng tức khắc của chúng ta là gì? Làm ơn, hãy thử nghiệm điều gì tôi đang nói; làm ơn đừng chỉ lắng nghe. Hãy quan sát những phản ứng riêng của bạn; và tìm ra điều gì xảy ra khi một sự kiện, một thực tế, được phơi bày trước bạn – như là ‘bất kỳ sự phụ thuộc nào trong liên hệ hủy hoại sự liên hệ’. Lúc này, khi một phát biểu thuộc loại đó được thực hiện, phản ứng của bạn là gì? Liệu bạn thấy, liệu bạn nhận biết, sự thật của nó, và liệu nhờ đó sự phụ thuộc kết thúc? Hay liệu bạn có một ý tưởng về sự kiện? Đây là một phát biểu của sự thật. Liệu chúng ta trải nghiệm sự thật của nó, hay liệu chúng ta sáng chế một ý tưởng về nó?

Nếu chúng ta có thể hiểu rõ toàn qui trình của sáng chế ý tưởng, vậy thì có lẽ chúng ta sẽ hiểu rõ toàn qui trình của nỗ lực. Bởi vì ngay khi chúng ta đã sáng chế ý tưởng, tiếp theo nỗ lực hiện diện. Vì vậy vấn đề nảy sinh, phải làm gì, phải hành động ra sao? Đó là, chúng ta thấy rằng, sự phụ thuộc tâm lý vào một điều gì khác là một hình thức của tự thành tựu; nó không là tình yêu; trong nó có xung đột, sợ hãi, ham muốn để tự thành tựu qua một điều gì khác, ganh tị, và vân vân, mà gây hủy hoại. Chúng ta thấy rằng sự phụ thuộc tâm lý vào một điều gì khác bao gồm tất cả những sự kiện này.

Vậy thì, chúng ta tiếp tục sáng chế ý tưởng, đúng chứ? Chúng ta không trải nghiệm hiệp thông sự kiện, thực tế của nó; nhưng, chúng ta quan sát nó, và sau đó sáng chế một ý tưởng của làm thế nào được tự do khỏi sự phụ thuộc. Chúng ta thấy những hàm ý của sự phụ thuộc tâm lý, và sau đó chúng ta sáng chế ý tưởng của làm thế nào được tự do khỏi nó. Chúng ta không trải nghiệm hiệp thông sự kiện, thực tế, mà là yếu tố giải thoát. Nhưng từ trải nghiệm của quan sát sự kiện đó, chúng ta sáng chế một ý tưởng. Chúng ta không thể nhìn ngắm nó một cách hiệp thông, mà không hình thành ý tưởng. Vậy thì, đã sáng chế ý tưởng, chúng ta tiếp tục đặt ý tưởng đó thành hành động. Sau đó chúng ta lại cố gắng lấp kín khoảng trống giữa ý tưởng và hành động – mà trong đó nỗ lực được dùng đến.

Vì vậy, liệu chúng ta không thể nhìn ngắm sự kiện mà không sáng chế những ý tưởng, hay sao? Hầu như đó là một bản năng đối với chúng ta: khi cái gì đó thực sự được phơi bày trước chúng ta, ngay tức khắc chúng ta sáng chế một ý tưởng về nó. Và tôi nghĩ nếu chúng ta có thể hiểu rõ tại sao chúng ta là m điều này quá tự nhiên như bản năng, gần như không ý thức, vậy thì có lẽ chúng ta sẽ hiểu rõ liệu có thể được tự do khỏi nỗ lực.

Vậy thì, tại sao chúng ta sáng chế những ý tưởng về sự thật? Chắc chắn, tìm ra điều đó rất quan trọng, đúng chứ? Hoặc chúng ta thấy sự thật một cách rõ ràng, chính xác như nó là, ~~tho~~ chúng ta không. Tại sao chúng ta có một hình ảnh về nó, một biểu tượng, một từ ngữ, một hình ảnh, mà khiến cho một trì hoãn trở thành cần thiết, sự hy vọng về một kết quả cuối cùng? Vì vậy, một cách ngần ngại và thận trọng, liệu chúng ta có thể

thâm nhập vào qui trình này của tại sao cái trí sáng chế hình ảnh, ý tưởng – rằng tôi phải là cái này hay cái kia, rằng tôi phải được tự do khỏi ý tưởng, và vân vân? Chúng ta hiểu rõ rằng khi chúng ta thấy cái gì đó rất rõ ràng, trải nghiệm nó một cách hiệp thông, có một tự do khỏi nó. Chính sự tức khắc đó là sức sống, không phải hình ảnh hay biểu tượng về sự thật – dựa vào đó tất cả những hệ thống và những triết lý và những tổ chức thoái hóa được xây dựng. Vì vậy, rất quan trọng phải tìm ra tại sao cái trí, thay vì thấy sự việc sự vật một cách hiệp thông và đơn giản, và trải nghiệm sự thật của nó ngay tức khắc, lại sáng chế một ý tưởng về nó?

Tôi không hiểu liệu bạn đã từng suy nghĩ về điều này. Có lẽ nó là cái gì đó mới mẻ. Và muốn khám phá sự thật của nó, làm ơn đừng chỉ chống đối. Đừng nói, ‘Điều gì sẽ xảy ra nếu cái trí không sáng chế ý tưởng? Chính chức năng của nó là phải sáng chế những ý tưởng, phải lập ra những từ ngữ, phải nhớ lại những kỷ niệm, phải công nhận, phải toan tính’. Chúng ta biết điều đó. Nhưng cái trí không được tự do; và chỉ khi nào cái trí có thể nhìn ngắm sự thật một cách tổng thể, nguyên vẹn, không có rào cản, mới có tự do.

Vì vậy, vấn đề của chúng ta là – tại sao cái trí, thay vì thấy sự việc sự vật ngay tức khắc và trải nghiệm nó một cách hiệp thông, lại buông thả trong tất cả những ý tưởng này? Đây không là một trong những thói quen của cái trí, hay sao? Cái gì đó được phơi bày trước chúng ta, và ngay tức khắc có thói quen cũ kỹ của sáng chế một ý tưởng, một lý thuyết về nó. Và cái trí thích sống trong thói quen. Bởi vì nếu không có thói quen, cái trí bị lạc lõng. Nếu không có một lề thói, một

phản ứng thuộc thói quen đến điều mà nó đã trở nên quen thuộc, nó cảm thấy bị hoang mang, bị rối loạn.

Đó là ~~một~~ khía cạnh. Cũng vậy, liệu cái trí không tìm kiếm một kết quả, hay sao? Bởi vì trong kết quả là sự vĩnh cửu. Và cái trí lại ghét tình trạng không vĩnh cửu. Nó luôn luôn tìm kiếm sự an toàn trong những hình thức khác nhau – qua những niềm tin, qua hiểu biết, qua trải nghiệm. Và khi điều đó bị ngờ vực liền có một bức dọc, lo âu. Và thế là cái trí, bởi vì lẩn trốn không vĩnh cửu, tự tìm kiếm sự an toàn cho chính nó bằng cách tạo ra những nỗ lực để đạt được một kết quả.

Tôi hy vọng bạn đang thực sự nhìn ngắm những cái trí riêng ủa bạn đang vận hành. Nếu bạn không, vậy thì bạn sẽ không trải nghiệm, cái trí của bạn sẽ vẫn còn ở trên mức độ của từ ngữ. Nhưng – nếu tôi được phép đề nghị – nếu bạn có thể nhìn ngắm cái trí riêng của bạn đang vận hành, và nhìn ngắm cách nó suy nghĩ, cách nó phản ứng, khi một sự kiện được phơi bày trước nó, vậy thì bạn sẽ trải nghiệm từng bước một điều gì tôi đang nói. Vậy thì sẽ có một trải nghiệm lạ thường. Và chính sự tiếp cận hiệp thông này, trải nghiệm hiệp thông này của sự kiện là gì, là cốt lõi để mang lại một sống sáng tạo.

Vì vậy, tại sao cái trí sáng chế những ý tưởng này, thay vì trải nghiệm hiệp thông? Tại sao cái trí can thiệp? Như chúng ta đã nói, nó là thói quen. Cũng vậy, cái trí muốn đạt được một kết quả. Tất cả chúng ta đều muốn đạt được một kết quả. Trong lắng nghe tôi, liệu bạn đang tìm kiếm một kết quả? Bạn đang tìm kiếm, đúng chứ? Cái trí đang tìm kiếm một kết quả; nó thấy sự phụ thuộc đó là hủy hoại, và thế là nó muốn được tự

do khỏi sự phụ thuộc đó. Nhưng chính sự ham muốn được tự do lại sáng chế ý tưởng. Cái trí không được tự do; nhưng sự ham muốn được tự do sáng chế ý tưởng của tự do như một mục đích mà nó phải làm việc hướng về đó. Và thế là nỗ lực xuất hiện. Và nỗ lực đó là tự cho mình là trung tâm; nó không mang lại tự do. Thay vì phụ thuộc vào một người, bạn lại phụ thuộc vào một ý tưởng hay vào một hình ảnh. Vậy là nỗ lực của bạn chỉ là đang tự khép kín; nó không đang giải thoát.

Lúc này, liệu cái trí, bởi vì đã nhận ra rằng nó bị trói buộc trong thói quen, có thể được tự do khỏi thói quen – không phải có một ý tưởng rằng nó phải đạt được tự do như một mục đích tối hậu, nhưng thấy sự thật rằng cái trí bị trói buộc trong thói quen, có thể trải nghiệm nó một cách hiệp thông? Và tương tự, liệu cái trí có thể thấy rằng nó đang tự theo đuổi không ngừng nghỉ một vĩnh cửu cho chính nó, một mục đích phải đạt được, một Thượng đế, một sự thật, một đạo đức, một trạng thái của hiện diện, hay bất kỳ điều gì, và thế là đang tạo ra hành động của ý chí này, cùng tất cả những phức tạp của nó? Và khi chúng ta thấy điều đó, liệu không thể trải nghiệm sự kiện của cái gì đó *một cách hiệp thông* mà không có tất cả những linh tinh của diễn đạt bằng từ ngữ, hay sao? Theo khách quan, bạn có lẽ thấy một sự kiện, trong thấy đó không có hình thành ý tưởng, không có sáng chế của ý tưởng, biểu tượng, ham muốn. Nhưng theo chủ quan, phía bên trong, nó hoàn toàn khác hẳn. Bởi vì ở đó, chúng ta mong muốn một kết quả; có sự khao khát để là cái gì đó, để đạt được, để trở thành – trong đó tất cả những nỗ lực được sinh ra.

Tôi cảm thấy rằng thấy cái gì là thực tế từ khoảnh khắc sang khoảnh khắc, mà không có bất kỳ nỗ lực, nhưng một cách hiệp thông trải nghiệm nó, là sự hiện diện sáng tạo duy nhất. Bởi vì chỉ trong những khoảnh khắc của bất động tuyệt đối, bạn bắt gặp cái gì đó – không phải khi bạn đang tạo ra một nỗ lực, dù nó ở dưới kính hiển vi hay phía bên trong. Chỉ khi nào cái trí không bị kích động, không bị trói buộc trong thói quen, không cố gắng đạt được một kết quả, không cố gắng trở thành cái gì đó – chỉ khi nào nó không đang thực hiện những việc này, khi nó thực sự yên lặng, khi không nỗ lực, không chuyển động – thì mới có thể bắt gặp cái gì đó mới mẻ.

Chắc chắn, đó là sự tự do khỏi cái tôi, đó là sự phủ nhận của ‘cái tôi’ – và không phải những biểu tượng phía bên ngoài, dù bạn có sở hữu đạo đức này hay đạo đức kia hay không. Nhưng sự tự do hiện diện chỉ khi nào bạn hiểu rõ những qui trình riêng của bạn, có ý thức cũng như không ý thức. Điều đó chỉ có thể xảy ra được khi bạn thâm nhập tổng thể vào những qui trình khác nhau của cái trí. Và bởi vì hầu hết chúng ta đều sống trong một tình trạng của căng thẳng, trong nỗ lực liên tục; rất cần thiết phải hiểu rõ sự phức tạp của nỗ lực, phải thấy sự thật rằng nỗ lực không mang lại đạo đức, rằng nỗ lực không là tình yêu, rằng nỗ lực không mang lại sự tự do mà sự thật, một mình, có thể trao tặng – mà là một đang trải nghiệm hiệp thông. Muốn có trải nghiệm đó, người ta phải hiểu rõ cái trí, cái trí riêng của người ta – không phải cái trí của người nào khác, không phải điều gì người nào khác nói về nó. Bạn có lẽ đọc tất cả những quyển sách đã từng viết về nó nhưng chúng sẽ hoàn toàn vô ích. Bởi vì bạn phải

nhìn ngắm cái trí riêng của bạn và thâm nhập nó càng thăm thẳm bao nhiêu càng tốt, và trải nghiệm sự kiện một cách hiệp thông khi bạn đang tiến hành. Bởi vì có chất lượng đang sống, không phải trong những sự việc của cái trí. Và cái trí, muốn khám phá những qui trình riêng của nó, phải không bị khép kín bởi những thói quen riêng của nó, nhưng thỉnh thoảng phải được tự do để nhìn ngắm. Vì vậy, hiểu rõ toàn qui trình của nỗ lực này là điều rất cần thiết. Bởi vì nỗ lực không mang lại sự tự do. Nỗ lực chỉ đang tự khép kín mỗi lúc một dày đặc thêm, mỗi lúc một hủy hoại thêm, phía bên ngoài cũng như phía bên trong, trong sự liên hệ với một người hay với nhiều người.

Người hỏi: Tôi phát hiện rằng một nhóm người gặp gỡ thường xuyên để bàn luận những lời giảng của ông có khuynh hướng trở nên hoang mang và nhàm chán. Liệu không tốt khi suy nghĩ những điều này một mình, hơn là với những người khác, hay sao?

Krishnamurti: Điều gì là quan trọng? Liệu không phải là tự tìm ra, tự khám phá cho chính mình những vấn đề về chính mình, hay sao? Nếu điều đó là sự cần thiết thuộc bản năng, tức khắc, khẩn thiết của bạn, vậy thì bạn có thể thực hiện nó cùng một người hay cùng nhiều người, một mình bạn hoặc cùng hai người hoặc ba người. Nhưng khi điều đó không có, những nhóm người trở thành nhàm chán. Vậy thì những người tụ tập thành nhóm bị chi phối bởi một người hoặc hai người thuộc thành viên của nhóm, mà biết mọi thứ, mà hiệp thông tức khắc cùng cái người đã nói những sự việc này rồi. Vậy là, một người trở thành uy quyền, và dẫn

dẫn trực lợi những người khác. Chúng ta đều biết đây là trò chơi quá quen thuộc. Nhưng con người nhượng bộ nó bởi vì họ ưa thích ở cùng nhau. Họ ưa thích nói chuyện, có những bàn tán mới nhất hay những tin tức mới nhất. Và thế là sự việc chẳng mấy chốc bị thoái hóa. Bạn khởi sự bằng một ý định nghiêm túc, và nó trở thành cái gì đó xấu xa.

Nhưng nếu chúng ta thực sự, kiên định, cảm thấy sự cần thiết phải tự khám phá cho chính chúng ta sự thật là gì, vậy thì tất cả liên hệ trở thành quan trọng. Nhưng những người như thế hiếm hoi lắm. Bởi vì chúng ta thực sự không nghiêm túc; và thế là cuối cùng chúng ta nghĩ về những nhóm người hay những tổ chức như cái gì đó phải bị lẩn tránh. Chắc chắn, nó phụ thuộc vào liệu bạn thực sự khẩn thiết ao ước khám phá những sự việc này cho chính bạn. Và sự khám phá này có thể hiện diện tại bất kỳ khoảnh khắc nào – không chỉ trong một nhóm người, hay chỉ khi bạn ở một mình, nhưng bất kỳ khi nào bạn nhận biết và nhạy cảm cùng những gợi ý của thân tâm riêng của bạn. Nhìn ngắm về chính bạn – cách bạn nói chuyện tại bàn, cách bạn giao tiếp với người hàng xóm, người phụ thuộc bạn, người chủ của bạn – chắc chắn tất cả việc này, thể hiện trạng thái thân tâm riêng của bạn. Và chính sự khám phá này mới quan trọng. Bởi vì chính sự khám phá này mới giải thoát.

Người hỏi: Cách sáng tạo nhất khi gặp gỡ sự đau khổ và mất mát to tát là gì?

Krishnamurti: Chúng ta có ý gì quái ngữ gặp gỡ? Chúng ta có ý, làm thế nào để tiếp cận nó, chúng ta nên

làm gì về nó, làm thế nào để khuất phục nó, làm thế nào để được tự do khỏi nó, làm thế nào để có được lợi lộc từ nó, làm thế nào để học hành từ nó để tránh bị đau khổ thêm nữa? Chắc chắn, đó là điều gì chúng ta có ý qua cụm từ ‘làm thế nào để gặp gỡ đau khổ’.

Lúc này, chúng ta có ý gì quái ngữ *đau khổ*? Liệu nó là cái gì đó tách khỏi chúng ta? Liệu nó là cái gì đó ở phía bên ngoài của chúng ta, phía bên trong hay phía bên ngoài, mà chúng ta đang quan sát, mà chúng ta đang trải nghiệm? Liệu chúng ta chỉ là những người quan sát đang trải nghiệm? Hay đau khổ là cái gì đó khác hẳn? Chắc chắn, đó là một mấu chốt quan trọng. Khi tôi nói, ‘Tôi đau khổ’, tôi có ý gì qua câu đó? Liệu tôi khác bệt với đau khổ? Chắc chắn, đó là nghi vấn. Chúng ta hãy tìm ra.

Có đau kổ – tôi không được thương yêu hay người con trai của tôi chết. Có một mảnh của tôi đang đòi hỏi sự giải thích, những lý do, những nguyên nhân. Mảnh khác của tôi đang đau khổ vì những lý do khác nhau. Và cũng có một mảnh khác của tôi muốn được tự do khỏi đau khổ, muốn thoát khỏi nó. Chúng ta là tất cả những mảnh này, đúng chứ? Vì vậy, nếu một mảnh của tôi đang khước từ và đang chống cự đau khổ, một mảnh khác của tôi đang tìm kiếm một giải thích, bị trói buộc trong những lý thuyết, và một mảnh khác của tôi đang tầu thoát khỏi sự kiện, vậy thì làm thế nào tôi có thể hiểu rõ nó một cách tổng thể? Chỉ khi nào tôi có thể hiểu rõ tổng thể thì mới có thể có tự do khỏi đau khổ. Nhưng nếu tôi bị xé nát trong những phương hướng khác nhau, vậy thì tôi không thấy sự thật của nó.

Vì vậy rất quan trọng phải tìm ra liệu tôi chỉ là người quan sát đang trải nghiệm đau khổ. Nếu tôi chỉ là

người quan sát đang trải nghiệm đau khổ, vậy thì có hai trạng thái trong thân tâm của tôi – một trạng thái mà quan sát, suy nghĩ, trải nghiệm, và trạng thái còn lại mà là bị quan sát, mà là trải nghiệm, vật được suy nghĩ. Vì vậy, chừng nào còn có một phân chia, không có sự tự do tức khắc khỏi đau khổ.

Lúc này, làm ơn lắng nghe cẩn thận và bạn sẽ thấy rằng khi có một sự kiện, một thực tế, có hiểu rõ về nó chỉ khi nào tôi có thể trải nghiệm toàn bộ sự việc mà không có sự phân chia – và không phải khi có sự tách rời của ‘cái tôi’ đang quan sát đau khổ. Đó là sự thật. Lúc này, phản ứng tức khắc của bạn với nó là gì? Phản ứng, đáp trả tức khắc của bạn không là, ‘Làm thế nào tôi sẽ lấp kín khoảng trống giữa hai thực thể? Tôi nhận ra rằng có hai thực thể khác biệt trong tôi – người suy nghĩ và vật được suy nghĩ, người trải nghiệm và trải nghiệm, người đau khổ và người quan sát sự đau khổ. Chừng nào còn có một phân chia, một tách rời, có xung đột. Và chỉ khi nào có sự hiệp thông thì mới có sự tự do khỏi đau khổ. Đó là sự thật, đó là sự kiện. Lúc này, bạn phản ứng đến nó như thế nào? Bạn thấy sự kiện ngay tức khắc, và trải nghiệm nó một cách hiệp thông, hay bạn đưa ra câu hỏi, ‘Làm thế nào tôi sẽ kết nối sự phân chia này giữa hai thực thể? Làm thế nào tôi sẽ tạo ra sự hiệp thông?’ Nó không là phản ứng thuộc bản năng của bạn, hay sao? Nếu nó là như thế, vậy thì bạn không đang thấy sự kiện. Câu hỏi của bạn về làm thế nào tạo ra sự hiệp thông không có giá trị. Bởi vì chỉ khi nào tôi có thể thấy sự kiện một cách nguyên vẹn, tổng thể, mà không có sự phân chia này trong chính tôi, thì mới có thể có sự tự do khỏi sự kiện mà tôi gọi là đau khổ.

Vì vậy, người ta phải tìm ra, người ta nhìn ngắm sự kiện như thế nào. Không phải điều gì những quyển sách hay bất kỳ những người khác nói, không phải phụ thuộc bất kỳ người thầy hay uy quyền nào, nhưng bạn nhìn ngắm nó như thế nào, theo bản năng bạn tiếp cận nó như thế nào. Vậy là chắc chắn bạn sẽ phát hiện liệu thực sự có sự phân chia này trong cái trí của bạn. Chừng nào còn có sự phân chia đó, chắc chắn phải có đau khổ. Chừng nào còn có sự ham muốn được tự do khỏi đau khổ, kháng cự đau khổ, tìm kiếm những giải thích, lẩn tránh, vậy thì đau khổ trở thành cái bóng, luôn luôn đang theo đuổi.

Vì vậy, điều gì rất quan trọng trong câu hỏi là: mỗi người chúng ta phản ứng đến sự đau khổ thuộc tâm lý như thế nào – khi chúng ta bị mất đi một người thân, khi chúng ta bị tổn thương, và vân vân. Ở đây chúng ta không cần thâm nhập những nguyên nhân của đau khổ. Nhưng chúng ta biết chúng rất rõ – sự đau đớn của cô độc; sự sợ hãi của mất mát, của không được thương yêu; bị thất vọng; mất mát một ai đó. Chúng ta chỉ quá quen thuộc với sự kiện được gọi là đau khổ này. Và chúng ta có ất nhiều giải thích gây thỏa mãn và tiện lợi. Nhưng những giải thích không mang lại sự tự do khỏi đau khổ. Chúng có lẽ che đậy, nhưng sự kiện tiếp tục. Và chúng ta đang cố gắng tìm ra làm thế nào được tự do khỏi đau khổ, không phải giải thích nào gây thỏa mãn nhiều hơn. Có thể có sự tự do như thế chỉ khi nào có một hiệp thông. Và chúng ta không hiểu rõ sự hiệp thông là gì nếu trước hết chúng ta không nhận biết chúng ta nhìn ngắm đau khổ như thế nào.

Người hỏi: *Đối với những người bị trói buộc trong thói quen, dường như không thể thấy sự thật của một sự việc ngay tức khắc. Chắc chắn, thời gian được cần đến – thời gian để phá vỡ khối hoạt động tức khắc của người ta và thực sự tìm kiếm để thâm nhập điều gì đã và đang xảy ra.*

Krishnamurti: Lúc này, chúng ta có ý gì quatrngữ *thời gian*? Làm ơn – lại nữa chúng ta hãy thử nghiệm. Chắc chắn, không phải thời gian theo đồng hồ. Khi bạn nói, ‘Tôi cần thời gian’, nó có nghĩa gì? Rằng bạn cần sự nhàn rỗi – một tiếng đồng hồ cho bạn, hay một vài phút cho bạn? Chắc chắn bạn không có ý điều đó? Bạn có ý, ‘Tôi cần thời gian để đạt được một kết quả’. Đó là, ‘Tôi cần thời gian để phá vỡ những thói quen mà tôi đã tạo ra’.

Lúc này, thời gian chắc chắn là sản phẩm của cái trí; cái trí là kết quả của thời gian. Điều gì chúng ta suy nghĩ, cảm thấy, những kỷ niệm của chúng ta, tại cơ bản đều là kết quả của thời gian. Và bạn lại nói rằng thời gian là cần thiết để phá vỡ những thói quen nào đó. Đó là, thói quen thuộc tâm lý phía bên trong là kết quả của ham muốn và sợ hãi, đúng chứ? Tôi thấy cái trí bị trói buộc trong nó, và tôi nói, ‘Tôi cần thời gian để phá vỡ nó. Tôi nhận ra chính là thói quen này đang ngăn cản tôi không thấy những sự kiện ngay tức khắc, không trải nghiệm nó một cách hiệp thông, và thế là tôi phải có thời gian để phá vỡ thói quen này’.

Trước hết, làm thế nào thói quen này hiện diện? Qua giáo dục, qua những ảnh hưởng môi trường sống, qua những kỷ niệm riêng của chúng ta. Cũng vậy, có một hệ thống máy móc đang vận hành theo thói quen là

rất dễ chịu, để cho nó không bao giờ bị hoang mang, run sợ, thắc mắc, ngờ vực, lo âu. Vậy là, cái trí tạo ra khuôn mẫu mà chúng ta gọi là thói quen, lễ thói. Và trong đó nó vận hành. Và người hỏi muốn biết làm thế nào để phá vỡ thói quen đó, để cho trải nghiệm có thể hiệp thông. Bạn thấy điều gì đã xảy ra?

Khoảnh khắc chúng ta nói làm thế nào, chúng ta đã giới thiệu ý tưởng của thời gian. Nhưng nếu chúng ta có thể thấy rằng cái trí tạo ra những thói quen, và vận hành trong thói quen, và ~~và~~ một cái trí bị khép kín bởi những kỷ niệm, những ham muốn, và những sợ hãi tự tạo tác riêng của nó không thể thấy hay trải nghiệm bất kỳ sự kiện gì một cách hiệp thông – khi chúng ta có thể thấy sự thật của điều đó, vậy thì có thể có trải nghiệm hiệp thông. Chắc chắn, sự nhận biết sự thật không là một vấn đề của thời gian. Đó là một trong những tiện lợi của cái trí – mà cuối cùng, cuộc sống đời sau; tôi sẽ đạt được sự hoàn hảo, hay bất kỳ điều gì tôi muốn. Thế là bởi vì bị trói buộc, sau đó cái trí tiếp tục nói: Làm thế nào tôi sẽ được tự do? Nó không bao giờ *được* tự do. Nó có thể là tự do chỉ khi nào nó thấy sự thật của làm thế nào nó tạo ra thói quen bởi truyền thống, bởi vun đắp những đạo đức với mục đích để là cái gì đó, bởi tìm kiếm để có sự vĩnh cửu, để có sự an toàn. Tất cả những sự việc này là những cản trở. Trong tình trạng đó, làm thế nào cái trí có thể thấy hay trải nghiệm bất kỳ sự kiện nào một cách hiệp thông? Nếu chúng ta thấy rằng nó không thể, vậy là có sự tự do *tức khắc*. Nhưng dĩ nhiên, sự khó khăn là hầu hết chúng ta đều ưa thích tiếp tục trong những thói quen của sự suy nghĩ và cảm thấy, những truyền thống, những niềm tin, và những hy vọng của chúng ta. Chắc chắn, cái trí được

tạo thành bởi tất cả những điều đó. Làm thế nào một cái trí như thế có thể trải nghiệm bất kỳ thứ gì mà không là sự chiếu rọi riêng của nó? Chắc chắn, nó không thể. Vì vậy, nó chỉ có thể hiểu rõ hệ thống máy móc riêng của nó và thấy sự thật của những hoạt động riêng của nó. Và vậy là, có sự tự do khỏi điều đó, vậy là có trải nghiệm hiệp thông.

Nói chuyện cùng học sinh tại Rajghat

Ngày 31 tháng 12 năm 1952

Hầu hết chúng ta đều quan tâm thực hiện một chút ít thay đổi đó đây, và chúng ta thỏa mãn bởi điều đó. Khi chúng ta lớn lên, chúng ta không muốn bất kỳ thay đổi cơ bản, sâu xa nào, bởi vì chúng ta sợ hãi. Chúng ta không suy nghĩ dựa vào sự đột biến, chúng ta suy nghĩ chỉ dựa vào sự thay đổi; và bạn sẽ phát giác, khi bạn thâm nhập nó, rằng nó chỉ là một thay đổi được bổ sung, mà không là một cách mạng cơ bản, không là một đột biến. Bạn phải gặp gỡ tất cả những sự kiện này, từ hạnh phúc riêng của bạn đến hạnh phúc của nhiều người, từ những tham vọng và những theo đuổi tự tìm kiếm riêng của bạn đến những tham vọng và những động cơ và những theo đuổi của những người khác; bạn phải gặp gỡ sự ganh đua, sự hư hỏng trong chính bạn và trong những người khác, sự thoái hóa của cái trí, sự trống rỗng của quả tim. Bạn phải biết tất cả điều này, bạn phải gặp gỡ tất cả điều này, nhưng bạn không được phép chuẩn bị để gặp gỡ nó.

Chúng ta biết gì khi chúng ta rời nơi đây? Chúng ta cũng ngớ ngẩn, trống rỗng, và nông cạn như chúng ta đã đến đây; và những thâm nhập của chúng ta, sống trong ngôi trường của chúng ta, những tiếp xúc với những giáo viên của chúng ta và sự tiếp xúc của họ với chúng ta đã không giúp đỡ chúng ta hiểu rõ vấn đề rất

phức tạp của sống này. Những giáo viên quá trì trệ, và chúng ta cũng trở nên trì trệ giống như họ. Họ bị sợ hãi và chúng ta cũng bị sợ hãi. Vì vậy, nó là vấn đề của chúng ta, nó là ẩn đề của bạn cũng như vấn đề của những giáo viên, phải thấy rằng bạn rời đây cùng sự chín chắn, cùng sự suy nghĩ, mà không có sợ hãi, để cho bạn sẽ có thể gặp gỡ sống một cách thông minh. Đường như rất quan trọng phải khám phá một đáp án cho tất cả những vấn đề này, nhưng không có đáp án. Tất cả mọi điều bạn có thể làm là gặp gỡ những vấn đề rất phức tạp này một cách thông minh khi chúng nảy sinh. Làm ơn hiểu rõ điều này. Bạn muốn một đáp án. Bạn nghĩ rằng bằng cách đọc sách, bằng cách theo sau người nào đó, bằng cách nghiên cứu vài quyển sách, bạn sẽ tìm ra một đáp án cho tất cả những vấn đề tinh tế và rất phức tạp này. Nhưng bạn sẽ không khám phá những đáp án, bởi vì những vấn đề này đã được tạo ra bởi những con người mà có lẽ giống hệt bạn. Nghèo đói, hung tợn, ghê tởm, bản thiêu, dửng dưng, bạo lực kinh hoàng – tất cả những điều này đã được tạo ra bởi những con người.

Vì vậy, bạn phải hiểu rõ quả tim của con người, cái trí của con người, mà là chính bạn. Chỉ tìm kiếm một đáp án trong một quyển sách, hay đi đến trường để tìm ra, hay theo sau một hệ thống kinh tế, dù nó có hứa hẹn nhiều bao nhiêu, hay tuân thủ những mê tín và vô lý thuộc tôn giáo nào đó, hay vâng lời một đạo sư, hoặc những nghi thức, sẽ không cách nào giúp đỡ bạn hiểu rõ những vấn đề này, bởi vì chúng được tạo ra bởi bạn và những người khác giống như bạn. Bởi vì chúng được tạo ra bởi bạn, bạn không thể hiểu rõ chúng nếu không hiểu rõ về chính bạn; và muốn hiểu rõ về chính

bạn, như bạn sống, từ khoảnh khắc sang khoảnh khắc, từ ngày sang ngày, từ năm sang năm, bạn cần thông minh, nhiều nhận biết, tình yêu, và kiên nhẫn.

Bombay, ngày 8 tháng 2 năm 1953

Người hỏi: *Thường thường chúng tôi cảm thấy bị Ông ruồng bỏ. Chúng tôi biết ông đã không chấp nhận chúng tôi như những đệ tử, nhưng liệu ông cần né tránh hoàn toàn trách nhiệm của ông đối với chúng tôi? Ông không nên giúp đỡ chúng tôi vượt khỏi hay sao?*

Krishnamurti: Đây là một cách hỏi loanh quanh, ‘Tại sao ông không trở thành vị đạo sư của chúng tôi?’ [tiếng cười]. Lúc này, vấn đề không là ruồng bỏ hay giúp đỡ bạn vượt khỏi, bởi vì chúng ta đã là những người trưởng thành. Phần cơ thể chúng ta đã trưởng thành; thuộc tinh thần chúng ta mới chỉ ở tuổi mười bốn hoặc mười lăm; và chúng ta muốn một người nào đó có danh tiếng, một đấng cứu rỗi, một đạo sư, một bậc thầy, để hướng dẫn chúng ta thoát khỏi sự đau khổ và sự hoang mang của chúng ta; để giải thích trạng thái hỗn loạn của chúng ta cho chúng ta; giải thích nó, không phải sáng tạo một cách mạng trong suy nghĩ của chúng ta, nhưng giải thích cho nó qua đi. Đó là điều gì chúng ta quan tâm.

Khi bạn đưa ra câu hỏi này, bạn muốn tìm ra một phương cách thoát khỏi sự hoang mang, được tự do khỏi sự sợ hãi, khỏi căm hận, khỏi tất cả sự nhỏ nhen của sống; và bạn nương dựa người nào đó để giúp

đỡ bạn. Có lẽ những đạo sư khác đã không thành công trong việc đưa bạn vào giấc ngủ bằng một liều thuốc phiện, một giải thích, thế là bạn nương dựa người này và nói, ‘Làm ơn giúp đỡ chúng tôi thoát khỏi’. Liệu đó là vấn đề của chúng ta – sự thay thế của một đạo sư cũ bằng một đạo sư mới, một người lãnh đạo cũ bằng một người lãnh đạo mới? Làm ơn hãy lắng nghe điều này cẩn thận. Liệu bất kỳ người nào có thể dẫn dắt bạn đến sự thật, đến khám phá sự thật? Liệu sự khám phá có thể xảy ra khi bạn được dẫn dắt đến nó, liệu bạn đã trải nghiệm nó? Liệu bất kỳ người nào – không đặt thành vấn đề người nào – có thể dẫn dắt bạn đến sự thật? Khi bạn nói bạn phải tuân theo người nào đó, liệu không hàm ý rằng sự thật là bất động, rằng sự thật đứng yên ở đó để chờ đợi bạn được dẫn dắt đến, chờ đợi bạn nhìn thấy và thấu nhận, hay sao?

Liệu sự thật là cái gì đó mà bạn được dẫn dắt đến? Nếu nó là như thế, vậy thì vấn đề rất đơn giản; bạn sẽ khám phá vị đạo sư hay người lãnh đạo gây hài lòng nhất và anh ấy sẽ dẫn dắt bạn đến nó. Nhưng chắc chắn sự thật của cái gì đó mà bạn đang tìm kiếm vượt khỏi trạng thái của giải thích. Nó không đứng yên, không bất động, nó phải được trải nghiệm, được khám phá, và bạn không thể trải nghiệm nó qua sự hướng dẫn. Làm thế nào tôi có thể trải nghiệm một cách tự phát cái gì đó nguyên bản nếu tôi được bảo, ‘Đây là nguyên bản, hãy trải nghiệm nó’? Căm hận, keo kiệt, tham vọng, và nhỏ nhen là những vấn đề, và không phải sự khám phá của sự thật là gì. Bạn không thể khám phá sự thật là gì bởi một cái trí nhỏ nhen. Một cái trí nông cạn, bàn tán, dốt nát, tham vọng – một cái trí như thế không bao giờ có thể khám phá sự thật là gì.

Một cái trí nhỏ nhen sẽ tạo ra một sự việc nhỏ nhen, nó sẽ trống rỗng, nó sẽ tạo ra một Thượng đế nông cạn. Vì vậy, lúc này vấn đề của chúng ta không là tìm ra, khám phá Thượng đế là gì, nhưng trước hết thấy được chúng ta nhỏ nhen biết chừng nào.

Hãy theo dõi, nếu tôi biết rằng tôi nhỏ nhen, đau khổ, bất hạnh, vậy thì tôi có thể xử lý nó. Nhưng nếu tôi nói, ‘Tôi phải không được nhỏ nhen, tôi phải vĩ đại’, vậy là tôi đang chạy trốn – mà là sự nhỏ nhen.

Điều gì quan trọng là hiểu rõ và khám phá cái gì là, không phải thay đổi cái gì là thành cái gì đó. Rốt cuộc, một cái trí dốt nát, dù nó đang cố gắng trở thành rất ranh mãnh, khôn lanh, thông minh, vẫn còn là dốt nát bởi vì chính bản thể của nó là dốt nát. Chúng ta không lắng nghe. Chúng ta muốn người nào đó dẫn dắt sự nhỏ nhen của chúng ta đến cái gì đó phóng khoáng hơn và chúng ta không bao giờ chấp nhận, không bao giờ thấy, cái gì là, cái gì thực sự là. Khám phá cái gì là, cái thực tế, là quan trọng; nó là nghi vấn duy nhất phải quan tâm. Tại bất kỳ mức độ nào – thuộc kinh tế, xã hội, tôn giáo, chính trị, tâm lý – điều gì quan trọng là khám phá một cách chính xác cái gì là, không phải cái gì nên là.

Poona, ngày 10 tháng 9 năm 1958

Bạn phải khám phá điều gì người nói phải trình bày điều gì trước khi bạn chấp nhận, phủ nhận, hay phê bình. Trước hết bạn phải khám phá ông ta có ý gì, ông ta dự tính ra sao. Ông ta có lẽ phóng đại, ông ta có lẽ đưa ra sự nhấn mạnh đúng, nhưng bạn phải thấu nhận tất cả điều đó bằng cách lắng nghe. Vậy là bạn và tôi có thể sáng tạo một liên hệ đúng đắn. Tôi có điều gì đó phải trình bày mà tôi nghĩ sẽ phá vỡ những sắp xếp, truyền thống, tất cả những sự việc đó. Nhưng trước khi bạn tìm ra thực sự điều gì đang được nói, làm ơn đừng bắt đầu dựng lên một rào cản phòng vệ. Hãy giữ lại những phản ứng của bạn đối với điều gì tôi phải trình bày tại cuối nói chuyện này, khi bạn sẽ có quyền để phê bình, để loại bỏ, để chấp nhận hay thâm nhập nó, như bạn mong muốn. Nhưng trong nói chuyện tôi đề nghị với bạn rằng bạn không nên phản ứng vội vã quá. Hãy lắng nghe đầy thân thiện, nhưng bằng một cái trí rõ ràng, không đang chấp nhận hay đang phủ nhận hay đang thấu nhận điều gì tôi trình bày và đang phản đối nó bằng cách trích dẫn uy quyền nào đó, bởi vì tôi không tin tưởng những uy quyền.

Sự thật không hiện diện bởi uy quyền. Nó phải được khám phá từ khoảnh khắc sang khoảnh khắc. Nó không là một sự việc vĩnh viễn, lâu dài, liên tục. Nó phải được tìm ra từng phút, từng giây. Điều đó đòi hỏi

nhiều chú ý, sự tinh táo vô cùng của cái trí, và bạn không thể hiểu rõ nó hay cho phép nó đến với bạn nếu bạn chỉ trích dẫn những uy quyền, chỉ phỏng đoán về vấn đề liệu có hay không có Thượng đế. Bạn phải trải nghiệm nó như một cá thể, hay nói khác hơn, cho phép cái đó đến với bạn. Bạn không thể đi tới nó.

Làm ơn, chúng ta lấy rõ ràng về mấu chốt này, rằng qua bất kỳ tiến hành nào, qua bất kỳ kỷ luật nào, qua bất kỳ hình thức nào của thiên định, bạn không thể đi tới sự thật, Thượng đế, hay bất kỳ danh tánh nào bạn thích trao tặng nó. Nó quá mênh mang, nó không thể được hình dung; không diễn tả nào sẽ cởi mở nó, không quyền sách nào có thể lột được nó, và cũng không từ ngữ nào có thể chứa đựng nó. Vì vậy, qua bất kỳ phương pháp ranh nãi nào, qua lát kỳ hy sinh nào, qua bất kỳ kỷ luật nào hay qua bất kỳ đạo sư nào, bạn không thể đi tới nó. Bạn phải chờ đợi nó, nó sẽ đến với bạn, bạn không thể đi tới nó. Đó là mấu chốt cơ bản người ta phải hiểu rõ, rằng không qua bất kỳ khôn lanh nào của cái trí, không qua bất kỳ kiểm soát nào, không qua bất kỳ đạo đức nào, bất kỳ cưỡng bách nào, bất kỳ hình thức kiềm chế nào, cái trí có thể đi tới sự thật.

Tất cả mọi điều mà cái trí có thể làm là yên lặng – nhưng không phải cùng dự tính thâm nhận nó. Và đó là một trong những sự việc khó khăn nhất bởi vì chúng ta nghĩ sự thật có thể được trải nghiệm ngay tức khắc qua thực hiện những sự việc nào đó. Sự thật không thể được mua bán bởi bất kỳ hình thức nào, giống như tình yêu cũng không thể được mua bán. Và nếu bạn và tôi có thể hiểu điều đó rất rõ ràng từ ngay khởi đầu, vậy thì điều gì tôi phải nói sẽ có một ý nghĩa rất dứt khoát, một ý nghĩa rất khác biệt. Ngược lại bạn sẽ ở trong trạng

thái của tự mâu thuẫn. Bạn nghĩ có Thượng đế, sự thật, một trạng thái vĩnh cửu, và bạn ao ước nó, vì vậy bạn thực hành kỷ luật, thực hiện vô vàn hình thức của luyện tập, nhưng nó không thể được mua bán. Bất kỳ chồng chất nào của hiến dâng, của hy sinh, của hiểu biết, hay của đạo đức cũng không thể mời mọc nó hiện diện. Cái trí phải được tự do, nó phải không có những biên giới, không giới hạn, không đường ranh, không bị quy định. Toàn ý thức của tích lũy phải kết thúc, nhưng không vì mục đích nhận được.

Nếu người ta thực sự hiểu rõ điều đó, người ta sẽ thấy sự sáng tạo này của cái trí là một sự việc lạ thường làm sao. Vậy thì người ta sẽ thực sự hiểu rõ làm thế nào giải thoát cái trí để cho nó ở trong một trạng thái của nhận biết tinh táo, không bao giờ đang đòi hỏi, không bao giờ đang tìm kiếm, không bao giờ đang van xin.

Như tôi đã trình bày, tôi đang nói chuyện cùng cá thể bởi vì chỉ cá thể mới có thể thay đổi, không phải tập thể; chỉ bạn có thể tự thay đổi chính bạn; và vì vậy cá thể có tầm quan trọng tuyệt đối. Tôi biết rất hợp thời khi nói về những nhóm người, tập thể, chủng tộc, như thể cá thể chẳng có tầm quan trọng gì cả, nhưng trong bất kỳ hành động sáng tạo nào chính cá thể mới quan trọng. Bất kỳ hành động thực sự nào, bất kỳ quyết định quan trọng nào, sự tìm kiếm tự do, sự thâm nhập sự thật, chỉ có thể đến từ cá thể mà hiểu rõ. Đó là lý do tại sao tôi chỉ đang nói chuyện cùng cá thể. Có thể bạn sẽ nói, ‘Tôi, cá thể, có thể làm gì?’ Bị đối diện bởi sự phức tạp vô cùng này, những phân chia thuộc tôn giáo và quốc gia, những vấn đề của đau khổ, nghèo đói, chiến tranh, thất nghiệp, sự thoái hóa và sự phân rã mau lẹ, một cá thể có thể giúp gì cho nó? Không gì cả.

Cá thể không thể chặn đứng hòn núi phía bên ngoài, nhưng cá thể có thể hình thành một dòng chảy của sự suy nghĩ mà sẽ sáng tạo một chuỗi những hành động khác hẳn. Bạn không thể làm bất kỳ điều gì về những tình trạng của thế giới bởi vì những biến cố lịch sử phải tạo ra cái nguồn dưng dưng, tàn nhẫn, bạo lực riêng của nó. Nhưng nếu có nửa tá người có thể suy nghĩ hoàn toàn về tổng thể vấn đề, họ sẽ cùng nhau khởi sự một thái độ và hành động khác hẳn, và đó là lý do tại sao cá thể lại rất quan trọng. Nhưng nếu anh ấy muốn đổi mới sự hỗn loạn kinh khủng này, quá nhiều phân rã này, anh ấy chẳng có thể làm được bao nhiêu; thật vậy, như đang được thể hiện, anh ấy không có ảnh hưởng gì vào nó, nhưng nếu bất kỳ ai trong chúng ta thực sự là cá thể trong ý nghĩa rằng anh ấy đang cố gắng hiểu rõ toàn tiến hành của cái trí, vậy thì anh ấy sẽ là một thực thể sáng tạo, một người tự do, không bị quy định, có thể theo đuổi sự thật vì chính nó và không phải vì một kết quả.

Vì vậy, như tôi đã trình bày, sự thật mà cái trí không thể hình dung, không thể phỏng đoán hay giải thích bằng từ ngữ, sự thật đó phải đến với bạn, cá thể. Bạn không thể đi tới nó. Rốt cuộc, rất rõ ràng rằng cái trí cá thể, mà cũng là cái trí tập thể, là nông cạn, nhỏ nhen, hung dữ, xấu xa, ích kỷ, kiêu ngạo. Làm thế nào một cái trí như thế có thể mời mọc cái không biết được? Bởi vì bất kỳ điều gì nó suy nghĩ đều phải nhỏ nhen, tầm thường – ngay cả những Thượng đế của nó, nhưng nó không là sự thật, nó không là sự kiện. Dù làm gì chẳng nữa, sự thật không thể được mời mọc, nó phải đến với bạn. Vì vậy, người ta phải làm gì?

Làm thế nào người ta sẽ trải nghiệm cái gì đó mà không được tạo ra bởi cái trí? Điều đó có thể được chỉ khi nào cái trí bắt đầu hiểu rõ tiến hành riêng của nó, những phương cách riêng của nó. Tôi đang sử dụng từ ngữ *tiến hành* không phải trong ý nghĩa một phương tiện dẫn đến một kết thúc. Thông thường qua từ ngữ *tiến hành* chúng ta có ý tưởng nếu bạn làm những việc nào đó sẽ có một kết quả – nếu bạn bôi dầu trong một cái máy nó sẽ chạy êm ả, nếu bạn tuân theo những kỷ luật nào đó, thực hiện những hy sinh nào đó, bạn sẽ nhận được cái gì đó đáp lại. Tôi không đang sử dụng từ ngữ *tiến hành* trong ý nghĩa đó. Tôi đang sử dụng nó trong ý nghĩa sự vận hành của cái trí khi nó làm việc, không phải khi nó tìm kiếm một kết quả.

Vì vậy, cái trí phải đến một trạng thái khi nó được tự do khỏi mọi nỗ lực; và tôi muốn bàn luận toàn vấn đề của nỗ lực và xung đột, và liệu có một trạng thái mà cái trí có thể đến được mà không có xung đột với mục đích tìm ra sự thật. Bởi vì chỉ khi nào cái trí không còn ở trong trạng thái tự mâu thuẫn, và vì vậy không còn ở trong xung đột thì mới có thể nhìn ngắm và hiểu rõ. Rõ ràng, một cái trí ở trong xung đột không bao giờ có thể hiểu rõ bất kỳ điều gì, và vì vậy chúng ta muốn khám phá tại sao cái trí ở trong trạng thái của tự mâu thuẫn. Chắc chắn, nếu chúng ta có thể hiểu rõ xung đột bên trong chính cái trí, chúng ta sẽ đi rất xa, bởi vì nó sẽ tiết lộ tại sao có sự mâu thuẫn này bên trong chính người ta. Nếu chúng ta có thể thâm nhập chậm chậm, từng bước một, vào nghi vấn đó và nếu bạn thực sự theo sát, không chống đối nó, vậy thì có lẽ bạn sẽ đến một trạng thái của cái trí trong đó không có xung đột gì cả. Nhưng bạn không thể chỉ chấp nhận những từ ngữ

của tôi, bởi vì nó có nghĩa rằng bạn cũng phải làm việc, không chỉ lắng nghe, rằng bạn phải trở nên nhận biết sự tiến hành của cái trí riêng của bạn. Tôi chỉ đang giải thích, nhưng đó là trách nhiệm của bạn phải nhìn ngắm cái trí riêng của bạn đang vận hành.

Vì vậy, trước hết, tại sao lại có xung đột trong những sống của chúng ta? Thông thường chúng ta quen thuộc rằng nó phải như thế, điều đó không tránh khỏi, rằng con người được sinh ra trong xung đột; và chúng ta cố gắng tìm ra những phương cách và những phương tiện để khuất phục nó. Trong những liên hệ, trong lãnh vực chính trị hay bất kỳ lãnh vực nào khác, có một xung đột phía bên trong, mà tạo ra tự-mâu thuẫn; cũng có xung đột phía bên ngoài giữa điều gì chúng ta cảm thấy chúng ta nên là và điều gì chúng ta là. Tôi muốn tìm ra tại sao sự mâu thuẫn này lại tồn tại. Tôi không chấp nhận rằng nó là tự nhiên, không tránh khỏi, rằng không có giải pháp cho nó và vì vậy chúng ta phải tẩu thoát khỏi nó. Đó là sự suy nghĩ không chín chắn. Tôi muốn hiểu rõ nó, và vì vậy tôi sẽ không tẩu thoát nó, lẩn trốn nó, hay đi tới một đạo sư hay rạp chiếu bóng. Đối với tôi, dựa vào một quyển sách, đi tới một đạo sư, hay chìm vào thần định sâu thẳm khi bạn đang xung đột cũng giống hệt như uống rượu. Nhưng tôi muốn hiểu rõ liệu người ta có thể xóa sạch sự mâu thuẫn phía bên trong này. Nếu điều đó rõ ràng, chúng ta có thể tiếp tục từ đó, và cuối cùng làm ơn đừng hỏi, ‘Tại sao ông không bàn về kiểm soát sanh đẻ’ hay ‘Tôi đến đây để tìm ra tôn giáo là gì, liệu có một Thượng đế’.

Một cái trí mâu thuẫn không thể khám phá bất kỳ điều gì về sự thật. Chỉ suy nghĩ về nó – làm thế nào bạn, đang mâu thuẫn, có thể biết bất kỳ thứ gì không

mâu thuẫn? Làm thế nào bạn có thể biết trạng thái đó mà không có những đối nghịch, không có những phân chia, mà là không thể đo lường? Câu hỏi này bạn sẽ tự trả lời cho chính bạn, và muốn tìm ra sự thật của nó, chỉ khi nào bạn khám phá liệu bạn có thể loại bỏ xung đột bên trong chính bạn. Và đó là cốt lõi. Điều gì bạn đang tìm kiếm lúc này không là sự xóa sạch của mâu thuẫn, nhưng an bình cho chính bạn, trạng thái nào đó mà cái trí sẽ không bị quấy rầy. Nó giống như đang ngồi trên miệng núi lửa và nói, ‘Chúng ta hãy an bình’. Không có ý nghĩa gì đối với nó. Vì vậy, tôi nói: chúng ta hãy thâm nhập cái gì trong núi lửa, hãy để cho nó tuôn ra, xấu xa, thú tính, đẹp đẽ, mọi thứ – hãy để cho nó lộ diện và hãy cho phép tôi nhìn ngắm nó, mà có nghĩa cái trí phải không có sợ hãi. Vì vậy, chúng ta hãy thâm nhập nó.

Lúc này tại sao lại có trạng thái mâu thuẫn này trong chúng ta? Chúng ta hãy bắt đầu tại mức độ thấp nhất. Tôi ham muốn tiền bạc, và tôi cũng không ham muốn tiền bạc bởi vì tôi nghĩ rằng rất tốt lành khi nghèo khó. Tôi không nói về con người mà nhiệt thành nói, ‘Tôi muốn giàu có’ – và theo đuổi nó; đối với anh ấy không có sự mâu thuẫn. Anh ấy đầy năng lượng bởi vì anh ấy hung hăng, tàn nhẫn, vô cảm, thoái hóa, bạo lực; anh ấy thèm khát tiền bạc, anh ấy thèm khát địa vị; vì vậy không có xung đột bên trong. Trong Hitler, Khrushchev, và tất cả những người lãnh đạo của thế giới, không có ý thức của mâu thuẫn bởi vì họ thèm khát những thứ này và theo đuổi nó, bằng phương tiện đúng đắn hay xảo quyệt. Chúng ta cũng thèm khát ở trong địa vị đó, nhưng bất hạnh thay chúng ta không thể. Chúng ta ở trong mâu thuẫn và mong muốn một

trạng thái của cái trí sẽ được an bình vĩnh cửu và không có mâu thuẫn. Hay hãy ví dụ một người thông minh trong chùng mực nào đó. Đối với anh ấy không có xung đột bởi vì anh ấy chỉ đơn giản nói, ‘Tôi là Thượng đế’ hay ‘Tôi là Napoleon’, hay anh ấy đồng hóa chính mình cùng niềm tin nào đó và vì vậy không có ý thức của mâu thuẫn. Anh ấy là cái gì anh ấy tưởng tượng, và vì vậy anh ấy đầy năng lượng.

Bạn không nhận thấy những người như thế, hay sao? Họ sẽ qua lại trên quả đất này, làm việc này và làm việc kia, bởi vì họ hoàn toàn bị hấp thụ bởi một ý tưởng, hoàn toàn bị thẩm thấu. Và chúng ta cũng muốn ở trong trạng thái đó. Thế là chúng ta theo đuổi những ý tưởng khác nhau cho đến khi chúng ta khám phá điều gì đó mà sẽ phù hợp chúng ta, và ở đó chúng ta ngừng lại. Vì vậy lại nữa chúng ta phải hỏi: tại sao trong chúng ta lại có sự mâu thuẫn này? Mâu thuẫn là xung đột, đúng chứ? Nếu tôi tham lam và tôi không muốn tham lam, ngay tức khắc có một trạng thái của mâu thuẫn trong tôi mà tạo ra xung đột. Nhưng nếu tôi hoàn toàn tham lam, không có xung đột. Hay nếu tôi hoàn toàn không tham lam, không có xung đột. Nhưng tại sao lại có sự mâu thuẫn này mà, nếu chúng ta thông minh, nếu cái trí của chúng ta tỉnh táo, trở thành mỗi lúc một mạnh mẽ thêm và không dễ dàng được xóa sạch? Người ta càng mạnh mẽ bao nhiêu, càng hoạt động bao nhiêu, càng đam mê bao nhiêu, người ta càng trở nên năng động bấy nhiêu, và sự mâu thuẫn càng trở nên mãnh liệt bấy nhiêu cho đến khi, bởi vì đã thiết lập một mâu thuẫn sâu thẳm, lâu dài, chúng ta cố gắng tẩu thoát khỏi nó bằng cách nói rằng sống là một tiến hành của phân rã và không còn ảo tưởng và tình ngộ, rồi sau

đó chúng ta trút lý vô tận về nó. Trái lại tôi nghĩ sự mâu thuẫn này có thể hoàn toàn được xóa sạch, không phải từng phần nhưng tổng thể. Khi bạn thương yêu cái gì đó, khi bạn quan tâm cái gì đó, không có nỗ lực trong ý nghĩa của làm việc vì nó.

Đối với hầu hết chúng ta, làm việc là nỗ lực; đi đến văn phòng, làm vô số việc mà bạn không muốn làm, kỷ luật chính bạn, điều đó có nghĩa làm việc, điều đó có nghĩa nỗ lực. Nhưng nếu bạn có thể vượt khỏi những từ ngữ mà chúng ta đang sử dụng để hiểu rõ sự mâu thuẫn này, bạn sẽ khám phá một trạng thái của hiện diện mà không có nỗ lực. Chúng ta hãy ví dụ bạo lực và không bạo lực. Chúng ta là bạo lực và chúng ta nói chúng ta phải không bạo lực. Không bạo lực là lý tưởng; nó là sự chiếu rọi của cái trí mà tự cảm thấy chính nó là bạo lực. Thế là bạn khiến cho không bạo lực thành một lý tưởng và sau đó tiến tới để cố gắng chuyển đổi bạo lực đó trở thành lý tưởng đó. Nhưng không bạo lực không có thực tế! Rõ ràng, không lý tưởng nào có bất kỳ thực tế nào cả. Thoạt đầu bạn không dễ dàng đồng ý với tôi bởi vì rất khó khăn để loại bỏ những ý tưởng và những lý tưởng khỏi cái trí, mà có nghĩa rằng cái trí bị quy định nặng nề bởi những lý tưởng đến độ một ý tưởng mới mẻ không thể được thấu nhận bởi nó. Bạn bị mê hoặc bởi lý tưởng giống như người điên bị mê hoặc bởi ý tưởng của anh ấy. Tôi không đang sỉ nhục bạn, tôi chỉ đang nói rằng một cái trí luôn luôn đang suy nghĩ trong những thói quen sẽ rất khó khăn khi phải cân nhắc một ý tưởng mới mẻ. Chúng ta có thể thấy rất rõ ràng những lý tưởng được tạo ra như thế nào. Tôi là cái gì đó – bạo lực, tham lam, hay bất kỳ điều gì bạn muốn – và tôi muốn thay đổi nó

thành điều gì tạm gọi là lý tưởng, đối nghịch. Thế là tôi sáng chế lý tưởng đối nghịch với điều gì tôi thực sự là và bắt đầu có vô vàn những xung đột vô tận. Tôi là điều này và tôi phải là điều kia; đây là cái nguồn của xung đột. Khoảnh khắc cái trí nói: tôi không được là như thế này và tôi phải là như thế kia, bạn đã bắt đầu toàn qui trình của xung đột.

Hầu hết các bạn sẽ nghĩ rằng nếu các bạn không thực hiện một nỗ lực, các bạn sẽ trở thành những hạt, cây cỏ; và rằng nếu không có áp lực, xung đột, cưỡng bách, các bạn sẽ trở thành giống như một con bò. Thế là bạn nuôi nâng con cái của bạn – giống như xã hội, toàn thế giới – hướng về nỗ lực để trở thành cái gì đó, mà bao hàm chuyển động liên tục của xung đột này. Vì vậy, tôi có thể thấy rằng phải có xung đột chừng nào còn có một lý tưởng, và rằng chừng nào cái trí còn quan tâm đến tương lai, đến cái gì nên là, nó không quan tâm đến cái gì là. Rất rõ ràng rằng người ta không thể có một cái trí bị phân chia, một phần của cái trí bị bận tâm bởi không bạo lực và phần còn lại bị bận tâm bởi bạo lực. Vì vậy, bạn thấy rằng chừng nào còn có bất kỳ loại lý tưởng nào trong cái trí, phải có một trạng thái của mâu thuẫn. Điều này không có nghĩa rằng bạn chỉ có thể chấp nhận cái gì là, và chỉ từ từ.

Cách mạng thực sự bắt đầu khi bạn có thể xóa sạch tất cả những lý tưởng của bạn – và công việc đó khó khăn cực kỳ! Bạn đã được nuôi nâng bởi những lý tưởng. Tất cả những quyền sách, những vị thánh, những giáo sư, những người thông thái, mọi người đã nói rằng bạn phải có những lý tưởng, và sự suy nghĩ đó đã trở thành một thói quen. Nó thuần túy là một thói quen. Bạn đang bám vào quá nhiều lý tưởng mĩ miều,

và khi người nào đó xuất hiện và bảo với bạn rằng những lý tưởng này thật vô lý làm sao, chúng không có thực tế như thế nào; vậy thì, một cái trí mà thực sự thấy rằng đó là như thế sẽ biết sự thật. Sự thật không là cái gì đó xa xôi ở những quả đồi và những hòn núi đằng kia. Nó là nhận biết cái thực sự trong những sự việc rất đơn giản, và nếu bạn thấy sự thật của điều gì chúng ta đã và đang tình bày lúc này, bạn sẽ phá vỡ thói quen của những lý tưởng.

Nhưng qua hàng thế kỷ chúng ta đã được nuôi nấng bởi những lý tưởng – lý tưởng rằng bạn phải trở thành cái gì đó, hoặc một giám đốc hoặc một thủ tướng; và nếu bạn không thể trở thành một trong những người này, bạn hướng về trở thành một vị thánh. Bạn luôn luôn đang mong muốn để trở thành cái gì đó, hoặc trong thế giới này hoặc trong thế giới tạm gọi là tinh thần. Thế là bạn có những lý tưởng cho nơi này và những lý tưởng cho nơi kia. Và thế là bạn đã thiết lập một khu vực rộng lớn của xung đột, mà là thói quen. Nó đã trở thành một thói quen vững chắc, không thể lay chuyển được, và bạn đã không suy nghĩ để thoát khỏi.

Nó là một thói quen rất khó khăn để phá vỡ bởi vì bạn sợ hãi điều gì sẽ xảy ra. Sự liên hệ với con người của bạn sẽ thay đổi; bạn sẽ không còn chấp nhận dễ dàng mọi thứ mà con người đã nói. Bạn sẽ bắt đầu nghi vấn. Bạn có lẽ mất việc làm của bạn. Thế là sợ hãi chen vào và sai khiến. Sợ hãi nói, ‘Đừng từ bỏ những việc này bởi vì điều gì sẽ xảy ra sau đó? Người vợ của bạn tin tưởng những lý tưởng và nếu bạn từ bỏ chúng, sẽ có những cãi cọ liên tục trong nhà. Bạn là ai mà sẽ chống lại toàn uy quyền đã được thiết lập? Bạn có quyền gì để

làm như thế? Thế là xã hội bủa vây bạn. Và một cách không nhận biết, bạn bị sợ hãi, và bạn nói, ‘Làm ơn, tôi sẽ chỉ chấp nhận những lý tưởng này bằng từ ngữ, bởi vì tôi **bất** chúng không có ý nghĩa’. Nhưng bạn đã không giải quyết vấn đề của xung đột.

Xung đột nảy sinh bởi vì con người chưa bao giờ tiếp cận nghi vấn của ‘cái gì là’, nhưng chỉ quan tâm cái gì nên là. Muốn hiểu rõ cái gì là đòi hỏi nhiều chú ý, sự tìm kiếm mãnh liệt, sự thâm nhập thăm thẳm; nhưng theo đuổi một lý tưởng lại rất dễ dàng – và nó lại chẳng có ý nghĩa gì cả. Nhưng nếu bạn nói, ‘Tôi là bạo lực và tôi sẽ chẳng thèm quan tâm đến tất cả những vô lý thuộc lý tưởng của không-bạo lực và sẽ dốc sức để hiểu rõ bạo lực’, vị trí của bạn đã rõ ràng. Vậy là, nghi vấn nảy sinh, bởi vì bạn đã được tự do khỏi lý tưởng, liệu bạn không còn tìm kiếm để thay đổi ‘cái gì là’ nữa? Trước kia lý tưởng đã hành động như lực đẩy mà dựa vào nó bạn tìm kiếm để thay đổi cái gì là. Bạn đã suy nghĩ rằng, ý tưởng của không-bạo lực đã hành động như một ảnh hưởng và dựa vào ảnh hưởng đó bạn có thể xóa sạch bạo lực. Đó là, bởi vì đã tạo ra sự mâu thuẫn qua lý tưởng, chúng ta hy vọng, qua xung đột, xóa sạch bạo lực. Nhưng chúng ta không bao giờ thành công khi làm điều đó. Nó theo cùng sự tàn nhẫn, phía bên ngoài hoặc kiểm chế, và sản sinh những kết quả riêng của nó. Thế là, liệu tôi có thể, một cách chính xác, được bỏ lại cùng bạo lực, và cũng không bám vào đối nghịch của nó. Nếu như thế, tôi đã xóa sạch một trong những nguyên nhân của xung đột, có lẽ nguyên nhân chính.

Được tự do khỏi những lý tưởng là khó khăn nhất, bởi vì bạn có lẽ dọn dẹp chúng phía bên ngoài,

nhưng vẫn còn có những lý tưởng phía bên trong – tạm gọi là trải nghiệm phía bên trong, mà sai khiến bạn phải làm gì. Bạn có lẽ phải nhận uy quyền phía bên ngoài, và những con người khá thông minh đã thực hiện điều đó, nhưng phía bên trong họ vẫn còn khao khát để là cái gì đó, không chỉ là người chủ của thị trấn hay ngôi trường, nhưng còn cả thuộc tinh thần, đạt được một trạng thái của cái trí có an bình tuyệt đối. Nhưng ham muốn có an bình lại thể hiện rằng bạn không an bình, vì vậy bạn phải giải quyết được cái gì là thực sự. Vậy là bạn thấy sự phức tạp của mâu thuẫn! Mặc dù có ý thức bạn có lẽ nói rằng những lý tưởng này quả là vô lý, chúng lại bám rễ nơi tầng ý thức bên trong. Toàn chủng tộc của chúng ta ngập sâu trong những lý tưởng. Nó không là vấn đề của dọn dẹp một vài lý tưởng xuẩn ngốc, bạn phải hiểu rõ toàn tiến hành của cái trí.

Đối với hầu hết chúng ta, một trong những khó khăn là dường như chúng ta không thể thấy tổng thể. Chúng ta chỉ thấy một mảnh. Đừng ngay lập tức hỏi rằng, ‘Làm thế nào tôi sẽ thấy tổng thể?’ Đó không là vấn đề. Vấn đề là những cái trí của chúng ta có vẻ quá nhỏ nhoi đến độ chúng ta không thể thâm nhận tổng thể trong chớp mắt. Chúng ta không thể thấy tổng thể hòn núi, bởi vì những cái trí, quá nhỏ nhoi, quá tầm thường, bị bận tâm bởi những chi tiết, và một tuyến tập của những chi tiết không tạo ra tổng thể. Làm ơn hãy tự hỏi chính bạn tại sao cái trí của bạn không tiếp nhận sự thật: hoàn toàn tự do khỏi sự giả dối của toàn qui trình lý tưởng hóa. Liệu chúng ta phải trải qua sự xóa sạch của mỗi lý tưởng, từng lý tưởng một? Đây sẽ là một nhiệm vụ gian nan, đúng chứ? Ngày sang ngày, đấu tranh, xé nát chúng; chắc chắn, sẽ phải mất nhiều năm

để đi từng bước, thấu nhận một lý tưởng tiếp theo một lý tưởng khác và xóa sạch nó. Vì vậy, liệu tôi có thể thấy một cách chính xác, một cách đơn giản, sự thật rằng những lý tưởng hoàn toàn không cần thiết? Liệu tôi có thể thấy ý nghĩa vô hạn của nó trong một lóe sáng, và cho phép sự thật mà tôi đã thấy đó vận hành?

Tất cả các bạn đều biết sự thật về một con rắn hổ mang cắn và bạn có lẽ chết vì nó. Đó là một sự kiện. Vì vậy bạn làm gì? Khi ban đêm bạn đi bộ vào rừng, tự nhiên bạn rất cẩn thận. Bạn không phải nói, ‘Tôi phải nghĩ về con rắn’. Sự sợ hãi của bị rắn cắn đang vận hành trong bạn. Hay trong phòng tắm bạn có lẽ có một lọ nước đánh dấu thuốc độc. Chất lỏng đó độc hại và đó là một sự kiện. Và thế là, không cần suy nghĩ, cái trí của bạn luôn luôn tỉnh táo, ngay cả trong bóng tối, và bạn không uống lọ thuốc độc đó. Bạn biết sự thật rằng chất độc trong con rắn và cái chai rất nguy hiểm nên cái trí của bạn cảnh giác nó, không chỉ trong chốc lát nhưng luôn luôn. Tương tự, nếu bạn có thể thấy sự thật rằng những lý tưởng không có thực tế, thấy nó thấu suốt, trọn vẹn, vậy thì sự nhận biết của sự thật tổng thể rằng những lý tưởng không có giá trị sẽ tự bắt đầu vận hành. *Bạn* không phải vận hành. *Nó* sẽ vận hành.

Nếu bạn thấy sự thật của điều đó, vậy thì bạn không phải tạo ra một nỗ lực để phá vỡ những lý tưởng từng bước một. Sự thật sẽ thực hiện nó. Vì vậy vấn đề tôi muốn trình bày là: Liệu bạn có thể thấy tổng thể của một cái gì đó ngay tức khắc, giống như bạn thấy sự thật rằng một con rắn hổ mang là độc hại? Nếu như tôi thấy sự thật rằng sự xung đột phải kết thúc, và sự xung đột đó được tạo ra qua sự phân chia này giữa cái gì tôi nên là và cái gì tôi là, ấy thì bạn không phải làm điều gì

cả. Cái trí tăng ý thức bên ngoài của bạn không thể tiếp xúc với cái trí siêu nhẹ không thể đo lường được thuộc tầng ý thức bên trong, nhưng sự thật mà bạn đã thấy sẽ thực hiện điều đó. Liệu điều này đã xảy đến cho bạn? Đó là, liệu bạn thấy sự thật của tất cả điều này; không phải tất cả những hàm ý của nó, bởi vì đó chỉ là một vấn đề của sự thâm nhập và thời gian. Nếu bạn cảm thấy sự thật của nó vậy thì trong khoảnh khắc chúng ta hãy gạt nó sang một bên và xử lý vấn đề của cái gì là, bởi vì toàn sự gắng sức của chúng ta là xóa sạch sự tự mâu thuẫn.

Đối với hầu hết mọi người, họ càng có sự căng thẳng nhiều hơn trong mâu thuẫn, họ càng hoạt động nhiều hơn bấy nhiêu. Có sự căng thẳng trong mâu thuẫn. Tôi là bạo lực và tôi phải không bạo lực; sự đối nghịch đó tạo ra một căng thẳng, và từ căng thẳng đó bạn hành động, viết một quyển sách, hay cố gắng làm việc gì đó về nó. Đó là toàn hoạt động của chúng ta hiện nay. Ở Ấn độ bạn nói rằng bạn là một chủng tộc không bạo lực. Thượng đế biết điều đó có nghĩa gì! Tôi được kể lại rằng, bởi vì bạn đang chuẩn bị quân đội và đang tiêu xài 37 phần trăm tổng doanh thu quốc gia vào nó. Và hãy quan sát điều gì nó đang tác động vào bạn, không chỉ những người nghèo khổ nhưng còn cả chủng tộc. Bạn nói một việc và làm hoàn toàn ngược lại. Tại sao? Bởi vì, bạn nói, ‘Nếu chúng ta không có quân đội, Pakistan sẽ tấn công’, và Pakistan nói cùng điều vô lý đó, và thế là bạn tiếp tục trò chơi. Không chỉ ở Ấn độ nhưng khắp mọi nơi trên thế giới đều có cùng sự mâu thuẫn đó – tất cả chúng ta đều là những người rất dễ thương, tử tế và đang chuẩn bị cho chiến tranh! Vậy là, quốc gia này, chủng tộc này, nhóm người, gia đình, cá

thể, đều ở trong một trạng thái của mâu thuẫn, và mâu thuẫn càng mãnh liệt bao nhiêu sự căng thẳng càng to tát bấy nhiêu, sự căng thẳng càng to tát bao nhiêu hoạt động càng hăng say bấy nhiêu. Hoạt động sử dụng nhiều hình thức, từ viết một quyển sách đến trở thành người ẩn dật. Vì vậy trong chừng mực nào đó mỗi người chúng ta đều hơi hơi loạn thần kinh, sống trong một trạng thái của mâu thuẫn. Và bởi vì không biết làm thế nào thoát khỏi nó, chúng ta nương dựa tôn giáo, hay dùng ma túy, hay đi theo phụ nữ, hay đi đến đền chùa – bất kỳ hình thức hoạt động nào mà đưa chúng ta thoát khỏi cái gì là. Chúng ta đổi mới ngôi làng nhưng chúng ta không bao giờ giải quyết vấn đề cơ bản này.

Vậy là, tôi muốn giải quyết ‘cái gì là’ bởi vì nếu không tôi ~~tấy~~ thấy rằng tôi sẽ luôn luôn sống trong mâu thuẫn. Một con người được an bình bên trong chính anh ấy không cần những Thượng đế bởi vì lúc đó anh ấy có thể thâm nhập vào chính anh ấy rất sâu thẳm và rất xa xôi, nơi những biên giới của sự công nhận hoàn toàn kết thúc. Và những biên giới đó phải kết thúc trước khi cái trí có thể nhận ra cái vĩnh hằng. Đừng chỉ đồng ý, bởi vì đây là một trong những sự việc khó khăn nhất khi thực hiện và đòi hỏi sự làm việc lạ thường nơi bạn. Sự làm việc đó không là nỗ lực. Nó trở thành một nỗ lực, một xung đột, một mâu thuẫn chỉ khi nào bạn vẫn còn muốn trở thành cái gì đó.

Vì vậy tôi muốn thâm nhập ‘cái gì là’, cái gì là là tôi tham lam, tôi bạo lực. Tôi đang thâm nhập cái gì là đó và ~~tấy~~ thấy rằng phải không có một tiếp cận mâu thuẫn đến nó. Tôi phải nhìn ngắm tôi là gì và hiểu rõ nó, nhưng không dính dáng với ‘cái gì nên là’. Liệu tôi có thể thực hiện điều đó? Lại nữa, bạn sẽ phát giác rằng

nó là một trong những sự việc khó khăn nhất khi thực hiện – thâm nhập cái gì là mà không nhận xét, không so sánh, không chấp nhận, không phê bình, bởi vì khoảnh khắc bạn phê bình bạn đã thâm nhập vào lãnh vực của mâu thuẫn rồi. Vì vậy, liệu bạn và tôi có thể nhìn ngắm bạo lực mà không giới thiệu yếu tố tạo tác sự mâu thuẫn, yếu tố của hoặc chấp nhận hoặc phủ nhận? Vậy là, liệu tôi có thể nhìn ngắm bạo lực của tôi? Trạng thái của cái trí là gì mà, bởi vì đã xóa sạch sự mâu thuẫn, nhìn ngắm bạo lực đó? Tôi được bỏ lại chỉ cùng cái gì là thực sự, đúng chứ – cùng sự kiện đơn giản rằng tôi là bạo lực, tham lam, hay tham dục? Liệu tôi có thể nhìn ngắm nó?

Trạng thái của cái trí mà nhìn ngắm một sự kiện là gì? Liệu thực sự, có khi nào bạn đã nhìn ngắm bất kỳ sự kiện nào – một người đàn bà, một người đàn ông, một đứa trẻ, một bông hoa, một hoàng hôn? Bạn làm gì khi bạn nhìn ngắm? Bạn đang suy nghĩ về điều gì khác, đúng chứ? Bạn nói, đó là một người đàn ông đẹp và tôi không được nhìn anh ấy, hay đó là một người đàn bà đẹp và tôi ao ước cô ấy là người vợ của tôi. Bạn không bao giờ nhìn ngắm mà không có một phản ứng. Bạn nhìn ngắm một hoàng hôn và chỉ nói nó đẹp làm sao hay nó không đẹp bằng ngày hôm qua. Vậy là bạn không bao giờ nhìn ngắm nó. Ký ức thuộc ngày hôm qua của bạn hủy diệt sự nhận biết về cái gì là ngày hôm nay. Chúng ta gặp khó khăn làm sao đâu khi nhìn ngắm cái gì đó một cách rõ ràng, khoáng đạt, đơn giản! Lúc này, chúng ta hãy nhìn ngắm một sự kiện khác. Tại sao bạn đang lắng nghe tôi? Chắc chắn, bạn đang lắng nghe tôi bởi vì tôi có một tiếng tăm. Bạn nghĩ tôi có thể làm điều gì đó cho bạn. Bạn nghĩ bạn phải lắng nghe tôi

hoặc bởi vì nó làm bạn vui vẻ phân trí năng hoặc bởi vì lý do nào khác, và vậy là bạn không đang thực sự lắng nghe. Điều gì đang thực sự xảy ra là, bởi vì điều gì tôi nói gây mâu thuẫn điều gì bạn suy nghĩ, bạn không đang lắng nghe. Tất cả mọi điều bạn đang lắng nghe là điều gì bạn nghĩ bạn biết về tôi – và thật ra bạn chẳng biết gì cả! Điều gì quan trọng là không biết về tôi, nhưng thực sự theo sát điều gì đang được nói, để tìm ra liệu nó có bất kỳ cơ sở nào, bất kỳ thực tế nào, bất kỳ ý nghĩa nào, hay liệu nó là vô lý, giả dối. Đó là mấu chốt quan trọng nhất, và điều gì bạn nghĩ về cá nhân của tôi hoàn toàn chẳng quan trọng gì cả.

Vì vậy tôi hỏi, liệu có khi nào bạn nhìn ngắm một sự kiện? Làm ơn, khi bạn trở về nhà hãy thực sự thử nó, chỉ để vui vẻ mà thôi. Nếu bạn có một bông hoa trong phòng của bạn hãy nhìn ngắm nó, và xem thử cái trí làm việc ra sao. Hãy thấy liệu cái trí có thể nhìn ngắm nó, hay liệu cái trí ngay lập tức nói: đó là một bông hoa hồng, hay nó đã héo rồi, và vân vân. Có lẽ bạn có thể nhìn ngắm một bông hoa, người vợ hay người con của bạn, nhưng khó khăn cực kỳ khi nhìn ngắm về chính bạn, tổng thể, nhìn ngắm về chính bạn mà không gởi thiệp nhân tố của mâu thuẫn hay chấp nhận. Liệu tôi có thể chỉ nhìn ngắm bạo lực của tôi mà không có bất kỳ hình thức nào của chấp nhận hay phủ nhận? Nếu bạn thử nghiệm, bạn sẽ thấy việc đó khó khăn cực kỳ, bởi vì thói quen lén vào và nói mọi loại sự việc. Muốn nhìn ngắm một sự kiện, dù là một sự kiện chính trị, một sự kiện tôn giáo, hay sự kiện của nạn đói, đòi hỏi sự chú ý, không phải một trạng thái của mâu thuẫn. Không thể có chú ý nếu có mâu thuẫn.

Có nạn đói trong nhiều vùng đất của thế giới, có lẽ không ở nước Mỹ, Châu Âu, hay Nga, nhưng khắp Châu Á. Mọi người nói về nó và không việc gì xảy ra. Tại sao? Những người Cộng sản, những người Xã hội, những người đổi mới, và những người chính trị vĩ đại, tất cả đều nói về nó, tất cả thế giới đều nói và vẫn vậy không việc gì xảy ra. Sự kiện là rằng có nạn đói, và một sự kiện khác là rằng mỗi nhóm người đều muốn giải pháp của nạn đói tùy theo hệ thống riêng của họ và nói, 'Hệ thống của tôi tốt đẹp hơn hệ thống của bạn'. Bởi vì có những phân chia thuộc quốc gia, sự vận động mãnh khỏe của chính trị có quyền lực, điều này tiếp tục và tiếp tục. Vì vậy, sự kiện là rằng không ai muốn chặn đứng vấn đề của nạn đói. Họ chỉ muốn hành động trong những phương cách riêng của họ. Đây là tất cả những sự kiện. Vậy là, liệu bạn có thể tìm ra cái trí nhìn ngắm một sự kiện như thế nào? Sự tiếp cận của bạn đến sự kiện còn quan trọng hơn chính sự kiện bởi vì nếu bạn tiếp cận nó một cách đúng đắn, sự kiện trải qua một thay đổi lạ thường.

Từ quyển ***Sự thật và Thực sự***
Brockwood Park, ngày 18 tháng 5 năm 1975

Krishnamurti: Tôi đang suy nghĩ về nghi vấn của hệ thống nào giữa hai, hay liệu chúng tách rời. Chúng vĩnh viễn tách biệt, hay chúng chỉ là những chiếu rọi của sự suy nghĩ? Và nếu sự suy nghĩ không vận hành, liệu sẽ có thực tế? Tôi đã nghĩ rằng *reality thực tế* có từ từ ngữ *res, vật*, và rằng bất kỳ thứ gì mà sự suy nghĩ vận hành, hay sáng chế, hay phản ánh dựa vào nó, là thực tế. Và sự suy nghĩ, đang suy nghĩ trong một cách bị quy định, bị biến dạng, là ảo tưởng, là tự dối gạt, là không chính xác. Tôi để lại nó ở đó, bởi vì tôi đã muốn thả cho nó hiện diện hơn là theo đuổi nó.

David Bohm: Nghi vấn của sự suy nghĩ và thực tế và sự thật đã làm bận tâm những người triết lý qua nhiều thời đại. Nó là một nghi vấn học búa. Đường như đối với tôi tại cơ bản điều gì ông giải thích hoàn toàn thực sự, nhưng có nhiều điểm cần được giải quyết. Một trong những câu hỏi nảy sinh là: Nếu thực tế là sự suy nghĩ, liệu điều gì sự suy nghĩ suy nghĩ về, liệu điều gì xuất hiện trong ý thức, vượt khỏi ý thức?

Krishnamurti: Liệu những nội dung của ý thức là thực tế?

David Bohm: Đó là nghi vấn; và liệu chúng ta có thể sử dụng sự suy nghĩ như vật tương đương với ý thức trong hình thức cơ bản của nó?

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Tôi không hiểu liệu, chỉ vì sự lợi ích tánh tổng thể, trong từ ngữ 'sự suy nghĩ' chúng ta nên bao gồm cảm thấy, ham muốn, ý muốn, và phản ứng. Tôi cảm thấy chúng ta nên bao gồm, nếu chúng ta đang thâm nhập sự liên kết giữa ý thức, thực tế, và sự thật.

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Một trong những mấu chốt tôi muốn đưa ra là: Có sự suy nghĩ, có ý thức của chúng ta, và có vật mà chúng ta nhận biết. Và như ông đã thường xuyên nói, sự suy nghĩ không là vật.

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Chúng ta phải giải thích nó rõ ràng, bởi vì trong ý nghĩa nào đó vật có lẽ có loại thực tế nào đó độc lập khỏi sự suy nghĩ; chúng ta không thể đi xa tới mức phủ nhận tất cả điều đó. Hay liệu chúng ta đi xa như vài người triết lý, như Bishop Berkeley, người đã nói rằng tất cả là sự suy nghĩ? Lúc này tôi muốn gọi ý một phân biệt có lẽ hữu ích giữa thực tế đó mà đa phần được sáng chế bởi sự suy nghĩ riêng của chúng ta, hay

bởi sự suy nghĩ của nhân loại, và thực tế đó mà người ta coi như đang ồn tại một cách độc lập khỏi sự suy nghĩ này. Ví dụ, liệu ông sẽ nói thiên nhiên là thực tế?

Krishnamurti: Vâng, đúng rồi.

David Bohm: Và nó không chỉ là những suy nghĩ riêng của chúng ta.

Krishnamurti: Không, chắc chắn không.

David Bohm: Cái cây, toàn quả đất, các vì sao.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, vũ trụ.

David Bohm: Vâng. Ngày hôm trước tôi đã suy nghĩ, ảo tưởng là thực tế, trong ý nghĩa rằng nó thực sự là cái gì đó đang xảy ra, đối với một người mà đang ở trong một trạng thái của ảo tưởng.

Krishnamurti: Đối với anh ấy, nó là thực tế.

David Bohm: Nhưng đối với chúng ta nó cũng là thực tế bởi vì bộ não của anh ấy ở trong một trạng thái nào đó của chuyển động điện từ và hóa học, và anh ấy hành động từ ảo tưởng của anh ấy trong một cách thực tế.

Krishnamurti: Trong một cách thực tế, trong một cách bị biến dạng.

David Bohm: Bị biến dạng nhưng thực tế. Lúc này nó chọt nảy ra với tôi rằng, người ta có thể nói rằng thậm

chỉ cái giả dối là thực tế nhưng không đúng thực. Điều này có lẽ quan trọng.

Krishnamurti: Tôi hiểu. Ví dụ: Liệu Christ là thực tế?

David Bohm: Chắc chắn ông ta là thực tế trong những cái trí của những con người tin tưởng ông ta, trong ý nghĩa chúng ta đã và đang bàn luận.

Krishnamurti: Chúng ta muốn tìm ra sự khác biệt giữa sự thật và thực tế. Chúng ta đã nói rằng bất kỳ thứ gì mà sự suy nghĩ suy nghĩ về nó, dù vô lý hay hợp lý, là một thực tế. Nó có lẽ bị biến dạng hay được lý luận rõ ràng, nó vẫn còn là một thực tế. Thực tế đó, tôi nói, không liên quan gì với sự thật.

David Bohm: Vâng, nhưng ngoài ra chúng ta phải nói rằng, trong mức độ nào đó thực tế còn bao hàm nhiều hơn là chỉ thuần túy sự suy nghĩ. Cũng có nghi vấn của thực sự. Liệu vật là thực sự? Liệu sự hiện diện của nó là một sự kiện thực sự? Theo từ điển, sự kiện có nghĩa cái gì được làm thực sự, cái gì xảy ra thực sự, cái gì được nhận biết thực sự.

Krishnamurti: Vâng, chúng ta phải hiểu rõ chúng ta có ý gì qua từ ngữ sự kiện.

David Bohm: Sự kiện là hành động đang xảy ra thực sự. Ví dụ, giả sử ông đang đi bộ trên một con đường tối thui và ông nghĩ ông thấy cái gì đó. Nó có lẽ là thực tế, nó có thể không là thực tế. Một kho ảnh khắc ông cảm thấy nó là thực tế và khoảnh khắc kế tiếp nó không là

thực tế. Nhưng sau đó bỗng nhiên ông tiếp xúc nó và nó kháng cự lại chuyển động của ông. Từ hành động này, ngay lập tức rõ ràng rằng có một vật thực tế mà ông đã vừa tiếp xúc. Nhưng nếu không có sự tiếp xúc như thế ông nói rằng nó không là thực tế, rằng nó có lẽ là một ảo tưởng, hay ít ra cái gì đó bị nhận lầm là thực tế.

Krishnamurti: Nhưng dĩ nhiên, cái vật đó vẫn còn là một thực tế mà sự suy nghĩ suy nghĩ về nó. Và thực tế không liên quan gì với sự thật.

David Bohm: *Nhưng lúc này, chúng ta lũy thâm nhập sâu hơn bằng sự bàn luận về từ ngữ 'vật'. Ông thấy, tại cơ bản gốc rễ của từ ngữ 'thing' vật giống hệt như từ ngữ bedingen của tiếng Đức, quy định, thiết lập những quy định hay khẳng định. Và thật ra chúng ta phải đồng ý rằng, một cách tất yếu một vật bị quy định.*

Krishnamurti: Nó bị quy định. Chúng ta hãy chấp nhận điều đó.

David Bohm: *Đây là mấu chốt chính. Bất kỳ hình thức nào của thực tế đều bị quy định. Vì vậy, một ảo tưởng vẫn còn là một hình thức của thực tế mà bị quy định. Ví dụ, máu huyết của con người có lẽ có một kết cấu khác biệt bởi vì anh ấy không ở trong một trạng thái của cân bằng. Anh ấy đang biến dạng, anh ấy có lẽ quá phấn khích, và điều đó có thể là lý do tại sao anh ấy bị trôi buộc trong ảo tưởng. Thế là, mọi vật bị khẳng định bởi những quy định và nó cũng quy định mọi vật khác.*

Krishnamurti: Vâng, hoàn toàn đúng.

David Bohm: Tất cả mọi vật đều có liên quan lẫn nhau trong cách của đang quy định lẫn nhau, mà chúng ta gọi là sự ảnh hưởng. Trong vật lý điều đó rất rõ ràng – tất cả những hành tinh đều ảnh hưởng lẫn nhau, những nguyên tử ảnh hưởng lẫn nhau, và tôi muốn gợi ý rằng có lẽ chúng ta có thể coi sự suy nghĩ và ý thức như bộ phận của toàn dây xích của sự ảnh hưởng này.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng.

David Bohm: Đến độ mọi vật có thể ảnh hưởng ý thức, và luân phiên ý thức có thể làm việc ngược lại và ảnh hưởng những hình thể của những vật, giống như chúng ta sản xuất những đồ vật. Và vậy là ông có thể nói rằng tất cả điều này là thực tế, rằng vì vậy sự suy nghĩ cũng là thực tế.

Krishnamurti: Sự suy nghĩ là thực tế.

David Bohm: Và có một bộ phận của thực tế đang ảnh hưởng một bộ phận khác của thực tế.

Krishnamurti: Cũng vậy, một bộ phận của ảo tưởng ảnh hưởng một bộ phận khác của ảo tưởng.

David Bohm: Vâng, nhưng lúc này chúng ta phải cẩn thận bởi vì chúng ta có thể nói, có thực tế đó mà không bị sáng chế bởi con người, bởi nhân loại. Nhưng điều đó vẫn còn bị giới hạn. Ví dụ, vũ trụ, khi được thấy bởi

chúng ta, bị ảnh hưởng bởi sự trải nghiệm riêng của chúng ta và vì vậy bị giới hạn.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng.

David Bohm: Bất kỳ vật gì chúng ta thấy, chúng ta đều thấy qua sự trải nghiệm riêng của chúng ta, nên quá khứ riêng của chúng ta. Vì vậy, thực tế đó không thể hoàn toàn độc lập khỏi con người.

Krishnamurti: Không.

David Bohm: Nó có lẽ độc lập một cách tương đối. Cái cây là một thực thể mà độc lập một cách tương đối nhưng chính ý thức của chúng ta làm trùu tượng cái cây.

Krishnamurti: Bạn đang nói rằng thực tế của con người là sản phẩm của sự ảnh hưởng và tình trạng bị quy định?

David Bohm: Vâng, sự phản ứng và sự tương tác lẫn nhau.

Krishnamurti: Và tất cả những ảo tưởng của anh ấy cũng là sản phẩm của anh ấy.

David Bohm: Vâng, tất cả chúng đều pha trộn cùng nhau.

Krishnamurti: Và sự liên hệ của một con người tổng thể, lành mạnh, thông minh, hợp lý, với thực tế và với sự thật là gì?

David Bohm: Vâng, chúng ta phải thâm nhập điều đó, nhưng trước hết liệu chúng ta được phép thâm nhập nghi vấn của sự thật này. Tôi nghĩ nguồn gốc của những từ ngữ thường thường rất hữu ích. Từ ngữ true trong tiếng Latin, mà là verus, có nghĩa 'cái đó mà là', giống như tiếng Anh was và were, hay tiếng Đức wahr. Lúc này trong tiếng Anh nghĩa lý gốc của từ ngữ true đúng thực là chân thật và trung thực; ông thấy, chúng ta thường nói rằng một đường thẳng là đúng thực, hay một cái máy là đúng thực. Lúc trước đã có một câu chuyện tôi đọc được về một sợi chỉ mà vận hành rất đúng thực; câu chuyện đang sử dụng hình ảnh của một bánh xe quay tít cùng một sợi chỉ đang chạy thẳng.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng.

David Bohm: Và lúc này chúng ta có ênói sự suy nghĩ của chúng ta, hay ý thức của chúng ta, là đúng thực đối với 'cái đó mà là', nếu nó đang chạy thẳng, nếu con người thông minh và lành mạnh. Và ngược lại nó cong queo, nó gũ dối. Vì vậy sự giả dối của ý thức không chỉ là sự thông tin sai lầm, nhưng thực sự đang vận hành một cách cong queo như một thực tế.

Krishnamurti: Vậy là bạn đang nói, nếu con người thông minh, lành mạnh, tổng thể, và hợp lý, sợi chỉ của anh ấy luôn luôn thẳng.

David Bohm: *Vâng, ý thức của anh ấy ở trên một sợi chỉ thẳng. Vì vậy, thực tế của anh ấy ...*

Krishnamurti: ... khác hẳn thực tế của một người mà sợi chỉ của anh ấy bị cong queo, mà không hợp lý, mà loạn thần kinh.

David Bohm: *Rất khác biệt. Có lẽ thậm chí người sau còn không thông minh. Ông có ể thấy sự khác biệt như thế nào nơi những người không thông minh – thậm chí thỉnh thoảng họ không thể thấy cùng thực tế.*

Krishnamurti: Và con người n guyên vẹn, tổng thể, lành mạnh, thông minh, sự liên hệ của anh ấy với sự thật là gì?

David Bohm: *Nếu ông chấp nhận nghĩa lý của từ ngữ, nếu ông nói sự thật là cái đó mà là, cũng như là đúng thực với cái đó mà là, vậy thì ông phải nói rằng anh ấy là tất cả điều này.*

Krishnamurti: Vậy là, bạn muốn nói con người thông minh, lành mạnh, là sự thật?

David Bohm: *Anh ấy là sự thật, vâng.*

Krishnamurti: Một con người như thế là sự thật. Anh ấy có lẽ suy nghĩ những sự việc nào đó mà sẽ là thực tế, nhưng anh ấy là sự thật. Anh ấy không thể suy nghĩ một cách không hợp lý.

David Bohm: *Ồ, tôi không muốn nói hoàn toàn đúng như thế. Tôi muốn nói rằng anh ấy có thể gây ra một lỗi lầm.*

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

David Bohm: *Nhưng anh ấy không có chấp trong nó. Nói cách khác, có cái người mà đã gây ra một lỗi lầm và công nhận nó, thay đổi nó.*

Krishnamurti: Vâng, hoàn toàn đúng.

David Bohm: *Và cũng có cái người mà đã gây ra một lỗi lầm nhưng cái trí của anh ấy cong queo và thế là anh ấy tiếp tục cùng nó. Nhưng chúng ta phải trở lại nghi vấn: Liệu sự thật vượt khỏi bất kỳ con người riêng biệt nào? Liệu nó gồm cả những con người khác, và cũng cả thiên nhiên?*

Krishnamurti: Nó bao gồm tất cả cái mà hiện diện.

David Bohm: *Vâng, vậy thì, sự thật là một. Nhưng có nhiều vật khác nhau trong cánh đồng của thực tế. Mỗi vật đều bị quy định, toàn cánh đồng của thực tế đều bị quy định. Nhưng rõ ràng, chính sự thật không thể bị quy định hay phụ thuộc vào những vật.*

Krishnamurti: *Vậy thì, sự liên hệ với thực tế của con người mà là sự thật là gì?*

David Bohm: *Anh ấy thấy tất cả những vật và, trong làm việc này, anh ấy hiểu rõ thực tế. Từ ngữ*

comprehend có nghĩa hiểu rõ và hiệp thông tất cả nó cùng một lúc.

Krishnamurti: Anh ấy không tách khỏi thực tế. Anh ấy nói, ‘Tôi hiểu rõ, tôi hiệp thông nó, tôi thấy nó’.

David Bohm: Vâng, nó là nguyên một cánh đồng của thực tế, anh ấy và mọi vật. Nhưng nó có những vật trong nó mà bị quy định và anh ấy hiểu rõ những quy định.

Krishnamurti: Và bởi vì anh ấy hiểu rõ và hiệp thông tình trạng bị quy định, anh ấy được tự do khỏi tình trạng bị quy định.

David Bohm: Có vẻ rõ ràng rằng tất cả sự hiểu biết của chúng ta, bởi vì được đặt nền tảng trên sự suy nghĩ, thực sự là một bộ phận của một cánh đồng bị quy định này của thực tế.

Krishnamurti: Lúc này, một nghi vấn khác. Giả sử tôi là một học giả; tôi chứa đầy sự hiểu biết gây quy định và bị quy định như thế. Làm thế nào tôi sẽ hiểu rõ và hiệp thông sự thật trong ý nghĩa của ôm ấp tất cả nó cùng một lúc?

David Bohm: Tôi không nghĩ ông có thể hiểu rõ và hiệp thông sự thật.

Krishnamurti: Ví dụ, tôi đã học hành suốt sống của tôi. Tôi đã tận tụy suốt sống của tôi cho sự hiểu biết, mà là thực tế.

David Bohm: Vâng, và nó cũng về một thực tế to tát hơn.

Krishnamurti: Và giả sử bạn đến và nói, ‘Sự thật là nơi nào khác, nó không phải chỗ đó’. Tôi đồng ý với bạn, bởi vì bạn giải thích nó cho tôi, và vì vậy tôi nói, ‘Làm ơn giúp tôi chuyển từ đây đến đó’. Bởi vì ngay khi tôi đến đó, tôi hiểu rõ và hiệp thông nó. Nếu tôi sống ở đây, vậy thì sự hiểu rõ của tôi luôn luôn bị tách rời. Thế là sự hiểu biết của tôi bảo với tôi, ‘Đây là thực tế nhưng nó không là sự thật’. Và giả sử bạn đến và nói, ‘Không, nó không là’. Và tôi nói: ‘Làm ơn chỉ cho tôi làm thế nào để chuyển động từ đây đến đó’.

David Bohm: Ô, chúng ta vừa nói rằng chúng ta không thể chuyển động...

Krishnamurti: Tôi đang diễn tả nó vắn tắt. Tôi sẽ làm gì?

David Bohm: Tôi nghĩ tôi phải thấy rằng chắc chắn toàn cấu trúc của sự hiểu biết này là giả dối, bởi vì thực tế của tôi bị biến dạng.

Krishnamurti: Bạn sẽ nói rằng nội dung của ý thức của tôi là sự hiểu biết?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Làm thế nào tôi sẽ làm trống không ý thức đó và vẫn còn giữ lại sự hiểu biết mà không bị biến dạng – ngược lại tôi không thể vận hành – và đến

một trạng thái, hay bất kỳ từ ngữ gì, mà sẽ hiểu rõ và hiệp thông thực tế. Tôi không hiểu liệu tôi đang trình bày rõ ràng.

David Bohm: *Vâng.*

Krishnamurti: Điều gì tôi đang thâm nhập là: Ý thức nhân loại của tôi là nội dung của nó, mà là sự hiểu biết; nó là một kết hợp hỗn độn của sự hiểu biết không hợp lý và một vài hiểu biết đúng đắn. Liệu ý thức đó có thể hiểu rõ và hiệp thông, hay mang vào nó, sự thật?

David Bohm: *Không, nó không thể.*

Krishnamurti: Vì vậy, liệu ý thức này có thể đi đến sự thật đó. Nó cũng không thể. Vậy thì cái gì?

David Bohm: *Có thể có một nhận biết của sự giả dối trong ý thức này. Ý thức này là giả dối, trong ý nghĩa rằng nó không vận hành đúng thực. Bởi vì nội dung bị hỗn độn nên nó không vận hành đúng thực.*

Krishnamurti: Nó bị mâu thuẫn.

David Bohm: *Nó làm hỗn độn mọi thứ.*

Krishnamurti: Không phải, ‘làm hỗn độn mọi thứ’; nó là một hỗn độn.

David Bohm: *Nó là một hỗn độn, vâng, trong cách nó chuyển động. Vậy thì, lúc này, một trong những mấu chốt chính của sự hỗn độn là rằng khi ý thức tự phản*

ảnh trên chính nó, tự phản ảnh có đặc tính này: Nó như thể là có một cái gương và ý thức đang tự quan sát chính nó qua cái gương và cái gương đang phản chiếu ý thức như thể nó không là ý thức nhưng là một thực thể độc lập.

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Lúc này vì vậy, hành động mà ý thức thực hiện là sai lầm bởi vì nó cố gắng hoàn thiện cái thực tế có vẻ độc lập đó, ngược lại thật ra, thực hiện việc này chỉ là một hỗn độn. Tôi xin phép trình bày nó như thế này: không hiểu vì sao tổng thể của ý thức là một dụng cụ được kết nối với một năng lượng sâu thẳm hơn. Và chừng nào ý thức còn được kết nối theo cách đó, nó vẫn còn duy trì tình trạng của hành động sai lầm của nó.

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Vậy là, bởi vì thấy rằng ý thức này đang tự phản ảnh về chính nó một cách sai lầm như độc lập khỏi sự suy nghĩ, không hiểu vì sao điều gì được cần đến là cắt đứt năng lượng của ý thức. Tổng thể của ý thức phải được cắt đứt, vì vậy nó sẽ, chắc chắn, nằm ở đó mà không có năng lượng.

Krishnamurti: Bạn đang nói đừng nuôi ăn nó. Ý thức của tôi là một hỗn độn, nó bị rối loạn, bị mâu thuẫn, và mọi chuyện của nó. Và chính mâu thuẫn của nó, chính hỗn độn của nó, cho nó năng lượng riêng của nó.

David Bohm: *Ồ, tôi muốn nói rằng thật ra năng lượng không đang đến từ ý thức, nhưng rằng chừng nào năng lượng còn đang đến, ý thức vẫn khiến cho sự hỗn độn tiếp tục.*

Krishnamurti: Nó đến từ đâu?

David Bohm: *Chúng ta sẽ phải nói rằng có lẽ nó đến từ cái gì đó sâu thẳm hơn.*

Krishnamurti: Nếu nó đến từ cái gì đó sâu thẳm hơn, vậy là chúng ta thâm nhập vào toàn lãnh vực của những thần thánh, thượng đế và tác nhân phía bên ngoài và vân vân.

David Bohm: *Không, tôi sẽ không nói năng lượng đến từ một tác nhân phía bên ngoài. Tôi thích nói nó đến từ tôi hơn, trong ý nghĩa nào đó.*

Krishnamurti: Vậy thì ‘cái tôi’ là ý thức này?

David Bohm: *Vâng.*

Krishnamurti: Vậy là nội dung đang tạo ra năng lượng riêng của nó. Bạn sẽ nói điều đó?

David Bohm: *Trong ý nghĩa nào đó nó là như thế, nhưng sự rắc rối là rằng dường như nội dung này không thể tạo ra năng lượng riêng của nó. Điều đó sẽ đang nói rằng nội dung có thể tạo ra năng lượng riêng của nó.*

Krishnamurti: Thật ra, nội dung đang tạo ra năng lượng riêng của nó. Hãy quan sát, tôi đang mâu thuẫn và chính sự mâu thuẫn đó cho tôi sức sống. Tôi có những ham muốn gây đối nghịch. Khi tôi có những ham muốn gây đối nghịch tôi có năng lượng, tôi đấu tranh. Vì vậy, sự ham muốn đó đang tạo ra năng lượng – không phải Thượng đế, hay cái gì đó sâu thẳm hơn – nó vẫn còn là sự ham muốn. Đây là trò ranh mãnh mà quá nhiều người đã đùa giỡn. Họ nói rằng có một tác nhân phía bên ngoài, một năng lượng sâu thẳm hơn – nhưng vậy thì người ta quay lại trong cánh đồng cũ kỹ. Nhưng tôi nhận ra rằng năng lượng của mâu thuẫn, năng lượng của ham muốn, năng lượng của ý muốn, của theo đuổi vui thú là nội dung của ý thức của tôi; đó là, ý thức đang tạo ra năng lượng riêng của nó. Thực tế là cái này; thực tế đang tạo ra năng lượng riêng của nó. Tôi có thể nói, ‘Tôi nhận được năng lượng của tôi sâu thẳm hơn bên trong’, nhưng nó vẫn còn là thực tế.

David Bohm: Vâng, giả sử chúng ta chấp nhận điều đó, nhưng mấu chốt là rằng đang thấy sự thật của ... này.

Krishnamurti: ... đó là điều gì tôi muốn nhắm đến. Liệu năng lượng này khác biệt năng lượng của sự thật?

David Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Nó khác biệt.

David Bohm: Nhưng chúng ta hãy giải thích nó như thế này: Thực tế có lẽ có nhiều mức độ của năng lượng.

Krishnamurti: Vâng.

David Bohm: Nhưng một bộ phận nào đó của năng lượng đã ra khỏi đường thẳng. Chúng ta hãy nói bộ não cung cấp năng lượng cho tất cả những qui trình suy nghĩ. Lúc này, không hiểu vì sao, nếu bộ não không cung cấp năng lượng cho qui trình suy nghĩ mà bị hỗn loạn, vậy thì sự việc có lẽ ngay thẳng.

Krishnamurti: Đó là nó. Nếu năng lượng này vận hành theo sợi chỉ thẳng, nó là một thực tế không mâu thuẫn. Nó là một năng lượng không cạn kiệt bởi vì nó không xung đột. Lúc này, liệu năng lượng đó khác biệt năng lượng của sự thật?

David Bohm: Vâng. Chúng khác biệt, và như lúc trước chúng ta đã bàn luận, phải có một nguồn chung sâu thẳm hơn.

Krishnamurti: Tôi không chắc chắn lắm. Bạn đang gợi ý rằng cả hai đều bắt nguồn từ cùng gốc rễ.

David Bohm: Đó là điều gì tôi gợi ý. Nhưng tạm thời trong lúc này, có năng lượng của sự thật mà có thể hiểu rõ và hiệp thông thực tế và ...

Krishnamurti: ... cách ngược lại nó không thể.

David Bohm: Không, nó không thể; nhưng dường như có sự kết nối nào đó trong ý nghĩa rằng khi sự thật hiểu rõ và hiệp thông thực tế, thực tế liền đi ngay thẳng. Vì vậy, ít ra dường như có một kết nối theo một chiều.

Krishnamurti: Điều đó đúng, một kết nối một chiều – sự thật thương yêu cái này, cái này không thương yêu sự thật.

David Bohm: Nhưng một lần sự kết nối đã được thực hiện, vậy là thực tế vận hành đúng thực và không lãng phí năng lượng hay tạo ra hỗn loạn.

Krishnamurti: Bạn thấy, đó là nơi thiên định hiện diện. Thông thường, thiên định là từ đây đến đó, kèm theo luyện tập và mọi việc còn lại của nó. Chuyển động từ cái này sang cái kia.

David Bohm: Chuyển động từ một thực tế sang một thực tế.

Krishnamurti: Điều đó đúng. Thật ra thiên định là thực sự đang thấy cái gì là. Nhưng thông thường thiên định được hiểu là chuyển động từ một thực tế sang một thực tế.

Saanen, ngày 1 tháng 8 năm 1975

Hành động của một con người không bị trói buộc trong thời gian là gì? Sự liên hệ giữa thực tế và sự thật là gì, nếu có một việc như sự thật, và một con người luôn luôn sống trong thế giới của thực tế sẽ làm gì? Bị trói buộc trong thế giới của thực tế tưởng tượng, thuộc từ ngữ, thế giới của những kết luận, những học thuyết, những chuyên chế, một con người sẽ làm gì? Chúng ta sẽ thâm nhập điều đó chứ? Sự khác biệt là gì, hay sự liên hệ là gì, giữa sự thật và thực tế? Chúng ta đã nói thực tế là tất cả mọi việc mà sự suy nghĩ đã sắp xếp vào chung, tất cả mọi việc mà sự suy nghĩ đã phản ảnh vào chúng, tất cả mọi việc mà sự suy nghĩ nhớ lại như hiểu biết, trải nghiệm, và ký ức. Sự suy nghĩ hành động trong cánh đồng đó, và sống trong cánh đồng đó, và chúng ta gọi đó là thực tế.

Chúng ta đã nói ằng nghĩa lý gốc của từ ngữ *reality thực tế* là *res vật*. Vì vậy chúng ta sống cùng những vật, chúng ta sống cùng những vật được sáng chế bởi sự suy nghĩ như những ý tưởng, chúng ta sống cùng những vật được gọi là những kết luận, mà tất cả đều bằng từ ngữ, và chúng ta có vô vàn những quan điểm, những đánh giá, và vân vân. Đó là thế giới của thực tế. Và sự liên hệ giữa thế giới đó và sự thật là gì? Làm thế nào chúng ta sẽ khám phá điều này? Đây là một trong những nghi vấn của những người Ấn giáo cổ

xưa, và của vài người triết lý và người khoa học, cả cổ xưa lẫn hiện đại: Liệu có một việc như sự thật, và nếu có, liệu nó ở bên trong cánh đồng của thực tế, hay nó ở bên ngoài thực tế; và nếu nó ở bên ngoài, sự liên hệ giữa sự thật đó và thực tế là gì?

Hoạt động của thực tế là gì? Điều gì xảy ra trong cánh đồng của thực tế? Chúng ta sẽ bắt đầu với câu hỏi đó, và thấy ý nghĩa của nó, sự quan trọng của nó, và giá trị của nó? Và khi chúng ta đã hoàn toàn hiểu rõ cánh đồng của thực tế, tiếp theo chúng ta có thể thâm nhập vào cái còn lại, không phải cách ngược lại. Bởi vì có lẽ cái trí của người ta không thể thâm nhập sự thật. Nhưng chúng ta *có thể* thâm nhập thế giới của thực tế, hoạt động của nó, nó hủy hoại hay xây dựng như thế nào, và vân vân. Khi một cách tuyệt đối, chúng ta hợp lý, thông minh, lành mạnh và rõ ràng về thế giới của thực tế, vậy thì chúng ta có thể tiến tới để khám phá liệu có sự thật. Không phải hỏi sự thật là gì, bởi vì như thế chúng ta phỏng đoán về nó, và sự phỏng đoán của chúng ta cũng hay ho như sự phỏng đoán của người khác mà thôi.

Vì vậy, hoạt động trong thế giới của thực tế, cả bên ngoài lẫn bên trong, thuộc tâm lý, là gì? Trong thế giới của thực tế đó, luôn luôn có sự phân hai, ‘cái tôi’ và ‘cái **lạ**’, ‘chúng tôi’ và ‘chúng nó’. Sự phân hai này diễn tả, hành động trong thế giới của thực tế như những quốc tịch, như những phân chia tôn giáo, như sự phân chia chính trị và những chuyên chế và sự thống trị; tất cả điều này đang thực sự xảy ra. Vậy là, có hoạt động của phân hai này – ‘cái tôi’ và ‘cái **lạ**’, và ‘cái tôi’ đang tự tách rời chính nó khỏi cái thực sự, và có một xung đột với cái thực sự.

Thế giới của thực tế được sáng chế bởi sự suy nghĩ. Sự suy nghĩ là chuyển động trong thời gian và đo lường. Sự suy nghĩ đó đã tạo ra trung tâm; trung tâm đó tự tách rời chính nó khỏi sự suy nghĩ, và tiếp tục trung tâm đó tạo ra sự phân hai như ‘cái bạn’ và ‘cái tôi’. Không bằng từ ngữ, không bằng trí năng, nhưng thực sự, liệu người ta thấy thực tế của điều này? Đây là sự thật, ‘cái đó mà là’ là sự thật. Và liệu tôi thấy ‘cái đó mà là’? Đó là, sự suy nghĩ sáng chế một trung tâm, trung tâm đó đảm nhiệm quyền hành, điều phối, và tạo ra sự phân chia giữa trung tâm và ngoại vi. Sự suy nghĩ, bởi vì đã sáng chế trung tâm, trung tâm đó không chỉ trở thành một qui trình nhất thể, cấu kết, dính chặt, nhưng nó cũng còn hành động như một vật gây phân chia. Liệu bạn thấy nó rõ ràng như bạn thấy cái lều này? Cái lều là thực tế, nó đã được tạo ra bởi sự suy nghĩ; nó được độc lập khỏi sự suy nghĩ nhưng nó là thực sự.

Vì vậy, chúng ta sống phía bên ngoài và phía bên trong, một cách tâm lý, trong cánh đồng của thực tế, mà tại cơ bản không chỉ tách rời nhưng còn phân chia. Nó là phân hai, phân chia. Đó là lòng của chúng ta. Một trong những hiện tượng của sự phân chia này là trung tâm đang cố gắng kiểm soát sự suy nghĩ, đang cố gắng kiểm soát ham muốn, đang cố gắng kiểm soát những thèm khát khác nhau, những phản ứng khác nhau. Thế là, trung tâm trở thành nhân tố của sự phân chia. Điều này khá đơn giản. Đó là, sự xung đột luôn luôn là bộ phận thuộc cánh đồng của thực tế. Sự xung đột đó không chỉ ở phía bên trong chính tôi, nhưng còn ở phía bên ngoài, trong liên hệ của tôi với những người khác.

Sự xung đột là một trong những nguyên tắc của thực tế, giống như sự phân chia là một trong những nguyên tắc, và từ sự phân chia đó sự xung đột nảy sinh. Đây là sự kiện. Trung tâm tự tách rời chính nó khỏi sự bạo lực, và tiếp theo trung tâm hành động vào sự bạo lực, kiểm soát nó, chi phối nó, cố gắng thay đổi nó thành không bạo lực, và vân vân; từ trung tâm luôn luôn có nỗ lực được thực hiện để kiểm soát, để thay đổi. Điều này đang xảy ra thuộc chính trị, trong thế giới dân chủ cũng như trong thế giới chuyên chế nơi một ít người thống trị nhiều người. Một ít người là trung tâm – tôi không hiểu liệu bạn thấy vẻ đẹp của tất cả điều này – và một ít người muốn sự hợp nhất, và thế là họ phải thống trị.

Vậy là trong cánh đồng của thực tế, sự phân chia là một trong những nguyên tắc cơ bản. Đó là, trung tâm đang cố gắng kiểm soát sự suy nghĩ. Chúng ta hãy nắm chặt điều này và hiểu rõ nó. Chúng ta cố gắng kiểm soát sự tức giận, chúng ta cố gắng kiểm soát những hình thức khác nhau của sự ham muốn, luôn luôn từ trung tâm – trung tâm là cái gì sự suy nghĩ đã tạo ra mà trở thành vĩnh viễn, hay nói khác đi trao cho nó chất lượng của vĩnh viễn.

David Bohm: Ông có thể thực hiện việc này trong sự riêng tư của sự suy nghĩ.

Krishnamurti: Nếu bạn ở một mình, bạn có thể thực hiện việc này, nhưng nếu bạn ở cùng những người khác bạn không thể sống một sống mà không có sự kiểm soát – đúng chứ? Tôi không nghĩ bạn nhận ra điều gì bạn đã vừa nói. Rằng nếu bạn ở một mình bạn có thể

thực hiện việc này, nhưng **ai** bạn phải sống cùng những người khác bạn không thể thực hiện việc này. Ai là những người khác? Chúng ta tách rời bởi sự suy nghĩ như ‘cái bạn’ và ‘cái tôi’, nhưng cái thực sự là: bạn là tôi, tôi là thế giới, và thế giới là tôi, thế giới là bạn. Tôi không hiểu liệu bạn thấy điều này.

David Bohm: *Điều đó không đúng thực.*

Krishnamurti: Tôi nghĩ nó sẽ chính xác hơn nếu bạn sử dụng từ ngữ *incorrect không chính xác* thay vì nói nó không đúng thực. To correct có nghĩa làm cho ngay thẳng; nó có từ từ ngữ Latin *corrigere, accurate* chính xác; chính xác có nghĩa ngay thẳng. Bạn nói, điều đó không như thế. Lúc này chúng ta hãy quan sát nó. Tại cơ bản, dù chúng ta sống ở Mỹ, Pháp, Nga, Trung quốc, hay Ấn độ, chúng ta đều giống hệt – chúng ta có cùng đau khổ, cùng lo âu, cùng phiền muộn, kiêu ngạo, hoang mang. Thuộc môi trường, thuộc văn hóa, chúng ta có thể có những cấu trúc khác nhau và vì vậy hành động một cách khác biệt trên bề mặt, nhưng tại cơ bản bạn cũng giống hệt con người bên kia biên giới.

Người hỏi: *Tôi cần sự riêng tư.*

Krishnamurti: Ô, bạn vẫn còn muốn sự riêng tư. Ai đang ngăn cản bạn? Tôi không hiểu rõ câu hỏi. Nếu bạn nói, ‘Tôi vẫn muốn sự riêng tư’, bạn có ý bạn vẫn còn muốn được bao bọc bởi một ngôi nhà, bởi một cái vườn, bởi một bức tường vây quanh ngôi nhà của bạn, hay được bao bọc để không bị tổn thương. Vì vậy bạn

nói, ‘Tôi phải có một bức tường vây quanh tôi với mục đích không bị tổn thương’.

Vì chúng ta đang nói, trong cánh đồng của thực tế, sự xung đột và sự phân hai là những việc thực sự đang xảy ra – xung đột giữa những con người, xung đột giữa những quốc gia, xung đột giữa những lý tưởng, xung đột giữa những niềm tin, xung đột giữa những chính thể, những trang bị vũ khí – toàn cánh đồng của thực tế là điều đó. Nó không là một ảo tưởng, *maya*, như những người Ấn giáo thường nói. Trong tiếng Phạn *ma* có nghĩa đo lường, vì vậy họ nói trong cánh đồng của thực tế luôn luôn có sự đo lường, và vì vậy đó là ảo tưởng bởi vì sự đo lường là một bản chất của sự suy nghĩ, sự đo lường là một bản chất của thời gian, từ đây đến đó, và vân vân. Họ đã nói, đó là ảo tưởng. Nhưng thế giới họ đã mơ ước cũng là một ảo tưởng được sáng chế bởi sự suy nghĩ.

Vì vậy, trong cánh đồng của thực tế liệu người ta có thể sống một cách tổng thể mà không cần kiểm soát? Không phải phóng túng, không phải làm bất kỳ việc gì bạn ưa thích, bởi vì điều đó quá trẻ con. Bởi vì không bao giờ bạn có thể làm bất kỳ việc gì bạn ưa thích. Liệu có thể sống một sống mà không có một cái bóng của sự xung đột?

Người hỏi: Dường như khi chúng ta nhận biết tất cả những qui trình này mà sự suy nghĩ cố gắng kiểm soát, điều này tạo ra sự xung đột và tiếp theo để kiểm soát sự suy nghĩ là tạo ra sự xung đột thêm nữa. Vì vậy tại sao lại kiểm soát?

Krishnamurti: Không, thưa bạn, cho tôi được phép thâm nhập thêm một chút. Bạn có khi nào thử, hay biết làm thế nào, để hành động mà không kiểm soát? Bạn có những thèm khát – thèm khát thuộc dục vọng, thuộc giác quan. Để sống cùng những thèm khát này, không đầu hàng chúng, không kiểm chế chúng, không kiểm soát chúng, nhưng ~~tạo~~ ^{tạo} những thèm khát này và kết thúc chúng khi chúng ^đ sinh? Bạn có khi nào đùa giỡn cùng nó – không phải ‘đùa giỡn’, bạn có khi nào thực hiện việc này?

Người hỏi: Việc đó không thể được.

Krishnamurti: Không, thưa bạn, tôi sẽ giải thích nó cho bạn. Đừng nói bạn không thể thực hiện bất kỳ việc gì, cái trí của nhân loại có thể làm bất kỳ việc gì. Chúng ta đã đi tới mặt trăng; trước thế kỷ này họ đã nói ‘không thể được’, nhưng chúng ta đã đi tới mặt trăng. Thuộc công nghệ, bạn có thể làm bất kỳ việc gì, vì vậy tại sao không thuộc tâm lý? *Hãy khám phá*; đừng nói, ‘Tôi không thể, việc đó không thể làm được.’ Hãy theo dõi, thâm nhập vào nó từng bước một và bạn sẽ thấy nó. Bạn thấy một ngôi nhà khang trang, một cái vườn xinh xinh, một ham muốn nảy sinh, và làm thế nào ham muốn này nảy sinh? Bản chất của sự ham muốn là gì? Và làm thế nào nó nảy sinh? Tôi sẽ giải thích nó cho bạn? Có sự nhận biết bằng mắt về một ngôi nhà có một cái vườn đẹp; nó xinh đẹp phần kiến trúc, với những cân đối, những màu sắc hài hòa, và bạn thấy nó. Tiếp theo thấy đó được chuyển tải đến bộ não; có cảm xúc, từ cảm xúc có ham muốn; và sự suy nghĩ chen vào và nói, ‘Tôi phải có nó’, hay ‘Tôi không thể có nó’. Tôi

không hiểu liệu bạn đã theo dõi tất cả việc này. Vì vậy, sự khởi đầu của ham muốn là sự khởi đầu của sự suy nghĩ. Sự suy nghĩ thuộc vật lý cũng như thuộc hóa học. Có sự nhận biết ngôi nhà đó, cảm xúc, tiếp xúc nó nếu bạn sờ chạm nó, và ham muốn và sự suy nghĩ. Điều này xảy ra, thuộc tình dục, thuộc thị giác, thuộc tâm lý, thuộc trí năng.

Có ngôi nhà đẹp đó, đang thấy, cảm xúc, ham muốn. Liệu ham muốn đó có thể kết thúc, không phải chuyển động cùng sự suy nghĩ như đang sở hữu và vân vân? Nhận biết, cảm xúc, ham muốn, và kết thúc. Không sự suy nghĩ chen vào và nói, ‘Tôi phải’ – trong đó không có kiểm soát. Tôi đang hỏi liệu bạn có thể sống một sống trong thế giới của thực tế mà không có sự kiểm soát. Tất cả hành động đều bắt đầu từ một ham muốn, một động cơ, một mục đích, một kết thúc. Chắc chắn, điều này đơn giản, đúng chứ?

Bạn ăn một món trứng rán thơm, ngon miệng; điều gì xảy ra? Bộ não ghi lại sự vui thú, và đòi hỏi vui thú đó được lặp lại vào ngày mai. Nhưng món trứng rán đó sẽ không bao giờ giống như cũ. Điều gì chúng ta đang cố gắng vạch ra là: thưởng thức và không cho phép nó ghi lại như một ham muốn, như một ký ức, và hãy kết thúc nó.

Người hỏi: Chúng ta không đủ nhạy bén để chặn đứng sự suy nghĩ.

Krishnamurti: Vì vậy, học hành. Chúng ta hãy học hành về nó, không phải làm thế nào để thực hiện nó. Bạn thấy, cái trí, hay bộ não của chúng ta là truyền thống: Luôn luôn bạn đang nói, ‘Tôi không thể, hãy chỉ

bảo cho tôi phải làm gì’ – đó là khuôn mẫu của truyền thống. Điều gì chúng ta đang nói rất đơn giản: đó là, thấy, cảm xúc, và ham muốn. Bạn có thể thấy chuyển động của điều này trong chính bạn, được chứ? Khi tôi thấy một chiếc xe hơi đẹp, một người đàn bà đẹp, hay một người đàn ông đẹp, hay bất kỳ thứ gì, cảm xúc nảy sinh, và ham muốn. Lúc này, hãy tỉnh táo nhìn ngắm nó, và bạn sẽ thấy, khi bạn nhìn ngắm nó, sự suy nghĩ không còn nơi chỗ để chen vào.

Tôi đang gợi ý rằng trong cánh đồng của thực tế sự xung đột là chính bản chất của thực tế đó. Vì vậy, nếu có một hiểu rõ, một thay đổi cơ bản, trong bạn, nếu có sự kết thúc của xung đột trong một con người, vậy thì nó gây ảnh hưởng toàn ý thức của nhân loại, bởi vì bạn là thế giới và thế giới là bạn. Ý thức của bạn cùng nội dung của nó là nội dung của thế giới.

Vì vậy, chúng ta đang hỏi: Liệu một con người có thể sống trong thế giới của thực tế mà không có xung đột? Bởi vì nếu anh ấy không thể, vậy thì sự thật trở thành một tẩu thoát khỏi thực tế. Vì vậy, anh ấy phải hiểu rõ toàn nội dung của thực tế, sự suy nghĩ vận hành như thế nào, bản chất của sự suy nghĩ là gì.

Cánh đồng của thực tế là tất cả những sự vật sự việc mà sự suy nghĩ đã sắp xếp vào chung, có ý thức hay không ý thức, và một trong những hiện tượng chính của thực tế đó, một căn bệnh của thực tế đó, là sự xung đột – giữa những cá thể, giữa những giai cấp, giữa những quốc gia, giữa bạn và tôi. Sự xung đột phía bên ngoài và phía bên trong là trung tâm mà sự suy nghĩ đã sáng chế và chính sự suy nghĩ, bởi vì trung tâm suy nghĩ nó tách rời sự suy nghĩ. Có một xung đột của sự phân hai giữa trung tâm và sự suy nghĩ; và từ đó

này sinh sự thôi thúc phải kiểm soát sự suy nghĩ, phải kiểm soát sự ham muốn.

Lúc này, **lưu** có thể sống một sống trong đó không có sự kiểm soát? Tôi rất cẩn thận trong khi sử dụng từ ngữ *kiểm soát*, mà không có nghĩa làm bất kỳ điều gì bạn ưa thích, buông thả, tất cả những công cuồng hiện đại mà đã trở thành thô tục, ngu xuẩn, không ý nghĩa. Chúng ta đang sử dụng từ ngữ *kiểm soát* trong một ý nghĩa hoàn toàn khác hẳn. Một người muốn sống trong sự an bình tuyệt đối phải hiểu rõ vấn đề của kiểm soát này. Sự kiểm soát giữa trung tâm và sự suy nghĩ – sự suy nghĩ sử dụng những hình thức khác nhau, những mục tiêu khác nhau, những chuyển động khác nhau. Một trong những nhân tố của xung đột là sự ham muốn, và sự thực hiện nó. Ham muốn hiện diện khi có sự nhận biết và cảm xúc. Điều đó khá đơn giản và rõ ràng. Lúc này, **lưu** cái trí có thể hoàn toàn nhận biết sự ham muốn đó và kết thúc nó, trước hết không cho nó sự chuyển động?

Người hỏi: Không có ghi lại trong bộ não như ký ức, mà sau đó trao sức sống và tiếp tục vào sự ham muốn.

Krishnamurti: Điều đó đúng. Tôi không hiểu liệu bạn nắm được mấu chốt này. Tôi thấy bức tranh đẹp và một phản ứng là có được nó. Hay tôi có lẽ không có phản ứng đó, tôi có lẽ chỉ nhìn nó rồi đi khỏi, nhưng nếu có một phản ứng muốn sở hữu nó, vậy thì cảm xúc như ham muốn đó được ghi lại trong bộ não và tiếp theo bộ não đòi hỏi sở hữu nó và thưởng thức nó. Lúc này, liệu bạn có thể nhìn bức tranh đó, thấy sự ham muốn, và kết

thúc nó? Làm ơn, **Ấy** thử nghiệm, quá đơn giản khi bạn hiểu rõ toàn chuyển động của nó.

***Người hỏi:** Thưa ông, chỉ sau đó tôi mới nhận ra rằng tôi có một ham muốn. Nói cách khác, không có sự ghi lại trong cái trí của tôi mà thông báo cho tôi rằng tôi đang có ham muốn.*

Krishnamurti: Chúng ta đã nói rằng dường như sự xung đột là bản chất thuộc thế giới của thực tế. Và chúng ta đang cố gắng tìm ra liệu có thể sống mà không có xung đột. Và chúng ta đã nói sự xung đột nảy sinh khi có sự phân hai, ‘cái tôi’ và ‘cái bạn’, và trung tâm được sáng chế bởi sự suy nghĩ và chính sự suy nghĩ. Và trung tâm cố gắng kiểm soát, định hình sự suy nghĩ. Ở đó nằm sẵn toàn vấn đề của xung đột. Và sự ham muốn nảy sinh qua cảm xúc – sự nhận biết thuộc giác quan. Và sự nhận biết thuộc giác quan về những vật khách quan dính dáng đến sự tin tưởng là ảo tưởng. Tôi có thể tin tưởng rằng tôi là cái gì đó khi tôi không là; thế là, có vấn đề của sự xung đột. Vì vậy, liệu có thể sống một sống trọn vẹn mà không có xung đột? Tôi không hiểu liệu có khi nào bạn đã đặt nghi vấn này cho bạn. Hay chúng ta sống trong thế giới của truyền thống và chấp nhận thế giới đó, xung đột đó, như điều không tránh khỏi?

***Người hỏi:** Thưa ông, tôi không nhận biết đang sống trong sự xung đột.*

Krishnamurti: Được thôi, vậy là bạn nói, ‘Tôi không nhận biết rằng tôi sống trong xung đột’. Cùng nhau

chúng ta đang nói về vấn đề của thực tế và sự thật. Đó là lý do có nói chuyện này. Chúng ta đã nói rằng nếu bạn không hiểu rõ toàn bản chất của thực tế cùng tất cả những phức tạp của nó, chỉ thâm nhập vào sự thật là gì là một tẩu thoát. Và chúng ta đang nói rằng chúng ta hãy quan sát thế giới của thực tế, thế giới của thực tế mà sự suy nghĩ – và không còn gì khác – đã sáng chế. Trong thế giới của thực tế đó, sự xung đột là chuyển động của sống. Tôi có lẽ không nhận biết sự xung đột đó khi đang ngồi ở đây, nhưng tầng ý thức bên trong, sâu thẳm, có xung đột đang xảy ra. Điều này rất dễ hiểu.

Sự xung đột mang nhiều hình thức, mà chúng ta gọi là cao cả hay thấp hèn. Nếu một người có những lý tưởng và đang cố gắng sống theo những lý tưởng đó – mà là xung đột – chúng ta gọi anh ấy là tuyệt vời, một con người rất tốt lành. Những lý tưởng đó được chiếu rọi bởi sự suy nghĩ. Và trung tâm theo đuổi lý tưởng đó và thế là có sự xung đột giữa lý tưởng và cái thực tế. Điều này đang xảy ra trong thế giới của chuyên chế, độc tài. Một ít người biết điều gì họ suy nghĩ là đúng đắn và đó là bốn phần của những người còn lại phải tuân theo. Vì vậy điều này luôn luôn đang xảy ra. Và nó cũng là sự việc với uy quyền – uy quyền của người bác sĩ, người khoa học, người toán học, người nhiều thông tin, và người không thông tin. Người đệ tử muốn đạt được điều gì vị đạo sư có, nhưng điều gì vị đạo sư có vẫn còn ở trong thế giới của thực tế. Anh ấy có lẽ nói về sự thật nhưng anh ấy đang tự cư xử trong thế giới của thực tế, đang sử dụng những phương pháp của thực tế, mà là sự phân chia giữa chính anh ấy và người đệ tử. Điều này quá rõ ràng.

Từ quyển *Sự thật và Thực sự*
Saanen, ngày 25 tháng 7 năm 1976

Người hỏi: *Liệu một động cơ là cần thiết trong kinh doanh? Động cơ đúng đắn trong kiếm sống là gì?*

Krishnamurti: Bạn nghĩ kiếm sống là gì? Không phải việc gì thuận tiện nhất, không phải việc gì lợi lộc nhất, thích thú nhất, hay tham lợi; nhưng kiếm sống đúng đắn là gì? Từ ngữ *đúng đắn* có nghĩa đúng cách, chính xác. Nó không thể chính xác nếu bạn làm việc gì đó vì lợi lộc hay vui thú. Đây là một vấn đề phức tạp. Mọi thứ mà sự suy nghĩ đã sắp xếp vào chung là thực tế. Cái lều này mà chúng ta gặp gỡ nhau trong đó đã được sắp xếp vào chung bởi sự suy nghĩ; nó là một thực tế. Cái cây không được sắp xếp vào chung bởi sự suy nghĩ; nhưng nó là một thực tế. Những ảo tưởng là thực tế – những ảo tưởng mà người ta có, sự tưởng tượng, tất cả là thực tế. Và hành động từ những ảo tưởng đó là loạn thần kinh, mà cũng là thực tế. Vì vậy, khi bạn đưa ra câu hỏi này, ‘Kiếm sống đúng đắn là gì?’, bạn phải hiểu rõ thực tế là gì. Thực tế không là sự thật.

Lúc này, hành động đúng đắn trong thực tế này là gì? Và làm thế nào bạn sẽ khám phá điều gì là đúng đắn trong thực tế này? – hãy tự khám phá cho chính bạn, không phải được chỉ bảo. Vì vậy, chúng ta phải

tìm ra hành động đúng đắn, ngay thẳng, chính xác là gì, hay kiếm sống đúng đắn trong thế giới của thực tế là gì, và thực tế bao gồm ảo tưởng. Đừng tẩu thoát, đừng lẩn tránh, niềm tin là một ảo tưởng, và những hoạt động của niềm tin là loạn thần kinh; chủ nghĩa quốc gia và mọi chuyện của nó là một hình thức khác của thực tế, nhưng là một ảo tưởng. Vì vậy, khi coi tất cả điều đó như thực tế, hành động đúng đắn ở đó là gì?

Ai sẽ bảo cho bạn biết? Chắc chắn, không ai cả. Nhưng khi bạn thấy thực tế mà không có ảo tưởng, chính nhận biết của thực tế đó là thông minh của bạn – đúng chứ – thông minh mà trong nó không có sự pha trộn của thực tế và ảo tưởng. Vì vậy, khi có sự quan sát của thực tế, thực tế của cái cây, thực tế của cái lều, thực tế mà sự suy nghĩ đã sắp xếp vào chung, gồm cả những tưởng tượng và những ảo tưởng, khi bạn thấy tất cả thực tế đó, chính nhận biết của nó là thông minh của bạn. Vì vậy thông minh của bạn bảo cho bạn điều gì bạn sắp sửa làm. Thông minh là nhận biết cái gì là và cái gì không là – nhận biết ‘cái gì là’ và thấy thực tế của ‘cái gì là’, có nghĩa bạn không có bất kỳ sự dính dáng thuộc tâm lý, bất kỳ những đòi hỏi thuộc tâm lý, mà tất cả đều là những hình thức của ảo tưởng. Thấy tất cả điều đó là thông minh; và thông minh đó sẽ vận hành bất kỳ nơi nào bạn hiện diện. Thế là, nó sẽ bảo cho bạn phải làm gì.

Vậy thì, sự thật là gì? Sự liên kết giữa thực tế và sự thật là gì? Sự liên kết là thông minh này mà thấy tổng thể của thực tế và vì vậy không mang nó sang sự thật. Và vậy là sự thật vận hành vào thực tế qua thông minh.

Nói chuyện tại Brockwood Park

Ngày 28 tháng 6 năm 1979

Walpola Rahula: Tôi muốn đặt ra cho ông một nghi vấn. Tất cả chúng ta đều nói về sự thật, sự thật tuyệt đối, sự thật tối thượng; và thấy nó và hiểu rõ nó; chúng ta luôn luôn nói về điều đó. Theo những lời giảng của Phật, đây là những máu chốt cốt lõi rất quan trọng, thật ra là bản thể. Và Phật nói rõ ràng chỉ có một sự thật, không có sự thật thứ hai. Nhưng sự thật này không bao giờ được định nghĩa trong những thuật ngữ tích cực. Sự thật này cũng giống như niết bàn. Những thuật ngữ sự thật tuyệt đối hay sự thật tối thượng được sử dụng như những thuật ngữ đồng nghĩa với niết bàn.

Niết bàn không bao giờ được định nghĩa, ngoại trừ trong những thuật ngữ tiêu cực nhất. Nếu nó được diễn tả trong những thuật ngữ tích cực, hầu như ẩn dụ, trong một cách tượng trưng. Và như ông biết, có lời giảng xác thực, nguyên bản của Phật được gọi là Theravada, 'truyền thống của những người khai sáng'. Vì vậy khoảng thế kỷ đầu tiên trước Công nguyên, Mahayana, một khai triển sau đó, bắt đầu mở rộng, như một giải thích tự do về lời giảng của Phật. Và có bài giảng Mahayana rất hay được gọi là lời giảng của Bodhisattva Vimalakirti.ại T một gặp gỡ của

Bodhisattva và những đệ tử trong nhà của ông, nghi vấn được đưa ra: ‘Không phân hai là gì?’ Đó là, không phân hai là một từ ngữ khác của sự thật tuyệt đối, hay niết bàn. Trong tiếng Phạn nó được gọi là advaya.

Krishnamurti: Advaita, trong tiếng Phạn, vâng.

WR: Không, advaita khác hẳn advaya. Trong thuật ngữ Phật giáo advaya có nghĩa cũng không tồn tại hoặc cũng không không tồn tại. Phật nói, ‘Thế giới là phân hai’, điều đó có nghĩa, cũng hiện diện hoặc cũng không hiện diện, cũng tồn tại hoặc cũng không tồn tại, cũng đúng hoặc cũng sai, đó là advaya, theo lời giảng của Phật. Phật nói thế giới phụ thuộc vào điều này. Nhưng Phật giảng thuyết mà không rơi vào lỗi lầm này. Nghi vấn là, ‘Advaya là gì?’ Và có ba mươi hai định nghĩa. Vì thế, những đệ tử yêu cầu Vimalakirti đưa ra quan điểm của ông, và kinh nói, nó rất lý thú, rằng Vimalakirti đã trả lời nghi vấn bằng một yên lặng rung chuyển.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng.

WR: Nếu ông nói, nó không là không phân hai. Khi tôi trình bày một loạt những bài giảng, tôi được hỏi bởi một giáo sư ở Oxford, ‘Liệu ông có thể lập công thức không phân hai hay sự thật này?’ Tôi đã trả lời khoảnh khắc bạn lập công thức, đó không là không phân hai; nó trở thành phân hai khoảnh khắc bạn lập công thức nó. Vì vậy, giống như họ đã hỏi cách đây lâu rồi, ngày hôm nay tôi hỏi ông: Sự thật là gì, sự thật tuyệt đối là

gì, sự thật tối thượng là gì, và không phân hai như ông thấy nó là gì? Bảo cho chúng tôi. Nó là một thách thức.

Krishnamurti: Liệu bạn nghĩ, thưa bạn, có một khác biệt giữa thực tế và sự thật? Và liệu sự thật có thể đo lường được bởi những từ ngữ? Nếu chúng ta có thể phân biệt rõ điều gì là thực tế và điều gì là sự thật, vậy thì có lẽ chúng ta có thể thâm nhập thăm thẳm nghi vấn này.

Thực tế là gì? Từ ngữ *reality res* có nghĩa vật. Vật là gì? Liệu chúng ta có thể nói rằng mọi thứ mà sự suy nghĩ đã sáng chế là thực tế – gồm cả những ảo tưởng, những thượng đế, những câu thần chú, những nghi thức, toàn chuyển động của sự suy nghĩ, cái gì nó đã tạo ra trong thế giới, những thánh đường, những đền chùa, những nhà thờ, và những thứ trong chúng? Đó là thực tế giống như cái microphone này – nó được sáng chế bởi sự suy nghĩ, nó ở đó, thực sự. Và thiên nhiên không được sáng chế bởi sự suy nghĩ. Nó tồn tại. Nhưng chúng ta, những con người đã sử dụng thiên nhiên để sản xuất những đồ vật, như những ngôi nhà, những cái ghế của chúng ta, và vân vân. Tôi có ý, một thánh đường đẹp, một bài thơ hay, một bức tranh dễ thương, tất cả đều là kết quả của sự suy nghĩ. Vậy thì liệu chúng ta có thể nói rằng bất kỳ thứ gì sự suy nghĩ sáng chế, tạo ra, sắp xếp vào chung, là thực tế?

Mary Zimbalist: *Khi ông nói về vẻ đẹp của một vật, liệu ông đang gồm cả chất lượng về vẻ đẹp của nó như thực tế, hay chính vật đó, với vẻ đẹp có lẽ là chất lượng khác nào đó? Liệu ông đang gồm cả ý tưởng về vẻ đẹp của vật đó trong phân loại này?*

Krishnamurti: Vâng, cả hai. Vì vậy, liệu chúng ta có thể thực hiện điều đó, thưa bạn, nói rằng thực tế, gồm cả những ảo tưởng mà nó đã sáng chế, cũng như những vật thuộc vật chất mà nó đã sáng chế qua sự hiểu biết công nghệ và vân vân, liệu chúng ta có thể nói tất cả những thứ đó là thực tế?

WR: *Vâng. Tôi xin phép thêm vào câu đó một chút. Theo sự suy nghĩ của Phật giáo, lời giảng của Phật, có sự thật hay thực tế tương đối.*

Krishnamurti: Chúng ta hãy dừng sử dụng từ ngữ sự thật và thực tế, chỉ ...

WR: *Vâng, chúng ta hãy sử dụng từ ngữ thực tế. Thực tế là tương đối và tuyệt đối.*

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

WR: *Điều gì ông nói hoàn toàn được chấp nhận, đó là thực tế.*

Krishnamurti: Đó là, mọi thứ mà sự suy nghĩ đã sáng chế là thực tế. Những giác mộng, tất cả những phản ứng thuộc cảm giác và giác quan, tất cả thế giới công nghệ, tất cả những sự việc mà sự suy nghĩ đã sắp xếp vào chung như văn chương, thi ca, ~~những~~ bức tranh, những ảo tưởng, những thần thánh, những thượng đế, những biểu tượng – tất cả những sự việc sự vật đó là thực tế. Bạn sẽ chấp nhận điều đó?

Feroz Mehta: *Vâng, nhưng từ ngữ reality thực tế có ý nghĩa của nó, ý nghĩa gốc của nó cũng như ý nghĩa rộng của nó. Và qua những thế kỷ, con người đã có khuynh hướng nói về thực tế nhiều hơn dựa theo một trong những ý nghĩa rộng của nó là thực tế tối thượng.*

Krishnamurti: Tôi biết, nhưng tôi muốn tách rời hai từ ngữ này – sự thật và thực tế, Ngược lại, chúng ta sẽ luôn luôn nhầm lẫn những thuật ngữ của chúng ta.

FM: *Điều đó đúng thực.*

Scott Forbes: *Liệu ông cũng đang bao gồm thiên nhiên trong thực tế?*

Krishnamurti: Không, cái cây đó không bị sáng chế bởi sự suy nghĩ. Nhưng từ cái cây đó con người có thể sản xuất những cái ghế và vân vân.

SF: *Vậy thì, liệu có một loại thứ ba của những vật, mà cũng không là sự thật hoặc cũng không là thực tế? Hay liệu ông đang gọi thiên nhiên ...*

Krishnamurti: Thiên nhiên không bị sáng chế bởi sự suy nghĩ. Con cạp, con voi, con hươu, con linh dương – chắc chắn, chúng không bị sáng chế bởi sự suy nghĩ.

WR: *Điều đó có nghĩa ông không công nhận cái cây như thực tế.*

Krishnamurti: Tôi công nhận nó như một thực tế, dĩ nhiên nó là một thực tế, nhưng nó không bị sáng chế bởi sự suy nghĩ.

WR: *Điều đó đúng thực. Vậy thì, liệu ông đang nói rằng ông bao gồm chỉ những vật bị sáng chế bởi sự suy nghĩ trong thực tế?*

Krishnamurti: Vâng.

WR: *Dĩ nhiên, đó là định nghĩa riêng của ông.*

Krishnamurti: Không, tôi đang cố gắng rõ ràng về sự hiểu rõ về hai thuật ngữ *sự thật* và *thực tế* của chúng ta.

WR: *Vâng, tôi hiểu, hãy để lại từ ngữ sự thật cho một mục đích khác.*

Krishnamurti: Không phải một mục đích khác, chúng ta hãy quan sát từ ngữ *thực tế* – thực tế là gì? Thế giới là thực tế.

WR: *Vâng.*

Krishnamurti: Những cái đèn này là thực tế. Bạn đang ngồi ở đây, con người này đang ngồi ở đây, là những thực tế. Những ảo tưởng mà người ta có là một thực tế thực sự.

MZ: *Nhưng thưa ông, con người đang ngồi ở đây không bị sáng chế bởi sự suy nghĩ.*

Krishnamurti: Không.

MZ: Vậy là trong chừng mực nào đó liệu chúng ta có thể định nghĩa một loại khác cho những sinh vật sống, thiên nhiên, cây cối, thú vật, con người?

Krishnamurti: Một con người không bị sáng chế bởi sự suy nghĩ. Nhưng điều gì anh ấy sáng chế ...

MZ: Vâng. Vậy thì loại thực tế mà ông đang nói là do con người sáng chế, trong một ý nghĩa.

Krishnamurti: Con người sáng chế. Giống như chiến tranh là một thực tế. Bạn hơi hơi do dự về điều này.

FM: Liệu chúng ta có thể nghĩ tất cả mọi vật được nắm bắt qua những giác quan, và sau đó được diễn giải bởi bộ não, như thực tế?

Krishnamurti: Điều đó đúng, thưa bạn.

SF: Tại một thời điểm chúng ta đã phân biệt rõ ràng, trong khi nói chuyện, giữa thực tế, mà là bất kỳ thứ gì bị sáng chế bởi cái trí, và thực sự, mà là bất kỳ thứ gì có thể được công nhận bởi cái trí, bất kỳ thứ gì tồn tại trong thời gian và không gian.

Krishnamurti: Vâng.

SF: Và tiếp theo có sự thật. Lúc này, thực tế là bộ phận của thực sự. Nói cách khác, cái cây là **ột** thực sự, không phải một thực tế.

Krishnamurti: Tại sao bạn muốn tách rời ...

SF: Nếu không, nó trở nên rất hoang mang, bởi vì nếu chúng ta nói, hãy nhìn kia, ông và tôi, nh những con người, không bị sáng chế bởi sự suy nghĩ, chúng ta không là thực tế.

Krishnamurti: Bạn muốn tách rời thực sự, thực tế, và sự thật. Đúng chứ?

SF: Ô, tôi chỉ đề nghị điều đó như một định nghĩa tiện lợi của những từ ngữ mà chúng ta đã sử dụng trước kia.

Krishnamurti: Chúng ta sẽ nói rằng cái thực sự là điều gì đang xảy ra ngay lúc này?

FM: Vâng, đó là một cách tốt để diễn tả nó. Nghi vấn nảy sinh ở đó là: Liệu chúng ta có thể hiểu rõ tổng thể của cái gì đang xảy ra ngay lúc này? Chúng ta hiểu rõ chỉ một phần của nó.

Krishnamurti: Vâng, nhưng đó là một nghi vấn khác, chúng ta có thể thâm nhập điều đó. Nhưng điều gì đang xảy ra là thực sự. Đó là tất cả. Không phải liệu chúng ta hiểu rõ, nắm bắt tổng thể của nó hay một phần của nó và vân vân. Điều gì đang xảy ra là cái thực sự.

FM: Vâng, đó là sự kiện.

Krishnamurti: Đó là một sự kiện. Vậy là, các bạn nói gì đối với tất cả điều này, thưa các bạn?

WR: *Tôi vẫn còn đang do dự. Tôi đang chờ đợi để thấy thêm nữa.*

Krishnamurti: Liệu một cái trí có thể thấy cái thực sự, một cách không tổng thể hay tổng thể, đó không là mấu chốt cho lúc này. Câu hỏi là liệu cái trí có thể hiểu rõ, nhận biết, quan sát, hay thấy rằng từ thực tế bạn không thể đến sự thật.

Stephen Smith: *Có thể, đó hoàn toàn là một cú nhảy vọt.*

Krishnamurti: Thưa bạn. Liệu chúng ta cũng có thể diễn tả nó theo hướng này? Như bạn đã vạch rõ, tất cả những phản ứng giác quan là khởi đầu của sự suy nghĩ. Và sự suy nghĩ, cùng tất cả những chuyển động phức tạp của nó, là điều gì đang xảy ra ngay lúc này khi chúng ta đang nói chuyện. Và điều gì đang xảy ra là cái thực sự, và sự giải thích hay hiểu rõ về điều gì đang xảy ra phụ thuộc vào sự suy nghĩ. Tất cả điều đó, gồm cả những ảo tưởng và toàn công việc của nó là thực tế.

FM: *Vâng, đó là như thế.*

Krishnamurti: Nếu chúng ta đồng ý hay chấp nhận điều đó trong lúc này, vậy thì nghi vấn nảy sinh: Liệu cái trí, mà là mạng lưới của tất cả những giác quan, những thực sự và vân vân, có thể hiểu rõ, thấy, quan sát điều gì là sự thật?

FM: *Miễn là cái trí có thể được tự do khỏi tất cả tình trạng bị quy định của nó.*

Krishnamurti: Tôi sẽ đến điều đó trong chốc lát. Nhưng đó là vấn đề. Muốn khám phá sự thật tuyệt đối là gì, sự suy nghĩ phải được hiểu rõ – toàn chuyển động và bản chất của sự suy nghĩ phải được thâm nhập, được quan sát. Và thế là có vị trí tương đối của nó, và thế là cái trí trở nên yên lặng tuyệt đối và có lẽ từ đó, trong yên lặng đó, sự thật được nhận biết, mà không bị đo lường bởi những từ ngữ.

FM: Vâng, ở đó tôi hoàn toàn đồng ý.

WR: Vâng, tôi đồng ý điều đó.

Krishnamurti: Lúc này, có hai vấn đề này. Một t con người bị trói buộc trong chuyển động của sự suy nghĩ. Và chuyển động này chiếu rọi sự thật là gì.

FM: Đây là sự nhàm lẫn mà con người đó tạo ra.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Anh ấy chiếu rọi từ cái này sang cái đó, hy vọng khám phá sự thật là gì. Hay chiếu rọi điều gì anh ấy nghĩ là sự thật. Và sự thật đó có thể được diễn tả trong những từ ngữ khác nhau – Thượng đế, Brahman, như nó được gọi ở Ấn độ, hay niết bàn hay moksha, nội công việc đó. Vậy thì, nghi vấn kế tiếp của chúng ta là: Liệu cái trí có thể không còn đo lường?

FM: Đó là để nói, cái trí như hiện nay nó vận hành trong mỗi người chúng ta như một cá thể.

Krishnamurti: Như những con người. Sự đo lường là toàn tình trạng bị quy định thuộc giáo dục, môi trường sống, và xã hội của chúng ta. Bạn sẽ đồng ý chứ?

WR: *Vâng.*

Krishnamurti: Vậy thì, sự đo lường là gì?

FM: *Sự giới hạn.*

Krishnamurti: Không, sự đo lường là gì, đo lường? Tôi đo lường một miếng vải, hay đo lường chiều cao của ngôi nhà, đo lường khoảng cách từ đây đến một nơi nào đó và vân vân. Sự đo lường có nghĩa sự so sánh.

SS: *Ồ, cũng có sự đo lường thuộc tâm lý trong tất cả điều này.*

Krishnamurti: Vâng, có sự đo lường thuộc vật chất và sự đo lường thuộc tâm lý. Người ta tự đo lường chính người ta, thuộc tâm lý với người nào đó. Và thế là có sự đo lường liên tục này của so sánh, cả phía bên ngoài lẫn phía bên trong. Tôi đang thực hiện một bài giảng thuyết – ý tưởng đó là gì?

WR: *Ồ, tôi đặt ra nghi vấn đó cho ông. Giống như họ đặt ra nghi vấn đó cho Vimalakirti, tôi đặt ra nghi vấn đó cho ông.*

Krishnamurti: Nghi vấn là gì?

WR: *Không phân hai là gì? Sự thật là gì?*

Krishnamurti: Chùng nào sự suy nghĩ còn đang đo lường phải có sự phân hai.

WR: Tuyệt đối, đó là một sự kiện, đó là như thế.

Krishnamurti: Lúc này, làm thế nào tình trạng bị quy định này đã xảy ra? Bạn hiểu chứ, thưa bạn? Ngược lại, chúng ta không thể chuyển động từ cái này sang cái đó. Làm thế nào có sự chuyển động, sự so sánh, sự bắt chước liên tục này – bạn biết, toàn chuyển động của sự đo lường, tại sao con người đã bị trói buộc trong nó?

WR: Tất cả sự đo lường đều được đặt nền tảng trên cái tôi.

Krishnamurti: Vâng, nhưng làm thế nào nó đã xảy ra? Tại sao những con người, dù họ sống ở bất kỳ nơi nào, bị quy định qua sự đo lường này? Người ta muốn tìm ra cái nguồn của sự đo lường này là gì. Bạn theo kịp chứ, thưa bạn?

SS: Dường như một phần của nó là kết quả của sự quan sát, bởi vì ông quan sát sự phân hai của sự sống dựa vào đêm và ngày, đàn ông và đàn bà, sự thay đổi của bốn mùa và loại sự việc này, mà là một loại nào đó của sự tương phản, có một khác biệt rõ ràng nào đó. Vì vậy dường như có lẽ là một cách tự nhiên khi nói rằng có một loại tương phản hay so sánh mà có thể đúng thực trong sống riêng của con người.

Krishnamurti: Có bóng tối và ánh sáng, sấm sét và yên lặng.

Parchure: Có vẻ rằng sự suy nghĩ cần một điểm cố định để đo lường, và chính nó lại đang chuyển động liên tục. Nó là một tình trạng của thay đổi hay chuyển động liên tục, nó không thể đo lường, vì vậy nó sáng chế một điểm cố định mà không chuyển động, mà được chấp nhận như là trung tâm của cái tôi. Chỉ từ đó ông mới có thể đo lường.

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn. Tôi có ý, chính những từ ngữ *tốt lành hơn, quan trọng hơn*, trong ngôn ngữ tiếng Anh, là sự đo lường. Vì vậy chính ngôn ngữ bị dính dáng trong sự đo lường. Lúc này, người ta cần tìm ra, đúng chứ, cái nguồn của sự đo lường này là gì, tại sao con người đã sử dụng điều này như một phương tiện của sống? Người ta thấy ngày và đêm, một hòn núi cao và **những** thung lũng thấp, một người cao, một người lùn, một người đàn bà, một người đàn ông, một đứa trẻ, tuổi già – thuộc vật chất có tất cả những tình trạng của sự đo lường này. Cũng có sự đo lường thuộc tâm lý, đó là điều gì tôi đang nói, còn quan trọng hơn sự chuyển động thuần túy thuộc vật chất của khoảng cách và vân vân. Tại sao con người đã bị trói chặt trong sự đo lường này?

SS: Có thể anh ấy nghĩ rằng nó là cách hướng về tương lai trong **chừng** mực nào đó, bởi vì, nếu ông là một nông dân và ông trồng một hoa màu bằng một cách nào đó, và ông nhận được một kết quả tồi tệ, năm kế tiếp ông trồng bằng một cách khác, và ông có được một kết quả tốt đẹp hơn.

Krishnamurti: Vâng, vậy thì nó là thời gian. Tiếp tục, thưa bạn, một chút xíu nữa.

SS: Nó gồm cả khả năng để phản ánh, để có kinh nghiệm, để phản ánh dựa vào kinh nghiệm, để sản sinh cái gì đó tốt đẹp hơn dựa vào kinh nghiệm đó, có thể, một nhận thức được thiết lập của cái gì là tốt đẹp, cái gì là tốt đẹp hơn cần phải có, hay cái gì là tình huống hợp lý của những sự việc.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, nhưng tôi muốn thâm nhập sâu thêm chút nữa. Đó là, tại sao con người đã sử dụng thời gian như một phương tiện của sự tiến bộ? Tôi đang nói thuộc tâm lý, không phải thời gian cần thiết để học một ngôn ngữ, để phát triển một công nghệ nào đó, và vân vân.

P: Có lẽ nhu cầu an toàn cho chính nó của sự suy nghĩ.

Krishnamurti: Không, thời gian, mà là sự đo lường.

FM: Ông nghĩ rằng khuynh hướng của chúng ta là rằng, bắt đầu bằng những sự kiện, những sự kiện vật chất của sự khác biệt, trong kích cỡ, trong số lượng, và vân vân, chúng ta áp dụng giống hệt điều đó vào qui trình thuộc tâm lý?

Krishnamurti: Vâng, đó là **điều** gì tôi muốn nhắm đến. Hay, nếu không có sự đo lường, sẽ không có công nghệ.

FM: Điều đó đúng.

Narayan: Trong khoa học và toán học, như chúng ta tiến bộ, sự đo lường trở nên mỗi lúc một được hoàn thiện thêm, và mỗi sự hoàn thiện dẫn đến một bước tiến bộ thêm nữa, những máy tính, và vân vân. Trong một ý nghĩa, sự đo lường và sự hoàn thiện của đo lường có dẫn đến một loại tiến bộ nào đó, trong khoa học và công nghệ.

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

WR: Nhưng chúng ta không đang nói về sự đo lường thuộc vật chất nhiều như sự đo lường thuộc tâm lý.

Krishnamurti: Vâng. Tại sao con người đã sử dụng thời gian tâm lý như một phương tiện của tự tăng trưởng, tự phóng đại? Anh ấy gọi nó là ‘trở nên tốt lành hơn’, trở nên cao quý hơn, đạt được sự khai sáng. Tất cả điều đó hàm ý thời gian.

N: Như Mehta nói, liệu nó được chuyển từ sống ngày sang ngày của sự đo lường thuộc vật chất sang lãnh vực thuộc tâm lý? Liệu nó được chuyển sang, hay liệu nó tồn tại trong lãnh vực thuộc tâm lý mà không liên quan đến điều này?

Krishnamurti: Đó là điều gì chúng ta đang bàn luận. Liệu có bất kỳ sự tiến hóa thuộc tâm lý nào.

SF: Liệu chúng ta có thể nói rằng chúng ta đã bắt đầu áp dụng sự đo lường vào lãnh vực thuộc tâm lý, từ thói quen, bởi vì đó là điều gì chúng ta đã và đang sử dụng trong lãnh vực thuộc vật chất, và cũng cả liệu chúng ta

có thể đã thực hiện sự chuyển sang đó bởi vì nó rất thanh thản khi suy nghĩ rằng lúc này tôi có lẽ trong hỗn loạn nhưng tương lai tôi sẽ tốt lành?

Krishnamurti: Dĩ nhiên, thưa bạn. Chúng ta hãy rõ ràng về vấn đề này. Tại mức độ vật chất, công nghệ, chúng ta cần thời gian. Chúng ta cần thời gian để thấu lượm một ngôn ngữ, thời gian để xây dựng một ngôi nhà, thời gian để đi từ đây đến đó, hay thời gian để phát triển một công nghệ hay khoa học; lãnh vực đó chúng ta cần thời gian. Vì vậy, chúng ta hãy rõ ràng về vấn đề này. Nhưng tôi đang thâm nhập vấn đề khác. Liệu chúng ta cần thời gian, thuộc tâm lý?

WR: *Cái gì tạo ra thời gian?*

Krishnamurti: Sự suy nghĩ, sự suy nghĩ là thời gian.

N: *Vì vậy, sự suy nghĩ không có cái gì đó liên quan đến nó hay sao?*

Krishnamurti: Đó là điều gì chúng ta đang bàn luận: thời gian là chuyển động. Vì vậy, sự suy nghĩ là chuyển động, thời gian là chuyển động từ đây sang đó; người ta tham lam, ganh tị, tôi cần thời gian để được tự do khỏi nó. Khoảng cách thuộc vật chất và khoảng cách thuộc tâm lý. Người ta đang thâm nhập liệu đó không là một ảo tưởng – không phải khoảng cách thuộc vật chất nhưng khoảng cách thuộc tâm lý. Giải thích nó rất ngắn gọn, liệu có, thuộc tâm lý, ngày mai?

FM: *Chỉ dựa vào sự mong chờ tương lai.*

Krishnamurti: A, bởi vì sự suy nghĩ nói, tôi hy vọng để.

FM: Và ngoài ✕ suy nghĩ ra, có sự kiện của trải nghiệm thuộc vật chất của chúng ta, thuộc ngày và đêm, và thế là những từ ngữ ngày mai và hôm nay.

Krishnamurti: Có ngày hôm qua, ngày hôm nay, và ngày mai; đó là một thực tế, đó cũng là một đo lường. Nhưng chúng ta đang hỏi: Liệu có thời gian thuộc tâm lý, hay ✕ suy nghĩ đã sáng chế thời gian, thời gian thuộc tâm lý, với mục đích để cảm thấy rằng nó có thể kiếm được hay sống trong loại an toàn nào đó?

WR: Thời gian là gì?

Krishnamurti: Thưa bạn, thời gian là chuyển động.

WR: Vâng, thời gian không là gì cả ngoại trừ sự tiếp tục không ngắt đoạn của nguyên nhân và kết quả. Đó là chuyển động.

Krishnamurti: Chuyển động, chúng ta đã nói. Nguyên nhân, kết quả, kết quả trở thành nguyên nhân và vân vân.

WR: Đó là thời gian. Chúng ta đặt ra từ ngữ thời gian cho chuyển động đó.

Krishnamurti: Vâng, mà là chuyển động. Lúc này là mười hai giờ năm phút, nó là một chuyển động cho đến khi nó đến một giờ. Đó là một khía cạnh của thời gian.

Và cũng vậy khía cạnh của thời gian là từ đây, khoảng cách thuộc vật chất, đến đó. Tôi phải đi đến Luân đôn và phải mất thời gian để đi đến đó.

WR: *Vâng, đó là một khái niệm khác của thời gian.*

Krishnamurti: Một thời gian khác. Chúng ta đang quan sát những khía cạnh khác nhau của thời gian.

WR: *Vâng, một thời gian khác.*

MZ: *Thưa ông, ông ẽ nói rằng sự suy nghĩ, trong chính nó, hàm ý thời gian, bởi vì hành động của cái trí đang hỏi ý kiến sự suy nghĩ, đang trải qua qui trình sự suy nghĩ, phải mất thời gian, ngay cả nếu nó là một lượng thời gian rất ngắn ngủi, mau lẹ?*

Krishnamurti: Chắc chắn, bởi vì sự suy nghĩ là phản ứng của ký ức, và ký ức là thời gian. Chúng ta hãy bám vào một mẫu chốt, đó là, có thời gian thuộc vật chất, ngày hôm qua, ngày hôm nay, và ngày mai, thời gian như chuyển động.

FM: *Điều gì mà chúng ta gọi là thời gian tuần tự.*

Krishnamurti: Chúng ta hãy gọi đó là thời gian tuần tự. Thời gian cũng dùng cho khoảng cách. Thời gian cũng dùng cho nguyên nhân và kết quả – hạt cây sồi và cây sồi. Muốn leo lên một hòn núi cần đến thời gian. Vì vậy, chúng ta đang nói, thời gian, thuộc vật chất, có tồn tại. Thuộc vật chất, đưa trẻ lớn lên thành người đàn ông và vân vân. Vì vậy, thời gian là cần thiết, thời gian có

tồn tại. Đó là một thực sự, đó là một thực tế. Chúng ta đang thâm nhập, liệu, thuộc tâm lý, có thời gian hay không. Hay sự suy nghĩ đã sáng chế thời gian như một phương tiện của hoặc kiếm được sự an toàn hoặc nó quá lười biếng không muốn tự thay đổi hoàn toàn chính nó. Thế là nó nói, ‘Hãy cho tôi thời gian’. Cho tôi thời gian để được mạnh mẽ thuộc tâm lý. Thuộc tâm lý cho tôi thời gian để tôi xóa sạch sự tức giận của tôi, sự ghen tuông của tôi, hay bất kỳ điều gì, và tôi sẽ được tự do khỏi nó. Thế là thời gian đang được sử dụng như một phương tiện của kiếm được cái gì đó thuộc tâm lý.

***MZ:** Nhưng vậy thì người ta phải hỏi ông về sự sử dụng của từ ngữ thuộc tâm lý trong trường hợp này, bởi vì nếu một qui trình của sự suy nghĩ bị dính dáng và chúng ta đã vừa nói rằng thời gian ẩn trong sự suy nghĩ, làm thế nào ông có thể hiện diện nếu không có sự suy nghĩ thuộc tâm lý?*

Krishnamurti: Chúng ta đang đến đó.

***MZ:** Hay liệu lãnh vực thuộc tâm lý trong bàn luận này ở bên ngoài của sự suy nghĩ, hay bộ phận của sự suy nghĩ, hay nó có thể là cái này hoặc cái kia?*

Krishnamurti: Liệu toàn cái tinh thần không được sắp xếp vào chung bởi sự suy nghĩ, hay sao?

***SS:** Có vẻ ở đây nó là một nghi vấn, liệu đúng như thế hay không đúng như thế?*

Krishnamurti: Tôi đang hỏi, thưa bạn, hãy thâm nhập chậm chậm. Toàn cái tinh thần không là ‘cái tôi’ hay sao?

SS: Đó là cái tinh thần?

Krishnamurti: Không phải à? ‘Cái tôi’ là đầu gì tôi suy nghĩ, điều gì tôi mong muốn, điều gì tôi không mong muốn, và vân vân; toàn chuyển động tự cho mình là trung tâm của ‘cái tôi’ được sắp xếp vào chung bởi sự suy nghĩ.

MZ: Nếu đó là như thế, vậy thì làm thế nào có thể không có thời gian bị dính dáng trong bất kỳ chuyển động thuộc tâm lý nào?

Krishnamurti: Chúng ta sắp sửa thâm nhập điều đó. Trước hết, tôi muốn rõ ràng rằng những nghi vấn của chúng ta được hiểu rõ.

N: Liệu ông sẽ đưa ra một phân biệt rõ ràng, thưa ông, giữa hy vọng và khát vọng, bởi vì nhiều người nói rằng khát vọng là cái gì đó cao cả, nhưng hy vọng lại ...

Krishnamurti: Khát vọng là thời gian. Hy vọng cũng là thời gian.

N: Nhưng trong sự khát vọng dường như có ý tưởng về cái gì đó rất đúng đắn.

Krishnamurti: Tôi khát vọng để trở thành Thượng đế – điều đó quá dốt nát.

N: Trong toàn thế giới của tôn giáo có sự khát vọng. Ông muốn nói điều đó?

WR: Dĩ nhiên, luôn luôn có sự khát vọng trong những truyền thống tôn giáo. Tôi nghĩ, điều gì chúng ta đang bàn luận là liệu bạn có thể thấy sự thật mà không có sự suy nghĩ hay thời gian, liệu đang thấy sự thật là ngay lúc này, khoảnh khắc này, hay liệu bạn trì hoãn nó cho đến khi bạn trở nên tốt lành hơn.

Krishnamurti: A, không.

WR: Đó là nghi vấn.

Krishnamurti: Đó là, khoảnh khắc bạn giới thiệu từ ngữ tốt lành hơn ...

WR: Đó là điều gì tôi đang nói. Sự thật là cái gì đó ông thấy ngay lúc này.

Krishnamurti: Không, chúng ta vẫn chưa đến sự thật. Tôi rất cẩn thận, thưa bạn; tôi chưa muốn thâm nhập thế giới của sự thật. Người ta muốn rõ ràng liệu sự suy nghĩ của người ta là hợp lý, thông minh, và có lý trí, hay vội vàng nhảy đến một kết luận mà là ảo tưởng. Vì vậy, người ta muốn thâm nhập vào toàn bản chất của thời gian, thuộc tâm lý. Đó là tất cả mà tôi đang trình bày. Nếu không có ngày mai thuộc tâm lý, toàn hành động của người ta đều khác hẳn. Nhưng, thuộc tâm lý, chúng ta nói, ngày mai là quan trọng. Ngày mai tôi sẽ làm việc này, ngày mai tôi hy vọng thay đổi, thuộc tâm lý. Tôi đang thâm nhập điều đó, bởi vì tất cả những

khát vọng, hy vọng, mọi thứ của chúng ta, đều được đặt nền tảng trên tương lai, mà là thời gian.

N: Vậy thì ông sẽ nói rằng bất kỳ sự khát vọng nào, dù cao cả ra sao, đều ở trong cánh đồng của thực tế.

Krishnamurti: Trong cánh đồng của sự suy nghĩ, vâng.

FM: Vâng, bởi vì nó là một diễn tả ý tưởng.

Krishnamurti: Một diễn tả ý tưởng bởi sự suy nghĩ.

FM: Chính xác. Vậy là tôi sẽ đúng khi nói rằng ông quan tâm sự tự do khỏi nhân tố thời gian một cách tổng thể, trong những quy định tâm lý?

Krishnamurti: Vâng, thưa Ạn. Ngược lại tôi bị trói buộc, cái trí của tôi luôn luôn đang sống trong một vòng tròn.

FM: Vâng, điều đó đúng. Chúng ta bị trói buộc vào quá khứ, vào những quy định mà đã trở thành cố định.

Krishnamurti: Vâng, quá khứ đang bổ sung hiện tại và đang đi vào tương lai. Quá khứ đang tự bổ sung chính nó vào tương lai này là thời gian. Vì vậy, khi người ta nói, ‘Tôi sẽ tốt lành hơn’, ‘Tôi sẽ hiểu rõ’, hay ‘Tôi sẽ cố gắng’, tất cả những điều này bị dính dáng thời gian. Vì vậy, tôi nghi ngờ điều đó, liệu nó chỉ là một sáng chế của sự suy nghĩ cho riêng nó – dù bất kỳ

lý do nào – và vì vậy nó là ảo tưởng, và vì vậy không có ngày mai.

FM: Trong những quy định thuộc tâm lý.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, chúng ta đã giải thích điều đó rất rõ ràng. Nếu tôi ganh tị, ganh tị là một phản ứng thuộc giác quan, và vì vậy sự suy nghĩ đã sáng chế sự ganh tị này. Lúc này, thông thường chúng ta nói, hãy cho tôi thời gian để được tự do khỏi sự ganh tị đó.

FM: Vâng, miễn là chúng ta nhận biết rằng đây là sự ganh tị.

Krishnamurti: Ô, vâng, tôi là ganh tị, bạn có một ngôi nhà to lớn hơn, bạn ăn mặc đẹp đẽ hơn, bạn có nhiều tiền bạc hơn, tất cả mọi chuyện đó, mọi người đều nhận biết sự ganh tị này, sự ghen tuông này, sự đối nghịch này. Vì vậy, liệu có thể, khi ganh tị, được tự do khỏi nó ngay tức khắc, và không cho phép thời gian can thiệp? Đó là mấu chốt chính.

FM: Sự ganh tị không là phản ứng thuộc tinh thần vào điều gì được nhận biết qua những giác quan, hay sao?

Krishnamurti: Vâng, điều đó đúng.

FM: Và không là những vận hành của giác quan ...

Krishnamurti: ... thực sự.

FM: *Vâng, đúng vậy. Bị khẳng định bởi những quy định thuộc vật chất thực sự?*

Krishnamurti: *Vâng, chắc chắn.*

FM: *Vậy là, phản ứng thuộc tinh thần theo sau hoạt động thuộc giác quan. Và điều đó dính dáng động cơ đau khổ-vui thú trong chúng ta.*

Krishnamurti: *Chắc chắn. Người ta thấy bạn đang ngồi trong một chiếc xe hơi đẹp. Và tôi đang lái một chiếc xe hơi xấu, thế là có sự so sánh.*

FM: *Vâng, sự so sánh nảy sinh, chắc chắn, một phần do bởi việc gì những người khác đã đặt ra trước mắt chúng ta, rằng cái này tốt hơn cái kia. Cái này dễ chịu hơn và cái kia ít dễ chịu hơn. Thế là chúng ta bị trôi buộc vào thói quen thuộc tâm lý.*

Krishnamurti: *Điều đó bắt đầu từ niên thiếu. Bạn không giỏi bằng người em của bạn trong những kỳ thi, và toàn hệ thống giáo dục được đặt nền tảng trên sự đánh giá so sánh này về những khả năng của người ta. Lúc này, bạn thấy, chúng ta đang đi, chúng ta đang chuyển động khỏi...*

WR: *Vâng.*

SS: *Vâng, thưa ông, liệu chúng ta đã không vừa đến sự kiện rằng bất kỳ điều gì bị dính dáng sự đo lường và sự suy nghĩ đều không thể xóa sạch sự đo lường và sự suy nghĩ, hay sao?*

Krishnamurti: Trước hết nó phải nhận ra điều thực sự đó của nó. Không nói, ‘Vâng, tôi đã hiểu rõ nó’.

SF: Liệu nó nhận ra điều đó bằng sự suy nghĩ?

Krishnamurti: Không.

SF: Vậy thì cái gì ...

Krishnamurti: Chờ đã, chúng ta đang từ từ đến đó. Liệu chúng ta thấy rằng chúng ta đã sử dụng thời gian một cách tâm lý và sự sử dụng thuộc tâm lý của thời gian là một ảo tưởng? Trước hết tôi muốn thấy, chúng ta phải rõ ràng về mấu chốt đó. Tôi sẽ đến thiên đàng, tôi sẽ được khai sáng, cuối cùng tôi sẽ, qua một chuỗi cuộc đời, hay một cuộc đời, đạt được niết bàn, moksha, tất cả điều này. Tất cả đều là thời gian thuộc tâm lý. Chúng ta đang thâm nhập liệu sự việc đó là một ảo tưởng. Nó là một ảo tưởng nếu nó là một bộ phận của sự suy nghĩ.

SF: Đúng. Lúc này, chúng ta không, chúng ta không sử dụng sự suy nghĩ với mục đích thấy tất cả điều này.

Krishnamurti: Không, chờ đã. Liệu chúng ta hiểu rõ thậm chí bằng từ ngữ?

SF: Thậm chí bằng sự suy nghĩ?

Krishnamurti: Bằng sự suy nghĩ. Lúc này sự hiệp thông giữa chúng ta là qua những từ ngữ. Những từ

ngữ đó đã được tích lũy và vận vận, và trong lúc này cả hai chúng ta đều nói bằng tiếng Anh, chúng ta hiểu rõ nghĩa lý. Lúc này, liệu chúng ta thấy – thấy không qua tranh luận, không qua giải thích, không qua lý luận, rằng sự suy nghĩ đã sáng chế thời gian thuộc tâm lý này như một phương tiện của kiếm được cái gì đó?

MZ: Liệu chúng ta có thể thấy điều đó vẫn còn bên trong qui trình của sự suy nghĩ, vẫn còn bên trong lãnh vực của sự suy nghĩ?

Krishnamurti: Lúc này, hãy chờ đã.

MZ: Liệu đó là đang thấy ông đang nói?

Krishnamurti: Không, tôi đang đến đó. Tôi đang từ từ đến đó, tôi muốn dẫn thẳng đến đó, ngược lại nó sẽ không rõ ràng. Liệu tôi đúng, liệu cùng nhau chúng ta đang theo sát, thưa bạn, hay không?

WR: Tôi đang theo sát.

Krishnamurti: Liệu điều này chính xác, thưa bạn?

WR: Tôi vẫn chưa có thể nói điều đó. Bởi vì tôi không biết chúng ta đang đi đâu.

Krishnamurti: Tôi cũng không biết tôi đang đi đâu! Nhưng đây là một sự kiện.

WR: Vâng, điều đó đúng. Đó là, tôi đang nhìn ngắm.

N: Tôi nghĩ cũng có sự khó khăn nào đó trong hiểu rõ điều gì ông đang nói, bởi vì có sự trưởng thành và tăng trưởng trong thiên nhiên qua thời gian.

Krishnamurti: Chúng ta đã qua tất cả điều đó, Narayan, đừng quay lại nó.

N: Tôi không đang quay lại nó, nhưng một cách không nhận biết ông bị đông hóa cùng nó. Liệu có sự trưởng thành và tăng trưởng trong những con người qua thời gian? Có loại trưởng thành nào đó qua thời gian.

Krishnamurti: Chúng ta đã nói điều đó.

N: Vâng, vì vậy người ta bị trói buộc vào điều đó.

Krishnamurti: Người ta bám vào, quyến luyến vào ý tưởng của thời gian này như sự tự hoàn thiện, không chỉ thuộc vật chất nhưng còn cả thuộc tâm lý.

N: Thậm chí tôi sẽ không nói tự hoàn thiện, nhưng trưởng thành. Một loại tăng trưởng của thiên nhiên, đang tự nghĩ mình như thiên nhiên, như ông thấy ở khắp mọi nơi.

Krishnamurti: Vâng, nhưng chờ đã, bạn có ý gì qua từ ngữ trưởng thành? Chúng ta có nhiều nghĩa lý khác nhau cho từ ngữ *trưởng thành* đó. Một cái cây trưởng thành tại một tuổi tác nào đó, một con người thuộc cơ thể trưởng thành tại một tuổi tác nào đó. Và miếng pho mát chín!

N: Vâng, tổng thể, quả từ nụ.

Krishnamurti: Vâng, quả được chín để được hái. Và vân vân. Nhưng liệu có sự trưởng thành thuộc tâm lý? Đó là toàn mấu chốt của tôi.

P: Có lẽ có một nhân tố của sự sống, sự trưởng thành thuộc trí năng, tồn tại ở mức độ thuộc tinh thần.

MZ: Bên trong thế giới ảo tưởng, thuộc tâm lý có một trưởng thành nào đó, nhưng nó vẫn còn được thiết lập dựa vào sự suy nghĩ và thời gian.

Krishnamurti: Vâng, nhưng tôi đang bị, Maria, liệu chúng ta hiểu rõ, thậm chí bằng từ ngữ, và vì thế thuộc trí năng, rằng chúng ta đã sử dụng thời gian như một chất xúc tác thuộc tâm lý để tạo ra sự thay đổi? Đúng chứ? Và tôi đang thâm nhập chất xúc tác đó.

FM: Tôi xin được phép thắc mắc, thưa ông, khi ông nói, ‘Liệu chúng ta thấy rằng thời gian thuộc tâm lý là một ảo tưởng?’, chính xác ông có ý gì qua từ ngữ ‘thấy’?

Krishnamurti: Qua từ ngữ ‘thấy’ tôi có ý, nhìn ngắm mà không có sự can thiệp của sự suy nghĩ.

FM: Điều đó có nghĩa, hoàn toàn ý thức, hoàn toàn nhận biết thời gian là một ảo tưởng như ‘một sự kiện’.

Krishnamurti: Vâng, thấy điều này như tôi thấy một con rắn, và không nhầm lẫn nó với một sợi dây.

FM: Không. Ông sẽ đồng ý rằng điều đó bao hàm một thay đổi hoàn toàn của cách nhận biết của ông, ý thức của ông? Khi ông thực sự nhận biết cái gì đó, ông không phải ...

Krishnamurti: Lúc này, hãy chờ một tí. Lại nữa, thưa bạn, những từ ngữ ý thức và nhận biết...

FM: Đó là những từ ngữ khó hiểu.

Krishnamurti: Đó là những từ ngữ khó hiểu. Tôi thấy vật này – liệu tôi có thể thấy vật này và không gọi nó là một cái microphone? Không gọi nó bằng bất kỳ cái tên gì, nhưng thấy hình thể, chỉ nhìn ngắm mà không có bất kỳ sự phản ảnh nào?

FM: Hoàn toàn, mà không đang đặt tên nó.

Krishnamurti: Đang đặt tên và mọi chuyện của nó, đang phân tích.

FM: Nói cách khác, thấy là một đang thấy tổng thể, hầu như trong ý nghĩa của ông đang là cái gì ông thấy.

Krishnamurti: Không, không. Ý thì điều đó trở thành một phân hai, bạn trở thành cái đó. Không.

FM: Ông không trở thành cái đó trong ý nghĩa rằng ông bị hòa tan trong nó. Nhưng ông lại nhận biết do bởi một tổng thể hiệp thông.

Krishnamurti: Chờ một chút, thưa bạn. Lại nữa, đây là những từ ngữ khá khó hiểu.

WR: Tôi không nghĩ đó là điều gì bạn ấy có ý.

Krishnamurti: Thưa bạn, quan sát hàm ý – trước hết, chúng ta hãy suy nghĩ từ ngữ đó như thông thường được hiểu – quan sát một cái cây, tôi đặt tên nó. Tôi thích nó hay không thích nó, và vân vân. Nhưng điều gì chúng ta có ý qua sự quan sát, qua đang thấy, là đầu tiên lắng nghe và không tạo ra một trừu tượng về nó thành một ý tưởng, và thế là ý tưởng ‘thấy’. Tôi không hiểu liệu bạn thấy?

WR: Vâng, vâng.

Krishnamurti: Ví dụ, lúc trước tôi đã nói rằng thuộc tâm lý không có thời gian, thời gian thuộc tâm lý là sự sáng chế của sự suy nghĩ, và có lẽ là một ảo tưởng. Lúc này, lắng nghe câu đó mà không hiểu giải nó, không suy nghĩ bạn có ý gì, không lý luận nó, hay không đang nói, ‘Tôi không hiểu’, ‘Tôi có hiểu’, chỉ lắng nghe câu đó mà không tạo ra một ý tưởng về nó, nhưng chỉ lắng nghe. Khi người ta lắng nghe trong cách đó, trong cùng cách đó, quan sát, thấy. Bạn nói gì đây, thưa bạn?

WR: Tôi muốn hỏi ông, ông đang cố gắng nói cho chúng tôi điều gì?

Krishnamurti: Tôi đang cố gắng nói, thưa bạn, rằng sự thật không thể được nhận biết, được thấy, qua thời gian.

WR: *Đúng.*

Krishnamurti: Chờ một chút, bạn không thể đồng ý.

WR: *Không đồng ý, tôi thấy nó. Đó là lý do tôi đang chờ đợi để hỏi ông rằng ông đang cố gắng nói điều gì.*

Krishnamurti: Tôi đang cố gắng nói rằng – tôi không đang cố gắng, tôi đang nói!

WR: *Vâng, dĩ nhiên, ông muốn nói điều gì.*

Krishnamurti: Xin lỗi. Tôi đang nói rằng con người, qua sự so sánh với thế giới phía bên ngoài, đã sáng chế thời gian thuộc tâm lý như một phương tiện của kiểm được một kết thúc thỏa mãn, ao ước.

WR: *Tôi đồng ý.*

Krishnamurti: Không, liệu bạn thấy điều đó như một sự kiện – một sự kiện trong ý nghĩa rằng nó là như thế?

SF: *Liệu khả năng của cái trí mà thấy điều đó là cùng khả năng mà thấy sự thật?*

Krishnamurti: Hãy quan sát, Scott, tước hết bạn lắng nghe câu đó, đúng chứ?

SF: *Vâng.*

Krishnamurti: Bạn lắng nghe câu đó như thế nào?

SF: Ô, thoát đầu tôi chỉ lắng nghe.

Krishnamurti: Bạn lắng nghe. Liệu bạn thực hiện một ý tưởng về nó?

SF: Thường xuyên, sau đó, vâng.

Krishnamurti: Không, nó là một qui trình đang xảy ra cùng một lúc. Bạn lắng nghe và bạn có một ý tưởng về nó và ý tưởng không là sự quan sát thực sự. Đó là tất cả mà tôi đang nói.

SF: Nhưng nếu có cái đó ...

Krishnamurti: Không, thưa bạn, từ những người Hy Lạp đến những người Ấn độ, toàn cấu trúc của chúng ta được đặt nền tảng trên những ý tưởng. Và chúng ta đang nói ý tưởng không là đang xảy ra thực sự, mà là đang lắng nghe thực sự.

FM: Ý tưởng chỉ là một bức tranh của đang lắng nghe thực sự.

Krishnamurti: Vâng, mà là một lần tránh, một trốn chạy khỏi sự quan sát thực sự.

FM: Khỏi sự kiện tức khắc.

Krishnamurti: Vâng, đang nhìn ngắm hay đang lắng nghe.

SS: Vậy thì có lẽ có cái gì đó mà chúng ta đang lần tránh liên tục.

WR: *Vâng.*

SS: Bởi vì chúng ta đang nói về sự suy nghĩ và những sự việc khác nhau mà nó đã sáng chế với mục đích tạo ra loại nào đó của tự do hay giải thoát hay cứu rỗi hay chuộc tội, tôi muốn gợi ý rằng có lẽ có nhân tố thúc đẩy nào đó thuộc bộ phận của sự suy nghĩ, hay có lẽ có một nhân tố thúc đẩy chịu trách nhiệm cho điều này, mà có lẽ là sự đau khổ.

Krishnamurti: *Vâng, thưa bạn, tẩu thoát khỏi sự đau khổ qua phần thưởng.*

SS: Dường như nó áp dụng cho những nền văn minh tinh vi nhất và những nền văn minh sơ khai nhất, tất cả chúng.

Krishnamurti: *Chắc chắn. Bởi vì tất cả sự suy nghĩ của chúng ta đều được đặt nền tảng trên hai nguyên tắc này, phần thưởng và hình phạt. Phần thưởng của chúng ta là sự khai sáng, Thượng đế, niết bàn hay bất kỳ điều gì bạn thích gọi nó, thoát khỏi sự lo âu, tội lỗi, tất cả mọi đau khổ của sự tồn tại; bạn biết, sự phiền muộn của tất cả nó.*

FM: Liệu không thể được tự do khỏi ý tưởng của phần thưởng và hình phạt, hay sao?

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi đang nói. Chừng nào những cái trí của chúng ta còn đang suy nghĩ về phần thưởng và hình phạt, đó là thời gian.

FM: Tại sao những cái trí của chúng ta lại suy nghĩ theo cách đó?

Krishnamurti: Bởi vì chúng ta được giáo dục theo cách đó.

FM: Vâng, đúng vậy.

Krishnamurti: Chúng ta bị quy định từ niên thiếu, từ thời điểm của những người Hy Lạp ở phương Tây, bởi vì từ họ sự đo lường là quan trọng, ngược lại bạn không thể có tất cả sự hiểu biết thuộc công nghệ này.

FM: Và ông sẽ nói rằng, đây là do bởi sự kiện rằng chúng ta bị trói buộc bởi ý tưởng của một 'cái tôi' tách rời, một 'cái ngã' tách rời? Giả sử người ta thấy, nghe, sờ, vân vân, tất cả đều của một tổng thể, một nhận biết của tổng thể?

Krishnamurti: Người ta không thể nhận biết tổng thể đó nếu người ta đã không hiểu rõ chuyên động của sự suy nghĩ, bởi vì trong chính nó sự suy nghĩ bị giới hạn.

FM: Sự suy nghĩ, vâng, dĩ nhiên, mà có nghĩa sự can thiệp của ý thức của cái tôi như một cái gì đó tách rời. Ngược lại nó sẽ không hiện diện ở đó.

Krishnamurti: Thưa bạn, làm thế nào ý thức tách rời của cái tôi này đã hiện diện?

FM: Tình trạng bị quy định trong ngay khởi đầu.

Krishnamurti: Điều đó quá rõ ràng.

FM: Tôi, bạn, cái của tôi.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, sự đo lường.

FM: Sự đo lường, chính xác. Và không tránh khỏi, giống như vậy, được chuyển sang lãnh vực của tinh thần, lãnh vực của cái trí ...

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

FM: ... hay bất kỳ nó là gì.

Krishnamurti: Thế là, chúng ta đến được mấu chốt này. Bạn đưa ra một phát biểu rằng thời gian thuộc tâm lý đã được sử dụng bởi con người như một phương tiện của kiếm được phần thưởng của anh ấy. Nó quá rõ ràng. Và phần thưởng đó thoát khỏi sự đau khổ mà anh ấy đã trải qua. Vì vậy chúng ta đang nói rằng sự tìm kiếm phần thưởng này, hay nhận được phần thưởng này, là một chuyển động của thời gian. Và liệu có một sự việc như thế? Chúng ta đã sáng chế nó, nó có lẽ là ảo tưởng. Và từ sự ảo tưởng này tôi không ~~từ~~ đến được thực tế – tôi có ý đến được sự thật. Vì vậy, cái trí phải hoàn toàn, tổng thể, được tự do khỏi sự chuyển động của đo lường này. Liệu điều đó có thể được?

FM: Như một câu trả lời vẫn tắt, đơn giản, tôi sẽ nói vâng.

Krishnamurti: Vâng. Hoặc bạn nói vâng như một kết luận hợp lý, hoặc một khẳng định phỏng đoán, hoặc một ham muốn, hoặc một ý tưởng, hoặc nó là như thế.

FM: Vâng, một trạng thái 'tất nhiên' hiện diện ở đó. Nếu có một ý thức của trạng thái 'tất nhiên', tất nhiên nó là như thế, vậy thì có...

Krishnamurti: Vậy thì tôi giả sử nó là như thế, nhưng phần còn lại thuộc sống của tôi tôi tiếp tục chuyển động trong phương hướng khác.

FM: Nếu người ta thực sự thấy ...

Krishnamurti: A, đó là điều gì chúng ta đang nói.

FM: ... vậy thì, người ta không đi trong phương hướng khác.

Krishnamurti: Vậy là đó là điều gì chúng ta đang nói, liệu chúng ta thấy nó, hay nó là điều gì chúng ta suy nghĩ chúng ta thấy nó.

FM: Hoàn toàn đúng.

MZ: Liệu chúng ta có thể quay lại một chốc lát? Ông đã nói ông quan sát, ông nghe câu nói, ông quan sát nó. Thực sự, cái trí làm gì trong sự quan sát đó?

Krishnamurti: Làm ơn, liệu tôi có thể diễn tả nó theo cách này: Làm ơn đừng chấp nhận điều gì người ta đang nói, nhưng chúng ta hãy khám phá. Sự quan sát trong ý nghĩa của một đang thấy mà không đang đặt tên, mà không đang đo lường, mà không một động cơ, mà không một kết thúc. Chắc chắn, đó thực sự là đang thấy. Từ ngữ *idea ý tưởng* có từ tiếng Hy Lạp, chính từ ngữ đó, có nghĩa quan sát.

MZ: Nhưng thưa ông, chúng ta sẽ có thể hoàn toàn đồng ý điều đó. Và cái gì đang hành động tại khoảnh khắc đó? Nó là một loại của hợp lý, tôi nghĩ, trong hầu hết mọi người.

Krishnamurti: Không.

MZ: Điều gì ông vừa nói dường như rất hiển nhiên.

Krishnamurti: Sự quan sát hàm ý sự bất động và không đang hình thành bất kỳ kết luận nào, chỉ quan sát một cách bất động, mà không có bất kỳ sự phản ứng thuộc giác quan hay thuộc tâm lý ngoại trừ hoặc nhìn bằng mắt hoặc phía bên trong, hiểu rõ mà không có những phản hồi của ký ức.

WR: Mà không có bất kỳ nhận xét về giá trị.

Krishnamurti: Vâng.

FM: Ông sẽ nói, thưa ông, điều đó hàm ý mà không có bất kỳ phản ứng từ bộ não hay những giác quan?

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn, điều đó. Chờ đã, mang vào bộ não là một điều rất nguy hiểm. Bởi vì nếu như thế chúng ta phải thâm nhập toàn vấn đề của bộ não và tôi không muốn trình bày điều đó vào lúc này. Dầu vậy nó hàm ý rằng sự suy nghĩ tuyệt đối yên lặng trong sự quan sát.

FM: Ví dụ, những người khoa học mà có những cảm hứng trí tuệ phi thường, mới mẻ thực sự, hay lại nữa, những nghệ sĩ vĩ đại khi họ tạo ra những sự vật tuyệt vời – điều này xảy ra khi mọi thứ yên lặng phía bên trong, mà cho phép mới mẻ này trỗi dậy, mới mẻ đó, mới mẻ thực sự đó, nhịp đập đó của sáng tạo.

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn, nhưng hiểu rõ đó là từng phần. Hiểu rõ hay nhận biết của người khoa học là từng phần.

FM: Từng phần, vâng. Đó là nói, sự diễn tả ý tưởng của hiểu rõ đó.

Krishnamurti: A, hiểu rõ của anh ấy không chỉ là một diễn tả ý tưởng nhưng còn có chính sự kiện của hiểu rõ của anh ấy, bởi vì hiểu rõ hàm ý một thay đổi tổng thể về sống hành ngày của anh ấy; nó không chính xác là như thế, tôi là một người khoa học và tôi có một hiểu rõ vào toán học, vào vật chất, vào nguyên tử. Hiểu rõ hàm ý cách con người sống như một tổng thể.

WR: Đó chính xác là như thế.

FM: Và bất kỳ hiểu rõ nào đều là một biểu lộ riêng biệt được bám rễ trong nền tảng của tổng thể đó.

Krishnamurti: A, không, ở đó chúng ta lạc đề vào cái gì đó. Tôi sẽ không chấp nhận – xin lỗi, không phải rằng tôi sẽ không chấp nhận nó, nhưng nó khá gây hoang mang. Thừa ạn, chúng ta hãy nói một chút xíu về hiểu rõ hay đang thấy. Hiểu rõ hàm ý một quan sát trong đó không có sự hồi tưởng của những sự việc quá khứ, thế là cái trí tinh táo, được tự do khỏi tất cả những cản trở và vân vân, chỉ nhìn ngắm. Chỉ như thế bạn mới có một hiểu rõ. Nhưng hiểu rõ mà chúng ta đang nói đó liên quan đến toàn sống của anh ấy, không phải như một người khoa học, hay không phải như một người nghệ sĩ. Họ có hiểu rõ từng phần.

WR: Đó chỉ là một mảnh nhỏ.

Krishnamurti: Một mảnh của hiểu rõ, nhưng đó không là điều gì chúng ta đang nói. Vì vậy nó đến điều này.

WR: Điều gì chúng ta đang nói là tổng thể của sự hiện diện.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, sự hiện diện của con người.

FM: Vì vậy trong trạng thái của quan sát mà ông đang nói, không có phản ứng gì cả.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, chắc chắn. Nó không là phản ứng của nguyên nhân-kết quả.

FM: Hoàn toàn đúng, nó được tự do khỏi tạo ra kết quả.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, chắc chắn, ngược lại chúng ta quay lại nguyên nhân cũ kỹ là một động cơ và vân vân.

WR: Và đang thấy đó vượt khỏi thời gian. Nó vượt khỏi thời gian, đang thấy đó không bị giới hạn hay trói buộc trong thời gian.

Krishnamurti: Và hiểu rõ đó không dính dáng đến thời gian.

WR: Điều đó đúng. Và tự nhiên nó cũng không là nguyên nhân và cũng không là kết quả.

Krishnamurti: Vâng. Nhưng, chỉ một chút. Liệu chúng ta nhận được hiểu rõ về sự sáng chế của thời gian thuộc tâm lý này bởi sự suy nghĩ, như kiếm được kết quả nào đó? Bạn nhận được hiểu rõ, bạn thấy nó, hay nó chỉ tại mức độ thuộc học thuyết, thuộc từ ngữ?

WR: Hay liệu nó là một sự kiện rằng thời gian thuộc tâm lý cần thiết cho đang thấy.

Krishnamurti: Không, thưa bạn. Chúng ta đã thâm nhập nghi vấn này. Con người đã sáng chế thời gian, thuộc tâm lý, để đạt được một kết quả mơ ước, một mục đích, một phần thưởng. Liệu người ta thấy điều này như một ý tưởng, hay liệu nó là như thế? Chắc chắn, nó là như thế. Vậy thì làm thế nào con người –

đây là mấu chốt – làm thế nào con người, một con người, hoàn toàn chuyển động khỏi điều này, trọn vẹn thay đổi toàn khái niệm của ý tưởng, của thời gian? Tôi nói, nó chỉ có thể xảy ra khi bạn có một hiểu rõ về tổng thể sự việc này, mà không dính dáng sự nỗ lực, mà không dính dáng ๕ tập trung, tất cả điều đó. Đây là thiên định thực sự.

FM: *Thật ra, nó chỉ xảy ra.*

Krishnamurti: Nó là thiên định thực sự.

WR: *Đúng vậy.*

SF: *Thưa ông, có một tình trạng khó xử mà tôi nghĩ nhiều người phát giác chính họ gặp phải khi họ lắng nghe điều đó, rằng với mục đích nhận được hiểu rõ này...*

Krishnamurti: A, bạn không thể nhận được nó.

SF: *Ồ, với mục đích cho hiểu rõ này xảy ra, phải có một hiểu rõ về sự suy nghĩ. Và có vẻ trong chừng mực nào đó giống như nó là một vòng tròn khép kín.*

Krishnamurti: Không, như chúng ta đã nói, ๕ suy nghĩ là sự phản hồi của ký ức, và ký ức là hiểu biết, trải nghiệm, và vì vậy sự suy nghĩ đang chuyển động từ quá khứ, luôn luôn từ quá khứ, nó không bao giờ được tự do khỏi quá khứ.

SF: Và chúng ta đi nói rằng phải có một đang thấy, một đang nhìn ngắm mà không có ...

Krishnamurti: Đang thấy điều đó.

SF: Vâng. Lúc này chúng ta không ảh thấy điều đó bằng sự suy nghĩ. Chúng ta đang nói rằng phải có một đang thấy, đang nhìn ngắm, mà là một hiểu rõ ...

Krishnamurti: ... về sự suy nghĩ.

SF: ... về sự suy nghĩ.

Krishnamurti: Hãy chờ đã, chỉ bám vào nó. Lúc này, sự suy nghĩ là sự phản hồi của ký ức. Ký ức, được lưu trữ trong bộ não qua trải nghiệm, đã trở thành hiểu biết. Vì vậy hiểu biết luôn luôn là quá khứ. Và từ đó sự suy nghĩ nảy sinh. Điều này không thể bác bỏ được, tôi có ý, đây là như thế.

SF: Vâng.

Krishnamurti: Lúc này, đây là một ý tưởng hay một thực sự mà bạn, chính bạn, đã nhận biết? Liệu bạn, chính bạn, thấy rằng sự thăng hoa của con người qua hiểu biết không là như thế? Có lẽ con người chỉ có thể thăng hoa thuộc công nghệ, nhưng thuộc tâm lý, nếu anh ấy tiếp tục cùng sự tích lũy của hiểu biết, anh ấy bị trói buộc trong cái bẫy. Liệu bạn thấy điều đó? Hay bạn khiến cho nó thành một ý tưởng và hỏi, ‘Ông có ý gì qua điều đó?’ và vân vân.

SF: Nhưng, thưa ông, muốn thấy điều đó, tôi phải được tự do.

Krishnamurti: Không, theo dõi, tức hết bạn lắng nghe.

SF: Vâng.

Krishnamurti: Lắng nghe mà không phân tích, mà không đến giải, mà không thích hay không không thích, chỉ lắng nghe. Và nếu bạn lắng nghe như thế, bạn đã thẩm thấu nó, thẩm thấu sự kiện rằng sự suy nghĩ là sự phản hồi của ký ức. Vậy là bạn có thể tiến tới. Vậy là liệu sự suy nghĩ có thể tự làm tự do chính nó khỏi người mẹ của nó, khỏi gốc rễ của nó, khỏi cái nguồn của nó? Chắc chắn không.

SS: Nhưng sự suy nghĩ có thể nhận biết hoạt động riêng của nó.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Chúng ta đã thông suốt tất cả điều đó.

MZ: Ông sẽ nói rằng nếu hiểu rõ hiện diện tại khoảnh khắc đó, vậy thì hiểu rõ đó không rơi lại hệ thống máy móc của sự suy nghĩ?

Krishnamurti: Ồ, không, dĩ nhiên không. Ví dụ, bạn có một hiểu rõ và bạn hành động. Lúc này, chúng ta hãy rõ ràng. Hiểu rõ có nghĩa hành động tức khắc, không có một hiểu rõ và hành động sau đó. Chính hiểu rõ đó hàm ý hành động và bạn hành động. Hành động

đó luôn luôn đúng **ah**, đúng đắn là chính xác, minh bạch, không có bất kỳ hối tiếc, không có bất kỳ nỗ lực, không có bất kỳ phần thưởng hay hình phạt, nó là như thế.

*SS: Dẫu vậy, hành động đó không nhất thiết phải đang làm bất kỳ việc gì. Nó có **E** là không hành động dựa theo quan điểm làm những sự việc nào đó phía bên ngoài.*

Krishnamurti: Bạn có lẽ phải, cả phía bên ngoài lẫn phía bên trong. Nếu tôi có một hiểu rõ về sự quynh luyện, quynh luyện những ý tưởng, quynh luyện những kết luận, quynh luyện những con người, quynh luyện sự hiểu biết, trải nghiệm của tôi – nếu tôi có một hiểu rõ về điều đó, tổng thể của sự việc được tự do.

WR: Và tôi xin phép được trình bày nó, thưa ông, theo một cách khác – tôi không biết liệu ông đồng ý – thấy ảo tưởng này, thấy ảo tưởng này.

Krishnamurti: Vâng, nhưng người ta phải chắc chắn rằng nó là một ảo tưởng.

WR: Dù ông gọi nó là ảo tưởng hay bất kỳ cái tên nào ông gọi nó, thấy ...

Krishnamurti: ‘Cái gì là’. Đó là tất cả.

WR: Vâng, thấy ‘cái gì là’. Đừng cho nó một thuật ngữ.

Krishnamurti: Không, thấy ‘cái gì là’.

WR: *Thấy ‘cái gì là’ là thấy sự thật.*

Krishnamurti: Không, không, ạn thấy, bạn đang mang vào ‘sự thật’ – tôi vẫn chưa sẵn sàng cho cái đó.

WR: *Tôi muốn đến được nó trước một giờ! Tôi không muốn trì hoãn nó, nhưng yêu cầu chính của ông là: đừng đưa vào thời gian.*

Krishnamurti: Vâng, tôi đã nói điều đó, vừa lúc này.

WR: *Vâng, thấy ‘cái gì là’, như nó là, là thấy sự thật. Đó là điều gì tôi muốn đưa vào, để rút ngắn nó lại. Và sự thật không ra khỏi ...*

Krishnamurti: Thưa bạn, tôi không biết nó là gì.

WR: *Đó là điều gì tôi đang nói, thấy.*

Krishnamurti: Tôi không biết ‘thấy’ có nghĩa gì. Bạn đã bảo cho tôi ‘thấy’ có nghĩa gì, nhưng tôi có lẽ không thấy. Tôi có lẽ nghĩ rằng tôi thấy.

WR: *Vâng, vậy là ông không đang thấy.*

Krishnamurti: Tôi phải rất rõ ràng rằng, tôi không đang nghĩ tôi đang thấy.

WR: *Không.*

Krishnamurti: Thưa bạn, toàn sống của tôi là điều đó – tôi ‘nghĩ’ rằng tôi thấy.

WR: *Mà khác biệt với đang thấy.*

Krishnamurti: Bạn nói như thế, nhưng những người bình thường nói, tôi thấy, vâng. Mà là, tôi nghĩ rằng tôi thấy điều gì bạn đang nói. Nhưng tôi có lẽ không thực sự thấy ‘cái gì là’. Tôi nghĩ rằng tôi thấy ‘cái gì là’.

SF: *Đây có lẽ là một vấn đề đơn giản, nhưng ông nói rằng một người bình thường nói, ‘Tôi thấy điều gì ông đang nói’, nhưng thật ra anh ấy không thấy. Nó chỉ là thuộc tinh thần hay thuộc trí năng mà anh ấy thấy cái gì đó. Liệu ông có thể nói cho một người bình thường điều gì sẽ sáng tạo đang thấy đúng đắn này, đang thấy mà không có sự suy nghĩ này?*

Krishnamurti: Tôi đã giải thích nó, thưa bạn. Trước hết, tôi phải lắng nghe. Nhưng *liệu* chúng ta lắng nghe, hay *liệu* chúng ta có mọi loại kết luận, những cái trí của chúng ta nhét đầy chúng đến độ chúng ta không còn khả năng để lắng nghe? Bạn thấy tôi, bạn nói, ‘Ông ta là một người Ấn độ, thật là mất thời giờ, mời ông ta đi đi, ông ta không *lười* gì cả’. Hay bạn nói, ‘Ồ, ông ta được mọi người nghĩ là thế này và thế kia, điều này hay điều kia’. Thế là bạn không thực sự lắng nghe.

SF: *Ồ, vậy thì vấn đề là – tôi sẽ chỉ thay đổi cách dùng thuật ngữ – điều gì sẽ tạo ra lắng nghe đúng đắn đó?*

Krishnamurti: Nó đã được nói, qua chịu đựng đau khổ, mà là sự vô lý. Nó đã được nói, thực hiện nỗ lực, mà là sự vô lý. Bạn lắng nghe khi người nào đó nói, ‘Tôi thương yêu bạn’, đúng chứ? Vì vậy, liệu bạn có thể làm cùng sự việc: lắng nghe điều gì bạn nghĩ là khó chịu?

Vậy là, thưa bạn, lúc này chúng ta quay lại nghi vấn của sự thật này. Chúng ta có một bàn luận chiều nay phải không? Liệu chúng ta có thể theo đuổi ‘sự thật’ chiều nay?

WR: *Không, tôi không muốn chờ đợi sự thật! (Tiếng cười)*

Krishnamurti: Bạn muốn tất cả nó trong chỉ năm phút, thưa bạn?

WR: *Thậm chí không chỉ năm phút.*

Krishnamurti: Một phút?

WR: *Một phút. Nếu ông không thể thực hiện nó trong một phút, ông không thể thực hiện nó trong năm tiếng đồng hồ.*

Krishnamurti: Tôi hoàn toàn đồng ý. Được rồi, thưa bạn, trong một giây. Sự thật không thể nhận biết qua thời gian. Sự thật không thể hiện diện khi cái tôi ở đó. Sự thật không thể hiện diện nếu sự suy nghĩ đang chuyển động trong bất kỳ phương hướng nào. Sự thật là cái gì đó mà không thể được đo lường. Và nếu không

có tình yêu, nếu không có từ bi, cùng thông minh riêng của nó, sự thật không thể hiện diện.

WR: *Vâng, lại nữa lúc này ông đã cho nó trong những thuật ngữ tiêu cực, trong truyền thống thực sự của Phật.*

Krishnamurti: Bạn đã diễn giải nó thành những thuật ngữ của truyền thống, thế là bạn đã chuyển động khỏi đang lắng nghe thực sự đến điều này.

WR: *Tôi đã lắng nghe, tôi đã lắng nghe rất rõ ràng.*

Krishnamurti: Vậy là bạn đã chộp được hương thơm của nó.

WR: *Vâng, và tôi đã chộp được hương thơm của điều gì ông đã nói. Và đó là lý do tại sao tôi đã muốn có được nó trong một phút.*

Krishnamurti: Vậy là, thưa bạn, kế tiếp, sự liên hệ của sự thật với thực tế là gì? Hãy cẩn thận, tôi có ý, liệu hai cái này vĩnh viễn bị tách rời?

WR: *Không.*

Krishnamurti: Không, không.

WR: *Không, tôi không do dự, tôi không đang do dự. Chúng không bị tách rời.*

Krishnamurti: Làm thế nào bạn biết?

WR: *Tôi biết nó.*

Krishnamurti: Không, thưa đn. ‘Chúng không bị tách rời’. Lúc này bạn có ý gì qua điều đó, thưa bạn?

WR: *Đó là điều gì tôi đã nói, thấy.*

Krishnamurti: Không, chờ một chút, thưa bạn. Sự thật và thực tế, bạn nói, không bị tách rời. Điều đó có nghĩa sự suy nghĩ và sự thật luôn luôn cùng nhau. Nếu chúng không bị phân chia, nếu cái gì đó không bị tách biệt, không bị tách rời, nó là cùng nhau, một chuyển động đồng nhất. Sự suy nghĩ...

WR: *Không sự suy nghĩ.*

Krishnamurti: Hãy chờ đã, thực tế, đó là điều gì tôi đã thâm nhập nó, thưa bạn. Thực tế là mọi sự việc sự vật mà sự suy nghĩ đã sắp xếp vào chung. Tất cả chúng ta đều đã đồng ý rằng đây là như thế. Chúng ta có lẽ sử dụng thuật ngữ, từ ngữ *thực tế*, như nghĩa lý gì khác, tôi không quan tâm; nhưng ngay lúc này chúng ta đang nói, thực tế là tất cả những sự việc sự vật mà sự suy nghĩ đã sắp xếp vào chung, gồm cả ảo tưởng. Và sự thật chẳng liên quan gì đến điều này, nó không thể. Và thế là hai cái này không thể cùng nhau.

WR: *Thấy ảo tưởng đó, hay nó có lẽ là bất kỳ thứ gì, thấy ‘cái gì là’, là thấy sự thật. ‘Cái gì là’ là sự thật. Không có sự thật tách khỏi cái gì là. ‘Cái gì là’ là sự thật, cái gì không là là không thật.*

Krishnamurti: Không, thưa bạn, không. Chúng ta đã nói thực tế là chuyển động của sự suy nghĩ. Đúng chứ, thưa bạn? Và sự thật là không thời gian. Sự thật là không thời gian, nó không là sự thật của bạn, sự thật của tôi, sự thật của anh ấy – nó là cái gì đó vượt khỏi thời gian. Sự suy nghĩ thuộc về thời gian, hai cái không thể vận hành cùng nhau, đó là điều gì tôi đang nói.

WR: Điều gì tôi đã nói là rằng không có hai cái. Lại nữa đó là sự phân hai, lại nữa ông đang phân chia.

Krishnamurti: Không, tôi không đang phân chia, tôi đang vạch rõ, thưa bạn, tôi có lẽ sai lầm, nhưng tôi chỉ đang vạch rõ rằng sự suy nghĩ đã sáng chế ảo tưởng như thế, và đã tạo ra quá nhiều dối gạt, và nó đã tự dối gạt chính nó bằng cách nói, ‘Vâng, tôi đã thấy sự thật’. Vì vậy tôi phải rất minh bạch, phải có sự rõ ràng rằng không có sự dối gạt gì cả. Và tôi đang nói rằng sự dối gạt tồn tại, mãi mãi sẽ tồn tại, nếu tôi không hiểu rõ bản chất của thực tế.

WR: Ở đây tôi nghĩ chúng ta đã đến sự thật. Tôi không hiểu liệu ông ...

Krishnamurti: Tôi đã không đến sự thật, tôi không thể đi đến sự thật.

WR: Không, ông thấy sự thật.

Krishnamurti: Tôi không thấy sự thật. Có một khác biệt vô cùng. Tôi không thể đi đến sự thật, tôi không

thể thấy sự thật. Sự thật có thể hiện diện chỉ, có thể chi, hay chỉ, khi cái tôi không còn.

WR: *Điều đó đúng.*

Ojai, California, ngày 8 tháng 5 năm 1980

Người hỏi: *Những ngày này có một tin tưởng phổ biến rằng mọi thứ là tương đối, một vấn đề của quan điểm cá nhân, rằng không có sự việc như là sự thật hay sự kiện độc lập khỏi sự nhận biết của cá nhân. Một phản ứng thông minh đến sự tin tưởng này là gì?*

Krishnamurti: Liệu có phải rằng tất cả chúng ta đều quá cá nhân đến độ điều gì tôi thấy, điều gì bạn thấy, là sự thật duy nhất? Rằng quan điểm của tôi và quan điểm của bạn là những sự kiện duy nhất mà chúng ta có? Đó là điều gì câu hỏi hàm ý: rằng mọi thứ đều tương đối; tốt lành là tương đối, xấu xa là tương đối, tình yêu là tương đối. Nếu mọi thứ đều tương đối, đó là, không có sự thật tổng thể, nguyên vẹn, vậy thì những hành động của chúng ta, những thương yêu của chúng ta, những liên hệ cá nhân của chúng ta, đều là tương đối, chúng có thể được kết thúc bất kỳ khi nào chúng ta ưa thích, bất kỳ khi nào chúng không làm hài lòng chúng ta.

Liệu có một sự việc như sự thật tách khỏi sự tin tưởng cá nhân, tách khỏi quan điểm cá nhân? Liệu có một sự việc được gọi là sự thật như thế? Nghi vấn này đã được đặt ra trong những ngày xa xưa bởi những người Hy Lạp, bởi những người Ấn giáo, và bởi những người Phật giáo. Nó là một trong những sự kiện lạ lùng trong những tôn giáo ở phương Đông khi sự ngờ vực

được khuyến khích – nghi ngờ, chất vấn – và trong tôn giáo ở phương Tây, nó bị đàn áp, nó được gọi là dị giáo.

Người ta phải tự khám phá cho chính người ta, tách khỏi quan điểm, n hững nhận biết, những trải nghiệm thuộc cá nhân, mà luôn luôn tương đối, liệu có một nhận biết, một thấy, mà là sự thật tuyệt đối, không tương đối. Làm thế nào người ta sẽ khám phá? Nếu người ta nói rằng những quan điểm và những nhận biết thuộc cá nhân là tương đối, vậy thì không có sự việc như sự thật tuyệt đối; tất cả đều tương đối. Do đó, cư xử của chúng ta, tư cách của chúng ta, cách sống của chúng ta, là tương đối, ngẫu nhiên, không trọn vẹn, không tổng thể, bị tách rời.

Làm thế nào người ta sẽ khám phá liệu có một sự việc như sự thật tuyệt đối, mà là nguyên vẹn, mà không bao giờ đang thay đổi trong môi trường của những quan điểm thuộc cá nhân? Làm thế nào cái trí của người ta, minh trí năng, sự suy nghĩ, tìm ra? Người ta đang thâm nhập cái gì đó mà dò i hỏi sự thâm nhập mãnh liệt, một hành động trong sống hàng ngày, một xóa sạch cái giả dối – đó là cách duy nhất để tiến tới.

Nếu người ta có một ảo tưởng, một tưởng tượng, một hình ảnh, một ý tưởng lãng mạn, về sự thật hay tình yêu, vậy thì đó chính là chướng ngại mà ngăn cản người ta không chuyển động sâu thêm nữa. Liệu người ta không thể chân thật thâm nhập một ảo tưởng là gì, hay sao? Làm thế nào ảo tưởng hiện diện? Góc rẽ của nó là gì? Nó không có nghĩa rằng đang đùa giỡn cùng cái gì đó không thực sự, hay sao?

Cái thực sự là điều gì đang xảy ra, dù nó là điều gì có thể được gọi là tốt lành, xấu xa, hay bình thường;

nó là điều gì đang thực sự xảy ra. Khi người ta không thể đối diện điều gì đang thực sự xảy ra trong chính người ta, người ta tạo ra những ảo tưởng để tẩu thoát khỏi nó. Nếu người ta không sẵn lòng hay sợ hãi phải đối diện điều gì đang thực sự xảy ra, chính sự trốn tránh đó tạo ra ảo tưởng, một tưởng tượng, một xu hướng lãng mạn, tách khỏi cái là. Từ ngữ đó, *ảo tưởng*, hàm ý đang chuyển động tách khỏi cái là.

Liệu người ta có thể ngăn ngừa chuyển động này, tẩu thoát này, khỏi cái thực sự? Cái thực sự là gì? Cái thực sự là điều gì đang xảy ra, gồm cả những phản ứng, những ý tưởng, những niềm tin, và những quan điểm mà người ta có. Đối diện chúng là không tạo ra ảo tưởng.

Những ảo tưởng có thể xảy ra chỉ khi nào có một chuyển động tách khỏi sự kiện, khỏi điều đang xảy ra, khỏi điều thực sự là. Trong hiểu rõ cái là, nó không là quan điểm cá nhân của người ta mà nhận xét nhưng là sự quan sát thực sự. Người ta không thể quan sát điều gì đang thực sự xảy ra nếu niềm tin hay tình trạng bị quy định của người ta quy định sự quan sát đó; lúc đó nó là sự tẩu thoát khỏi đang hiểu rõ cái là.

Nếu người ta có thể nhìn ngắm điều gì đang thực sự xảy ra, vậy thì sẽ có một ngăn ngừa hoàn toàn khỏi bất kỳ hình thức nào của ảo tưởng. Liệu người ta có thể thực hiện điều này? Liệu người ta có thể thực sự nhìn ngắm sự lệ thuộc của người ta; hoặc lệ thuộc vào một người, vào một niềm tin, vào một lý tưởng, hoặc vào trải nghiệm nào đó mà đã trao tặng người ta nhiều hưng phấn? Chắc chắn, sự lệ thuộc đó tạo ra ảo tưởng.

Vì vậy, một cái trí không còn đang tạo ra ảo tưởng, không có những giả thuyết, không có những ảo

giác, không môn nắm bắt một trải nghiệm của cái được gọi là sự thật, lúc này đã sáng tạo trật tự cho chính nó. Nó có trật tự. Không có sự rối loạn bị tạo ra bởi những ảo tưởng, bởi những hoang tưởng, bởi những ảo giác; cái trí đã mất đi khả năng tạo tác những ảo tưởng của nó. Kế tiếp sự thật là gì? Những người vật lý thiên thể, những người khoa học, đang sử dụng sự suy nghĩ để thâm nhập thế giới vật chất quanh họ, họ đang đi vượt ngoài vật lý, nhưng luôn luôn đang chuyển động hướng về bên ngoài. Nhưng nếu người ta khởi sự hướng vào bên trong, người ta phát giác rằng ‘cái tôi’ cũng là vật chất. Và sự suy nghĩ là vật chất. Nếu người ta có thể thâm nhập vào phía bên trong, chuyển động từ sự kiện sang sự kiện, vậy là người ta bắt đầu khám phá cái vượt khỏi vật chất. Vậy là, nếu người ta có thể thâm thấu cùng nó, có một sự việc như là sự thật tuyệt đối.

Bombay, ngày 3 tháng 2 năm 1985

Cùng nhau chúng ta sẽ nói chuyện, nếu bạn muốn, một cách sống tổng thể là gì. Từ ngữ tổng thể có nghĩa nguyên vẹn, không bị vỡ vụn thành những mảnh, những mảnh như một người kinh doanh, một người vẽ tranh, một người làm thơ, một người cuồng tín của tôn giáo, và vân vân, mà là cách chúng ta phân chia sống của chúng ta. Chúng ta phụ thuộc vào một nhóm người đặc biệt, với những món đồ trang sức và những áo quần kỳ lạ, và một nhóm khác mặc loại quần áo đặc biệt nào đó. Chúng ta liên tục đang phân loại, đang sắp xếp con người vào ngăn kéo nào đó để cho họ là người này hay người kia – những người cộng sản, những người xã hội, những người tư bản, và vân vân. Vì vậy, sống của chúng ta, nếu bạn quan sát kỹ lưỡng, bị vỡ vụn, bị tách rời. Và tại sao chúng ta, những con người, đã sống trên quả đất kỳ diệu này được một triệu năm hay 50.000 năm, lại giống như thế này?

Một trong những nguyên nhân chính của sự vỡ vụn thành những mảnh này là rằng bộ não là một nô lệ cho sự suy nghĩ – sự suy nghĩ bị giới hạn. Bất kỳ nơi nào có sự giới hạn, phải có sự phân chia. Khi tôi quan tâm đến chính tôi – đến sự tiến bộ của tôi, sự thành tựu của tôi, hạnh phúc của tôi, những vấn đề của tôi – tôi đã đập vỡ toàn cấu trúc của nhân loại thành mảnh ‘tôi’.

Vì vậy, một trong những nhân tố tại sao những con người bị tách rời là sự suy nghĩ.

Cũng vậy, một trong những nhân tố là thời gian. Bạn có khi nào thâm nhập thời gian là gì? Theo những người khoa học, mà quan tâm đến thời gian, nó là một chuỗi của những chuyển động. Vì vậy, sự chuyển động là thời gian. Thời gian không chỉ được đo lường bởi đồng hồ, một cách tuần tự. Thời gian là mặt trời mọc, mặt trời lặn; thời gian là hùng đông và tuyết trên những hòn núi và trong thung lũng sâu, bóng tối của một đêm và ánh sáng của một buổi sáng. Và cũng vậy, có thời gian thuộc tâm lý, thời gian phía bên trong. Tôi là thể này, tôi sẽ trở thành thể kia. Tôi không biết toán, nhưng một ngày nào đó tôi sẽ học nó. Việc đó cần đến thời gian. Học một ngoại ngữ cần nhiều thời gian: ba tháng, sáu tháng, hay hai năm. Đó ững là thời gian. Có thời gian để học hành, để thuộc lòng, để có một kỹ năng, và cũng có thời gian như thực thể tự cho mình là trung tâm đang nói, ‘Tôi sẽ trở thành cái gì đó’. Vì vậy trở thành, thuộc tâm lý, cũng hàm ý thời gian.

Vậy là, chúng ta đang thâm nhập thời gian là gì? Không chỉ thời gian để học một kỹ năng, nhưng còn cả thời gian mà chúng ta đã phát triển thành một qui trình của thành tựu: ‘Tôi không biết tham thiền như thế nào. Tôi sẽ ngồi bắt chéo hai chân, và một ngày nào đó tôi sẽ học cách kiềm chế sự suy nghĩ. Một ngày nào đó tôi sẽ đạt được tham thiền phải là gì’. Thế là tôi luyện tập, luyện tập, luyện tập. Thế là tôi trở thành một con khỉ bằng máy. Bởi vì dù bạn luyện tập bất kỳ thứ gì, bạn trở thành máy móc trong luyện tập. Thời gian là quá khứ, hiện tại, và tương lai. Thời gian là quá khứ, tất cả những trải nghiệm, những hiểu biết mà những con

người đã thu lượm và được lưu trữ trong bộ não như ký ức. Điều đó đơn giản. Và quá khứ đó đang vận hành lúc này trong hiện tại. Tất cả những kỷ niệm, tất cả những hiểu biết, tất cả những trải nghiệm, những khuynh hướng, và vân vân là nền quá khứ, và nền quá khứ đó đang vận hành lúc này. Vì vậy, bạn là quá khứ. Và tương lai là điều gì bạn là lúc này, có lẽ được bổ sung, nhưng tương lai là quá khứ được bổ sung. Quá khứ được bổ sung trong hiện tại là tương lai.

Truyền thống của bạn như một quốc gia có văn hóa trong ba đến năm ngàn năm vừa qua, sự tích lũy kinh hoàng này của hiểu biết, văn hóa, tất cả những sự việc mà những con người đã đấu tranh, đã tìm kiếm, đã tranh luận – tất cả những sự việc đó bị nghiền nát trong hiện tại, bởi vì những điều kiện thuộc kinh tế cần đến nó. Quá khứ bị vỡ vụn, bị bổ sung, và sắp sửa là tương lai. Đây là một sự kiện. Vì vậy, nếu không có sự thay đổi cơ bản trong hiện tại, ngày mai bạn sẽ giống hệt như bạn là ngày hôm nay. Vì vậy tương lai là ngay lúc này. Tương lai – không phải tương lai của thu lượm hiểu biết, nhưng tương lai thuộc tâm lý – là cái tinh thần, ‘cái tôi’, cái ngã, là ký ức thuộc quá khứ, và ký ức đó tự bổ sung chính nó lúc này và tiếp tục. Vậy là, tương lai và quá khứ ở trong hiện tại. Vì vậy tất cả thời gian – quá khứ, hiện tại, tương lai – được chứa đựng trong ngay lúc này. Nó không phức tạp lắm. Nó rất hợp lý. Vì vậy, nếu bộ não của con người không thay đổi ngay lúc này, ngay tức khắc, tương lai sẽ là cái gì bạn là, cái gì bạn đã là.

Liệu có thể thay đổi triệt để, cơ bản, ngay lúc này, không trong tương lai? Nó rất đơn giản, điều này. Đừng làm phức tạp nó. Chúng ta là quá khứ. Không có

nghi ngờ về nó. Và quá khứ đó được bổ sung trong phản ứng, trong những thách thức, trong vô vàn cách khác nhau. Và quá khứ đó trở thành tương lai. Bởi quan sát, bạn đã có một nền văn minh trong quốc gia này được ba đến năm ngàn năm. Đó là quá khứ. Và những hoàn cảnh hiện đại đòi hỏi rằng bạn phải phá vỡ quá khứ. Và lúc này bạn không còn có văn hóa nữa. Bạn có lẽ nói về văn hóa quá khứ, tận hưởng sự nổi tiếng thuộc quá khứ, và những thế kỷ dài lâu của quá khứ, nhưng tất cả việc đó đã bị thổi tung, đã bị tán loạn bởi những đòi hỏi của hiện tại, bởi sự thách thức của hiện tại. Và thách thức đó, đòi hỏi đó, đang thay đổi thành một thực thể kinh tế. Vậy là quá khứ đang bị thách thức bởi cái ngay lúc này trở thành tương lai.

Cũng vậy, chúng ta muốn những gốc rễ, sự nhận dạng – nhận dạng cùng một nhóm người, cùng một gia đình, cùng đạo sư nào đó, và đó là lý do tại sao chúng ta khoác vào những bộ quần áo kỳ dị nào đó. Tôi biết bạn sẽ không thoát khỏi việc đó, nhưng đó là công việc của bạn. Vì vậy, chúng ta muốn được nhận dạng cùng một nhóm người, cùng một gia đình, cùng một quốc gia, và vân vân. Và sự đe dọa của chiến tranh là một nhân tố chính trong sống của chúng ta, bởi vì chiến tranh có thể hủy diệt những gốc rễ của chúng ta thuộc tâm lý; thế là, chúng ta sẵn lòng giết chết những người khác. Và cũng vậy, chúng ta muốn được nhận dạng. Bạn hiểu chứ? Được nhận dạng cùng một cái tên, được nhận dạng cùng một gia đình, và vân vân. Vì vậy, đây là những nhân tố chính của những sống bị tách rời của chúng ta. Ngay lúc này, bạn lắng nghe sự thật của nó, hay bạn chỉ lắng nghe một diễn tả về điều gì đang được

nói và ôm ấp sự diễn tả đó, không phải sự thật của nó? Ý tưởng của nó và không phải sự kiện của nó.

Ví dụ, người nói khẳng định, ‘Tất cả thời gian là ngay lúc này’. Nếu bạn hiểu rõ điều đó, nó là sự thật lạ thường nhất. Ngay lúc này, liệu bạn lắng nghe nó như một chuỗi của những từ ngữ và vì vậy như một âm thanh, một từ ngữ, một ý tưởng, một trừu tượng của sự thật như một ý tưởng, hay bạn ôm ấp sự thật của nó, không sáng chế một trừu tượng của sự thật? Bạn đang làm điều gì? Đang sống cùng sự kiện, hay đang sáng chế một trừu tượng của sự kiện thành một ý tưởng và sau đó theo đuổi ý tưởng, không phải sự kiện? Đó là điều gì mảnh trí năng thực hiện. Trí năng là cần thiết. Dầu vậy có thể chúng ta chẳng có bao nhiêu trí năng bởi vì chúng ta đã giao phó chính chúng ta cho người nào đó. Trí năng hàm ý và đòi hỏi lý luận, hợp lý, và thấy những sự việc rất, rất rõ ràng, phân biệt tốt xấu. Cũng vậy, khả năng của mảnh trí năng là thu lượm thông tin và hành động dựa vào thông tin đó. Và khi bạn nghe một câu phát biểu như ‘Tất cả thời gian là ngay lúc này’ hay ‘Bạn là tổng thể của nhân loại, bởi vì ý thức của bạn là một cùng tất cả những người khác’, bạn lắng nghe những câu phát biểu đó như thế nào? Liệu bạn sáng chế một trừu tượng của chúng như một ý tưởng? Hay bạn lắng nghe sự thật, sự kiện của nó; chiều sâu của nó, ý thức của vô hạn được bao hàm trong đó? Những ý tưởng không vô hạn. Nhưng một sự kiện có năng lượng lạ thường.

Thế là, một sống tổng thể không thể xảy ra khi nguyên nhân là sự suy nghĩ, thời gian, và sự ham muốn có sự nhận dạng và những gốc rễ. Những điều này ngăn cản một cách sống nguyên vẹn, tổng thể. Ngay lúc này,

khi bạn nghe câu phát biểu này, câu hỏi của bạn sẽ là, ‘Làm thế nào tôi sẽ kết thúc sự suy nghĩ?’ Một câu hỏi tự nhiên, đúng chứ? ‘Làm thế nào tôi sẽ?’ Tôi biết thời gian là cần thiết để học một kỹ năng, một ngôn ngữ, một chủ đề thuộc công nghệ, và vân vân. Thời gian là cần thiết cho sự nghiên cứu. Nhưng tôi vừa bắt đầu nhận ra rằng đang trở thành từ ‘cái gì là’ sang ‘cái gì nên là’ dính dáng đến thời gian và có thể hoàn toàn sai lầm. Nó có lẽ không đúng thực. Thế là tôi bắt đầu nghi ngờ, hay liệu tôi hỏi, ‘Ồ, tôi không hiểu ông đang nói về điều gì, nhưng tôi sẽ theo cùng nó?’ Mà thực sự là việc gì đang xảy ra.

Tôi ước rằng chúng ta sẽ rất chân thật với chính chúng ta. Chân thật là một trong những sự việc quan trọng nhất, giống như sự khiêm tốn. Khiêm tốn được vun đắp bởi một người kiêu ngạo là bộ phận của sự kiêu ngạo. Khiêm tốn không liên quan gì đến kiêu ngạo, đến kiêu căng. Nó là một trạng thái của một cái trí – một bộ não mà nói, ‘Tôi không biết, nhưng hãy để tôi thâm nhập’. Không bao giờ nói, ‘Tôi biết’. Vì vậy, ngay lúc này, bạn đã lắng nghe sự kiện rằng tất cả thời gian là ngay lúc này – sự kiện. Bạn có lẽ không đồng ý hay bạn có lẽ đồng ý. Đó là một trong những sự việc kinh hoàng nhất, đồng ý và không đồng ý. Tại sao chúng ta phải đồng ý hay không đồng ý? Nó là một sự kiện rằng mặt trời mọc ở phương Đông, đó là một sự kiện. Bạn không đồng ý hay không không đồng ý. Mặt trời đã lặn. Nó là một sự kiện. Vì vậy, liệu cả hai chúng ta có thể nhìn ngắm những sự kiện? Thế là, không có sự phân chia giữa những đồng ý và những không đồng ý. Chỉ có đang thấy những sự vật sự việc như chúng là. Bạn có thể nói, ‘Tôi không thấy’, lúc đó nó là một vấn

đề khác. Lúc đó chúng ta có thể thâm nhập tại sao bạn không thấy, và vân vân. Nhưng khi chúng ta thâm nhập lãnh vực của đồng ý và không đồng ý, lúc đó chúng ta càng trở nên mỗi lúc một rối loạn thêm.

Vì vậy người nói đã khẳng định những sống của chúng ta đều bị tách rời. Đó là một sự kiện. Những cách suy nghĩ của chúng ta đều bị tách rời. Bạn là một người kinh doanh, kiếm được nhiều tiền và sau đó bạn đi xây dựng đền chùa hoặc làm những công việc từ thiện. Thấy sự mâu thuẫn. Và chúng ta chẳng bao giờ chân thật với chính bản thân chúng ta – chân thật thăm thẳm. Không phải chân thật với mục đích để là cái gì đó hay để hiểu rõ cái gì đó, nhưng để được rõ ràng không còn ngờ vực, để có một ý thức tuyệt đối của chân thật, mà có nghĩa không còn những ảo tưởng. Nếu bạn nói dối, bạn nói dối và bạn biết nó và nói, ‘Tôi đã nói dối’. Không che đậy nó. Khi bạn tức giận, bạn tức giận. Bạn nói bạn tức giận. Đừng tìm những nguyên nhân và những giải thích cho nó hay làm thế nào để loại bỏ nó. Điều này tuyệt đối cần thiết nếu bạn sắp sửa thâm nhập những sự việc sâu thẳm hơn như chúng ta đang thực hiện ngay lúc này. Không khiến cho sự kiện thành một ý tưởng nhưng hãy ở lại cùng sự kiện. Điều này đòi hỏi sự nhận biết rất minh bạch.

Lúc này, sau khi đã giải thích tất cả điều này, chúng ta nói, ‘Vâng, thực trí năng, thuộc lý luận, tôi hiểu rõ điều này’. Đó là điều gì bạn sẽ nói. Và, ‘Làm thế nào tôi sẽ gắn liền vào hành động điều gì thuộc trí năng, thuộc lý luận, tôi đã hiểu rõ, điều gì tôi đã vừa nghe? Sự thật là gì?’ Thế là, bạn đã sáng chế một phân chia giữa sự hiểu rõ thuộc trí năng và hành động. Liệu bạn thấy điều này? Vậy là, lắng nghe, chỉ lắng nghe.

Đừng làm bất kỳ điều gì về nó. Đừng hỏi, ‘Làm thế nào tôi sẽ nhận được cái gì đó? Làm thế nào tôi sẽ kết thúc sự suy nghĩ và thời gian?’ – mà bạn không thể, mà sẽ là vô lý bởi vì bạn là kết quả của sự suy nghĩ và thời gian. Thế là bạn luẩn quẩn trong những vòng tròn. Nhưng nếu bạn lắng nghe, không phản ứng, không hỏi, ‘Làm thế nào?’, nhưng thực sự lắng nghe, bản nhạc hay nào đó, tiếng hót của một con chim, lắng nghe, rằng ‘thời gian là tất cả trong ngay lúc này’. Và sự suy nghĩ là một chuyển động, vì vậy sự suy nghĩ và thời gian luôn luôn theo cùng nhau. Chúng không là hai chuyển động tách rời, nhưng một chuyển động liên tục. Đó là một sự kiện. Hãy lắng nghe nó.

Kế tiếp, có sự nhận dạng: bạn muốn được nhận dạng, bởi vì trong sự nhận dạng như một người Ấn giáo, một người Hồi giáo, một người Thiên chúa giáo, hay bất kỳ người gì, bạn cảm thấy an toàn. Đó là một sự kiện. Và sự nhận dạng là một trong những nguyên nhân chính ủa sự phân chia trong những sống của chúng ta, giống như thời gian, sự suy nghĩ, và cũng cả mong muốn sự an toàn và vì vậy đang bám rễ trong một quốc gia đặc biệt, một gia đình, cộng đồng đặc biệt, một nhóm người. Lắng nghe, đừng làm bất kỳ điều gì – đây là những nhân tố thuộc sự phân chia của chúng ta. Lúc này, nếu bạn lắng nghe nó rất cẩn thận, chính lắng nghe đó sáng tạo năng lượng riêng của nó. Bạn hiểu chứ? Nếu tôi lắng nghe sự kiện của điều gì vừa được nói, và không có phản ứng bởi vì tôi chỉ đang lắng nghe nó, vậy thì điều đó hàm ý đang thu gom tất cả năng lượng của tôi để lắng nghe. Điều đó có nghĩa trao sự chú ý lạ thường vào lắng nghe. Và chính lắng nghe đó phá vỡ những nhân tố của, hay sự hình thành

nguyên nhân của, sự phân chia. Nếu bạn làm điều gì đó vậy thì bạn đang hành động vào sự kiện. Nhưng nếu chỉ có sự quan sát, mà không biến dạng, mà không thành kiến, sự quan sát đó, sự nhận biết đó, mà là sự chú ý lạ thường, vậy là chính chú ý đó tiêu rụi ý thức của thời gian, sự suy nghĩ.

Bombay, ngày 7 tháng 2 năm 1985

Người hỏi: *Thưa ông, tôi muốn có một rõ ràng. Vừa lúc này ông nói: **một câu nói đúng thực hay một câu nói giả dối. Cái gì là đúng thực và cái gì là giả dối?***

Krishnamurti: Sự thật? Một câu nói đúng thực hay một câu nói giả dối là gì? Làm thế nào bạn sẽ khám phá? Từ một người khác? Một câu nói giả dối là gì? Và bạn có ý gì qua từ ngữ giả dối? Hãy sử dụng một ví dụ bình thường: Nhiều người chấp nhận rằng chủ nghĩa quốc gia là một sự kiện tuyệt vời, rằng chúng ta phải thương yêu tổ quốc. Đó là một câu nói giả dối hay một câu nói đúng thực? Làm thế nào bạn quan sát nó? Làm thế nào bạn khám phá? Ví dụ, hầu hết chúng ta đều tin tưởng Thượng đế. Đúng chứ? Được rồi. Bạn tin tưởng Thượng đế. Nó là một câu nói giả dối hay một câu nói đúng thực? Làm thế nào bạn sẽ khám phá? Bạn có thể tin tưởng bất kỳ điều gì bạn thích, trong bất kỳ ảo tưởng nào, trong bất kỳ ý tưởng thuộc cảm tính, lãng mạn, kỳ lạ nào. Và sự tin tưởng có lẽ không nhất thiết là đúng thực. Sự không tin tưởng cũng thế. Vì vậy làm thế nào bạn sẽ khám phá những điều này?

Làm thế nào bạn sẽ khám phá liệu có Thượng đế? Muốn khám phá bạn phải có một cái trí tự do, không phải một cái trí đang tin tưởng. Bạn phải có một

cái trí có khả năng thâm nhập, quan sát, ngờ vực, chất vấn – mà không sợ hãi. Sợ hãi có thể tạo ra điều giả dối thành đúng thực, và điều đúng thực thành giả dối. Đây là điều gì đang xảy ra trong thế giới. Vì vậy muốn khám phá điều gì là đúng thực, điều gì là sự thật, phải có một nhạy cảm lạ thường, một ý thức của tự do – không phải chỉ có ý tưởng của tự do nhưng tự do thực sự, tự do khỏi sợ hãi, và vân vân. Hầu hết chúng ta đều có nhiều ảo tưởng, và những ảo tưởng đó đã trở thành đúng thực, sự thật. Và tự do khỏi ảo tưởng là công việc gian nan và cần thiết nhất. Tự do hoàn toàn khỏi tất cả những ảo tưởng; chỉ sau đó bạn có thể tìm ra cái gì là đúng thực và cái gì là giả dối.

Bombay, ngày 9 tháng 2 năm 1985

Ý thức của chúng ta được chia sẻ, ‘một’ cùng tất cả nhân loại. Chúng ta không thấy vẻ đẹp, sự vô hạn của điều này. Chúng ta quay lại khuôn mẫu riêng của chúng ta, suy nghĩ rằng tất cả chúng ta là những cá thể, đấu tranh, phấn đấu, ganh đua, mỗi người muốn thành tựu cái tôi nhỏ xíu thú tính riêng của anh ấy. Bởi vì nó không có ý nghĩa gì đối với chúng ta, chúng ta quay lại cách sống cũ kỹ của chúng ta. Vậy là, không lắng nghe tất cả điều này lại hay hơn. Nếu bạn lắng nghe sự thật và bạn không hành động theo nó, lắng nghe đó hành động như thuốc độc. Đó là lý do tại sao sông của chúng ta lại quá tầm thường và giả tạo.

Cùng nhau chúng ta phải nói chuyện về vấn đề tại sao con người đã sống không chỉ trong vô trật tự được hàng ngàn và hàng ngàn năm, nhưng cũng cả tại sao con người liên tục tìm kiếm sự vui thú: vui thú trong những sở hữu, trong thành tựu, trong quyền hành, trong có địa vị, không chỉ là sự vui thú tình dục, mà được duy trì bởi luôn luôn suy nghĩ về tình dục, những bức tranh tưởng tượng, những hình ảnh tạo tác. Đó là, sự suy nghĩ cho vui thú, sự cảm xúc được biến thành vui thú.

Vì vậy, chúng ta phải hiểu rõ vui thú là gì, tại sao chúng ta tìm kiếm vui thú. Chúng ta không đang nói điều đó đúng hay sai. Chúng ta không đang phê

bình vui thú, chúng ta cũng không đang phê bình ham muốn. Ham muốn là bộ phận của vui thú. Kiểm được ham muốn là bản chất của vui thú. Vì vậy, cùng nhau chúng ta nên nói về không chỉ bản chất của vui thú, nhưng còn cả ham muốn là gì. Ham muốn có lẽ là nguyên nhân của vô trật tự, mỗi người đang ao ước kiểm được, thành tựu, sự ham muốn đặc biệt riêng của anh ấy. Chúng ta quan tâm những vấn đề nghiêm túc, không phải giải trí, không phải những trò chơi thuộc trí năng, nhưng quan tâm những sống của chúng ta, những sống nhỏ nhen, tầm thường nhằm chán, đơn điệu hàng ngày của chúng ta.

Vì vậy, cùng nhau chúng ta sắp sửa thâm nhập liệu ham muốn là một trong những nguyên nhân chính của vô trật tự. Ham muốn, trong sự kiểm được của nó, trong sự thành tựu của nó, trong bất kỳ phương hướng nào, tạo ra sự vui thú, tạo ra sự thỏa mãn. Vì vậy, cùng nhau chúng ta nên thâm nhập, hiểu rõ, ham muốn là gì. Không phải phê bình nó, không phải lẩn tránh nó, như hầu hết những tôn giáo đã nói, cố gắng kiềm chế nó, mà là điều vô lý. Vì vậy chúng ta hãy quan sát nó. Ham muốn là gì? Có thể hầu hết chúng ta đã không suy nghĩ về nó. Chúng ta đã chấp nhận nó như một cách sống, rằng nó là một bản năng tự nhiên của người đàn ông hay người phụ nữ, và chúng ta nói tại sao lại bận tâm về nó. Ngoại trừ những người tuyên bố rằng họ đã từ bỏ thế giới – mà họ đã không bao giờ thực hiện – những người lẩn trốn vào những tu viện nơi họ cố gắng thăng hoa ham muốn bằng sự tôn thờ một con người, một biểu tượng, và vân vân. Làm ơn hãy nhớ rằng chúng ta không đang phê bình điều đó. Cùng nhau chúng ta đang cố gắng khám phá ham muốn là gì, tại

sao trên một triệu năm, không chỉ thuộc vật chất, thuộc sinh học, nhưng còn cả thuộc tâm lý, con người đã bị trói buộc trong cái bẫy của ham muốn, trong mạng lưới của ham muốn. Liệu bạn sẽ thâm nhập cùng người nói, hay chỉ lắng nghe người nói trong khi ông ta thâm nhập, thâm nhập riêng một mình?

Quá dễ dàng khi bị trói buộc trong những giải thích, trong những diễn tả, và chúng ta được thỏa mãn bởi những dẫn giải, những diễn tả, và những giải thích. Nhưng chúng ta không đang làm việc đó. Chúng ta phải giải thích, diễn tả, vạch rõ, đặt nó trong cái khung của những từ ngữ. Ham muốn là một trong những sự việc khó khăn nhất phải hiểu rõ, không phải thuộc trí năng, nhưng thăm thẳm. Tôi sẽ giải thích, tôi sẽ thâm nhập nó, nhưng bạn cũng phải thâm nhập nó, không chỉ đồng ý hay không đồng ý, điều đó quá xuẩn ngốc. Chúng ta phải tìm ra bản chất của ham muốn, nó được sắp xếp vào chung như thế nào, nguồn gốc của nó là gì, khởi đầu của nó là gì. Mỗi con thú trên quả đất này đều có ham muốn.

Mọi con người đều bị trói buộc trong mạng lưới của những ham muốn và cảm thấy không hạnh phúc khi những ham muốn của anh ấy không kiếm được, dù chúng thuộc học thuyết, thuộc tôn giáo, thuộc lý tưởng, hay chỉ thuộc vật chất. Nguồn gốc, khởi đầu của ham muốn là gì? Người nói sẽ diễn tả, không phải phân tích. Có một khác biệt giữa sự phân tích và sự nhận biết. Sự phân tích hàm ý người phân tích và sự việc anh ấy sắp sửa phân tích, mà có nghĩa người phân tích khác biệt vật được phân tích. Liệu chúng khác biệt? Giả sử tôi là người phân tích và tôi ganh tị, và tôi bắt đầu phân tích tại sao tôi ganh tị, như thể tôi khác biệt ganh tị. Nhưng

ganh tị là tôi. Ganh tị không tách khỏi tôi. Tham lam, ganh đua, so sánh, tất cả điều đó là tôi. Vậy là, chúng ta không đang phân tích. Nhưng chúng ta đang nhngắm, đang lắng nghe, và, trong sự tiến hành, đang học hành. Đang học hành không phải là đang tích lũy ký ức. Điều đó là cần thiết, nhưng đang học hành là điều gì đó hoàn toàn khác hẳn, nó không là một qui trình tích lũy. Bạn đang chuyển động, không bao giờ đang ghi lại, mới mẻ, trong sáng.

Cùng nhau chúng ta đang nhìn ngắm ham muốn là gì, nguồn gốc của ham muốn là gì, tại sao vĩnh viễn những con người bị trói buộc trong chúng. Nếu bạn có chút ít tiền bạc, bạn muốn nhiều tiền bạc hơn; nếu bạn có chút ít quyền hành, bạn muốn nhiều quyền hành hơn. Và quyền hành trong bất kỳ hình thức nào, dù với người vợ của bạn hay con cái của bạn, hoặc thuộc chính trị, thuộc tôn giáo, là một điều tội lỗi, kinh tởm; bởi vì nó chẳng liên quan gì đến sự thật. Chúng ta sẽ thâm nhập điều đó.

Vì vậy, nguồn gốc của ham muốn là gì? Chúng ta sống bằng cảm xúc. Nếu không có cảm xúc, cả thuộc sinh học lẫn thuộc tâm lý, chúng ta sẽ là những con người chết rồi. Chúng ta sống bằng cảm xúc. Âm thanh của con quạ đang kêu đó đang tác động vào màng nhĩ, những hệ thần kinh; và tiếng ồn ào được diễn giải thành tiếng kêu của một con quạ. Đó là một cảm xúc. Và cảm xúc được tạo ra bởi nghe, hay thấy, sau đó tiếp xúc. Bạn thấy một cái vườn đẹp, được chăm sóc cẩn thận. Nó xanh tươi, màu mầu hoàn hảo, không có cỏ dại trong nó. Một bãi cỏ đã được nuôi dưỡng bốn trăm năm là một cảnh quá dễ thương khi nhìn ngắm. Trước hết, thấy, tiếp theo nếu bạn nhạy cảm bạn tới gần và sờ

chạm cổ. Thấy, tiếp xúc, sau đó cảm xúc. Thấy một cái vườn đẹp, một chiếc xe đẹp, một cái cây đẹp, một người đàn ông hay đàn bà đẹp. Chúng ta sống bằng cảm xúc. Nó là điều cần thiết. Nếu bạn không nhạy cảm, nếu bạn đờ đẫn, bạn chỉ sống nửa tỉnh nửa mê – giống như hầu hết chúng ta.

Vậy là, có cảm xúc, tiếp theo điều gì xảy ra? Sử dụng một ví dụ rất đơn giản: Bạn thấy một cái áo dài đẹp, hay một cái áo sơ mi trong một cửa hàng. Bạn thấy nó, bạn đi vào cửa hàng, sờ chạm nó, và có cảm xúc của sờ chạm nó. Bạn kêu lên, ‘Ồ, trời ơi! Loại vải này đẹp quá’. Tiếp theo điều gì xảy ra? Có thấy, tiếp xúc, cảm xúc; rồi thì điều gì xảy ra sau đó? Bạn đang chờ đợi tôi nói cho bạn? Nếu bạn tự thấy điều này cho chính bạn, không bị chỉ bảo bởi một người khác, vậy thì bạn sẽ trở thành người thầy và người đệ tử. Nhưng nếu bạn lặp lại, lặp lại, lặp lại, điều gì người nào đó đã nói, kể cả người nói, vậy thì bạn vẫn còn tầm thường, không chín chắn, lặp lại. Vì vậy chúng ta hãy thâm nhập nó.

Có thấy, tiếp xúc, cảm xúc. Bạn thấy một trong những chiếc xe hơi mới nhất từ Châu Âu, bạn sờ chạm sự láng bóng, hình thể của nó, kết cấu của nó, vậy là từ đó có cảm xúc. Vậy là sự suy nghĩ hiện diện và nói, sẽ hạnh phúc làm sao nếu tôi có được nó, sẽ hạnh phúc làm sao nếu tôi ngồi trong chiếc xe đó và lái đi. Vì vậy, điều gì xảy ra? Sự suy nghĩ đã cho hình thể vào cảm xúc. Sự suy nghĩ đã vẽ ra cảm xúc đó bằng hình ảnh của bạn đang lái chiếc xe đi khỏi. Tại khoảnh khắc đó khi sự suy nghĩ vẽ ra hình ảnh của bạn đang ngồi trong chiếc xe hơi, tại tích tắc đó, ham muốn được sinh ra.

Ham muốn được sinh ra khi sự suy nghĩ sáng chế hình thể cho cảm xúc, vẽ ra một hình ảnh về cảm xúc.

Lúc này, câu hỏi là: Liệu cảm xúc là phương cách của sự tồn tại, liệu nó là bộ phận của sự tồn tại khi phải nhạy cảm? Và chúng ta đã học hành để kiểm chế, để khuất phục, hay để sống với sự ham muốn cùng tất cả những vấn đề của nó. Lúc này, nếu người ta hiểu rõ, không thuộc trí năng nhưng thực sự, rằng sự suy nghĩ sáng chế hình thể qua hình ảnh, rằng tại tích tắc đó khởi nguồn của ham muốn hiện diện ở đó, vậy thì nghi vấn nảy sinh: Liệu có thể thấy chiếc xe hơi, sờ chạm nó, nhưng không cho phép sự suy nghĩ sáng chế hình ảnh, và thế là giữ một khoảng trống?

Người ta cũng phải tìm ra kỷ luật là gì. Vì vậy chúng ta sẽ nói về kỷ luật và tiếp theo chúng ta sẽ quay lại sự ham muốn sau đó. Từ ngữ *discipline kỷ luật* có từ từ ngữ *disciple đệ tử*. Nguyên gốc của từ ngữ đó là người học hành, một đệ tử đang học hành từ người thầy của anh ấy. Đang học hành, không phải đang tuân phục, không phải đang kiểm soát, không phải đang kiểm chế, đang theo sau, đang vâng lời. Trái lại: đang học hành từ sự quan sát. Đó là, bạn đang học hành ham muốn là gì, đang học hành về nó, không phải đang ghi nhớ.

Hầu hết chúng ta đều được đào tạo để kỷ luật tùy theo một khuôn mẫu: sao chép, tuân theo, vâng lời. Đó là điều gì tất cả các bạn đang thực hiện, đang hy vọng rằng kỷ luật sẽ tạo ra trật tự. Nhưng nếu người ta đang học hành, vậy thì chính học hành đó trở thành trật tự riêng của nó. Bạn không có trật tự bị áp đặt bởi luật lệ hay bất kỳ điều gì khác.

Vì vậy, tại tích tắc sự suy nghĩ sáng chế hình thể cho cảm xúc bằng cách vẽ ra một hình ảnh, ham muốn được sinh ra. Bạn có thể học hành, khám phá, liệu có thể giữ chúng tách rời để cho phép cảm xúc nở hoa và không cho phép sự suy nghĩ can thiệp vào nó? Bạn chưa bao giờ thực hiện tất cả việc này. Lúc đó bạn sẽ phát giác rằng ham muốn có vị trí riêng của nó. Khi bạn hiểu rõ bản chất của ham muốn, không có xung đột về nó.

Cùng nhau chúng ta nên nói về tình yêu là gì và đau khổ và chết. Chúng ta sẽ tiếp tục chứ? Điều này gây ảnh hưởng sống hàng ngày của bạn, nó không là điều gì đó mà bạn đùa giỡn cùng trí năng. Nó liên quan sống của bạn, không phải sống của người nào khác, phương cách sống của bạn. Sau tất cả những triệu năm này, hãy quan sát những sống của chúng ta là gì: trống rỗng, nông cạn, hung tợn, tàn nhẫn, không ân cần, không chín chắn vô cùng. Hãy quan sát nó. Tất cả điều này đã tạo ra sự thảm khốc như thế trong thế giới. Tất cả chúng ta đều thèm khát những địa vị cao, đạt được cái gì đó, trở thành cái gì đó. Khi quan sát tất cả điều này, có đau khổ vô cùng, đúng chứ? Liệu mọi con người trong thế giới, dù ở địa vị cao, hay một người dân làng không được giáo dục, không trải qua sự đau khổ vô cùng, hay sao? Anh ấy có lẽ nhận ra bản chất và vẻ đẹp và sức mạnh của đau khổ, nhưng anh ấy cũng trải qua đau khổ giống như bạn, và nhân loại đã trải qua đau khổ đã một triệu năm rồi. Chúng ta đã không giải quyết vấn đề. Chúng ta muốn tẩu thoát nó. Chúng ta muốn nó được tổ chức.

Và sự liên hệ của đau khổ với tình yêu và chết là gì? Liệu có thể có một kết thúc cho đau khổ? Đây đã là

một trong những nghi vấn mà con người đã đặt ra suốt một triệu năm. Liệu có một kết thúc cho tất cả đau khổ, những lo âu, những phiền muộn của đau khổ? Đau khổ không chỉ là đau khổ đặc biệt riêng của bạn, còn có đau khổ của nhân loại. Như lịch sử đã ghi lại, đã có năm ngàn năm chiến tranh, mỗi năm đã có người nào đó đang giết chết người nào đó, vì bộ lạc của họ, vì tôn giáo của họ, vì quốc gia của họ, vì cộng đồng của họ, vì sự phòng vệ cá nhân của họ, và vân vân và vân vân. Bạn đã từng nhận ra điều này, những chiến tranh đã gây ra đau khổ gì? Có xung đột giữa những người Hồi giáo, những người Pakistan, và những người Ấn giáo. Bạn đã từng thâm nhập vấn đề của chiến tranh đã tạo ra sự thảm khốc, bao nhiêu triệu người đã phải khóc than? Bao nhiêu triệu người đang bị thương tích, không có tay, không có chân, không có mắt, thậm chí không có một khuôn mặt?

Vậy là, liệu có một kết thúc cho đau khổ và tất cả những hậu quả của nó? Và đau khổ là gì? Bạn không biết đau khổ hay sao? Bạn xấu hổ khi thừa nhận nó à? Khi người con trai hay người con gái của bạn, hay người nào đó mà bạn nghĩ bạn thương yêu, bị chết đi, bộ bạn không chảy nước mắt hay sao? Bộ bạn không cảm thấy cô độc vô cùng hay sao? Bạn đã mất đi một người đồng hành mãi mãi. Chúng ta không đang nói về chết. Nhưng nói về cái sự việc kinh hoàng này mà con người trải qua và không bao giờ có một giải pháp, một đáp án, cho nó. Nếu không kết thúc đau khổ, không có tình yêu. Đau khổ là bộ phận của tánh tự lợi, nó là bộ phận của hoạt động tự cho mình là trung tâm ích kỷ của chúng ta. Tôi khóc lóc vì một người nào đó – vì người con trai, người em, người vợ của tôi. Tại sao? Bởi vì tôi

đã mất đi cái gì đó mà tôi quỵến luyến, tôi đã mất đi cái gì đó mà cho tôi ình bầu bạn, sự thanh thản, và mọi chuyện của nó. Và kèm theo sự kết thúc của người đó, tôi nhận ra rằng sống của tôi quá trống rỗng và quá cô độc làm sao. Và sau đó tôi khóc lóc. Và có nhiều, nhiều ngàn người sẵn sàng an ủi tôi. Và tôi dễ dàng trượt vào mạng lưới đó, vào cái bẫy thanh thản đó. Dù nó là sự thanh thản của một Thượng đế, đó là, một hình ảnh được sắp xếp vào chung bởi sự suy nghĩ, hay sự thanh thản của ý tưởng hay khái niệm ảo tưởng nào đó, nó trao tặng tôi sự thanh thản, và đó là tất cả mà tôi quan tâm.

Người ta cần có một cái giường êm ả, một cái ghế thoải mái, nhưng sự thôi thúc, sự ham muốn có thanh thản thuộc tâm lý, phía bên trong là gì? Chúng ta không bao giờ nghi ngờ liệu có sự thanh thản như thế. Liệu nó là một ảo tưởng mà đã biến thành sự thật của chúng ta? Một ảo tưởng có thể trở thành sự thật. Nơi nào có ảo tưởng rằng có Thượng đế, Thượng đế đó đã được sáng chế bởi sự suy nghĩ, bởi sợ hãi. Nếu bạn không có sợ hãi, không có Thượng đế. Nhưng Thượng đế đã được sáng chế bởi con người qua sợ hãi, qua cô độc, qua tuyệt vọng, qua thèm khát sự thanh thản vĩnh viễn. Vì vậy, chúng ta không bao giờ nghi ngờ liệu có sự thanh thản, mà là sự thỏa mãn vĩnh cửu thăm thẳm. Tất cả chúng ta đều muốn được thỏa mãn, không chỉ với thức ăn mà chúng ta ăn, nhưng còn cả tình dục, hay đạt được vị trí nào đó của uy quyền và vì vậy có sự thanh thản trong vị trí đó. Bạn biết tất cả điều này.

Chúng ta phải nghi ngờ liệu có sự thanh thản hay không. Liệu có bất kỳ thứ gì mà sẽ gây thỏa mãn, gây hài lòng, từ khoảnh khắc chúng ta được sinh ra đến

khi chúng ta chết? Đừng lắng nghe tôi, hãy tìm ra. Trao năng lượng của bạn, sự suy nghĩ của bạn, máu huyết của bạn, quả tim của bạn, để khám phá. Và nếu không có ảo tưởng, liệu có bất kỳ sự thanh thản hay không? Nếu không có sợ hãi, liệu bạn muốn thanh thản? Thanh thản là một hình thức khác của vui thú. Vâng, đây là một vấn đề rất phức tạp thuộc sống của chúng ta. Khi chúng ta quá nông cạn, trống rỗng, bị nhét đầy bởi sự hiểu biết của những người khác, bởi những quyển sách, chúng ta không là những con người độc lập, được tự do để khám phá tại sao chúng ta là những nô lệ. Đây không là một câu hỏi khoa trương, nó là một câu hỏi mà mỗi người chúng ta phải đặt ra. Trong chính đặt ra và nghi ngờ, kia kia tự do hiện diện. Và nếu không có tự do, không có ý thức của sự thật.

Từ quyển *Nói chuyện Cuối cùng tại Saanen*
Ngày 21 tháng bảy năm 1985

Vậy thì sự thật là gì? Có một sự việc như sự thật hay không? Liệu có một sự việc như thế, một sự thật tuyệt đối, không thể thay đổi được, mà không còn lệ thuộc vào thời gian, môi trường sống, truyền thống hiểu biết, điều gì Phật đã nói, điều gì người nào đó đã nói? Từ ngữ không là sự thật. Biểu tượng không là sự thật. Con người không là sự thật. Do đó không có tôn sùng cá nhân. K không quan trọng chút nào cả. Vì vậy chúng ta đang thâm nhập sự thật là gì. Liệu có sự thật. Và liệu có cái gì vượt khỏi thời gian. Sự kết thúc của tất cả thời gian. Và ị đã nói rằng thiên định là cần thiết để khám phá nó – đúng chứ? Để có một cái trí bất động. Chúng ta sẽ thâm nhập điều đó.

Thiên định là gì? Từ ngữ đó theo từ điển có nghĩa là suy nghĩ sâu sắc. Suy xét cẩn thận. Và cũng vậy nó có một nghĩa lý khác hẳn: đo lường, cả tiếng Phạn lẫn tiếng La tinh và vân vân, thiên định có nghĩa không chỉ là suy nghĩ sâu sắc, suy xét cẩn thận mà là còn có khả năng đo lường – đúng chứ? Mà có nghĩa so sánh, dĩ nhiên. Không có đo lường nếu không có so sánh. Vì vậy li ệu bộ não có thể được tự do khỏi đo lường? Không phải đo lường bởi cây thước kẻ, bởi cái thước dây, kí lô mét, dặm, nhưng bộ não được tự do

khỏi tất cả đo lường của trở thành và không trở thành, của so sánh và không so sánh. Bạn hiểu chứ? Liệu bộ não có thể được tự do khỏi hệ thống đo lường này? Tôi cần đo lường để may một bộ quần áo. Tôi cần đo lường để đi từ đây đến một nơi khác. Khoảng cách là đo lường, thời gian là đo lường. Ô, cố gắng lên. Bạn hiểu chứ? Vì vậy liệu bộ não có thể – không phải cái trí, chúng ta sẽ nói vấn đề về sự khác biệt giữa cái trí và bộ não sau – liệu bộ não có thể được tự do khỏi đo lường hay không? Đó là so sánh – không có so sánh chút nào cả. Đây là thiên định thực sự, cho bộ não hoàn toàn được tự do. Liệu điều đó có thể được, khi đang sống trong thế giới hiện đại, kiếm tiền, nuôi dưỡng con cái, ái ân, mọi nhiễu loạn, sự thô tục, cảnh huyền não đang xảy ra nhân danh tôn giáo? Liệu người ta có thể được tự do khỏi tất cả những điều đó? Không phải với mục đích kiếm được điều gì đó. Bạn hiểu chứ? Được tự do.

Vì vậy thiên định không là thiên định có ý thức, bạn hiểu rõ điều này chứ? Nó không thể là thiên định có ý thức, tuân theo một hệ thống, một vị đạo sư, thiên định tập thể, thiên định theo nhóm, thiên định đơn lẻ, theo phương pháp của Zen, Phật, Ấn giáo, bạn biết rồi, nó không thể là một hệ thống bởi vì lúc đó bạn luyện tập, luyện tập, luyện tập, và bộ não của bạn trở nên mỗi lúc một dờ dẫm, mỗi lúc một máy móc. Vậy là liệu có một thiên định mà không có phương hướng, mà không có dụng ý, không có ý thức? Hãy khám phá.

Điều đó đòi hỏi năng lượng, chú ý, đam mê vô cùng. Không phải là thèm khát dục vọng quyền hành, đó chỉ là . . . Rồi thì chính cái năng lượng, đam mê đó, sự mãnh liệt của nó là yên lặng. Không phải là yên lặng được lên kế hoạch trước. Nó là sự yên lặng mênh mang

này mà trong đó thời gian, không gian không còn. Rồi thì, có *cái đó* mà không tên tuổi, mà thiêng liêng, vĩnh hằng.

Từ quyển *Nói chuyện Cuối cùng tại Saanen*
Ngày 25 tháng bảy năm 1985

Người hỏi: *Làm thế nào bộ não bị giới hạn của chúng ta có thể nắm bắt cái không giới hạn, mà là vẻ đẹp, tình yêu, và sự thật? Nền tảng của từ bi và thông minh là gì, và liệu nó có thể thực sự hiện diện – liệu nó có thể thực sự xảy đến cho mỗi người chúng ta – và liệu nó có thể thực sự trở thành hay hiện diện cho mỗi một người chúng ta?*

Krishnamurti: *Làm thế nào bộ não bị giới hạn của chúng ta có thể nắm bắt cái không giới hạn, mà là vẻ đẹp, tình yêu và sự thật? Nền tảng của từ bi và thông minh là gì? Và liệu nó có thể thực sự bỗng nhiên ập vào mỗi người chúng ta? Đúng chứ? Câu hỏi rõ ràng phải không?*

Làm thế nào bộ não bị giới hạn của chúng ta có thể nắm bắt cái không giới hạn? Nó không thể, bởi vì nó bị giới hạn. Ngay khi chúng ta hiểu rõ được ý nghĩa, chiều sâu của chất lượng của bộ não và nhận ra sự thật, sự thật không là ý tưởng, nhận ra sự thật rằng những bộ não của chúng ta bị giới hạn bởi hiểu biết, bởi những đặc tính riêng, bởi kỷ luật đặc biệt, bởi lệ thuộc vào một tổ chức, vào chủ nghĩa quốc gia và mọi chuyện như thế, mà theo căn bản là tánh tư lợi, được ngay

trang, được che giấu, dưới mọi loại – những áo choàng, những vương miện, những lễ nghi. Theo bản chất, sự giới hạn này hiện diện khi có tánh tự lợi. Điều đó quá hiển nhiên. Khi tôi quan tâm đến hạnh phúc riêng của tôi, đến thành đạt riêng của tôi, đến thành công riêng của tôi và mọi chuyện chung quanh nó; chính tánh tự lợi đó giới hạn chất lượng của bộ não và năng lượng của bộ não – đúng chứ?

Và vì chúng ta đã giải thích, không phải người nói là một người chuyên môn về bộ não mặc dù ông ta đã nói chuyện với nhiều người về nó, những người chuyên nghiệp. Nhưng bộ não là bộ não, không phải những bộ não của họ, nhưng bộ não của bạn và bộ não của tôi. Bộ não đó trải qua hàng thiên niên kỷ, hàng triệu năm, đã tiến hóa trong thời gian, chết – đúng chứ? – và sự suy nghĩ. Nó đã tiến hóa. Tiến hóa có nghĩa là, phải vậy không, nguyên một chuỗi của những biến cố thời gian. Chúng ta đã là những con khi, lúc này chúng ta là – mà đã phải mất hai triệu rưỡi năm, nhiều hơn hay ít hơn. Muốn sắp xếp tất cả những lễ nghi tôn giáo vào chung cần thời gian. Vì vậy bộ não đã bị quy định, bị giới hạn bởi ý muốn riêng của nó, đang tìm kiếm sự an toàn riêng của nó, đang gắn chặt vào nền quá khứ riêng của nó, nói rằng, ‘Tôi tin tưởng’, ‘Tôi không tin tưởng’, ‘Tôi đồng ý’, ‘Tôi không đồng ý’, ‘Đây là quan điểm của tôi’, ‘Đây là nhận xét của tôi’ – bằng tánh tự lợi. Dù nó ở trong hệ thống thứ bậc của tôn giáo, hay trong số những người chính trị nổi tiếng, hay cái con người tìm kiếm quyền hành qua tiền bạc, hay vị giáo sư với số lượng hiểu biết học vấn khủng khiếp, hay những đạo sư, nó đều là bộ phận của tánh tự lợi. Hãy đối diện với tất cả điều này.

Vì vậy bộ não của chúng ta trở nên rất, rất, rất nhỏ bé – không phải trong hình thể của nó hay kích cỡ của nó, nhưng chúng ta đã làm thoái hóa chất lượng của nó mà có khả năng vô hạn. Đúng chứ? Vô hạn. Thế giới công nghệ đã tiên bộ, và bộ não cũng có khả năng vô hạn để đi vào bên trong rất, rất, rất sâu thẳm. Nhưng tánh tự lợi giới hạn nó.

Rất tinh tế khi khám phá cho chính mình nơi nào tánh tự lợi được che giấu. Nó có lẽ núp đằng sau một ảo tưởng, trong một ám ảnh, trong giả vờ, trong cái họ gia đình nào đó và mọi chuyện như thế. Hãy lật tung mọi cục đá, mọi cọng cỏ để tìm ra. Hoặc bạn phải mất thời gian để tìm ra, mà lại nữa trở thành một ngục tù, hoặc bạn chợt thấy sự kiện, nắm chặt nó, thấu triệt nó ngay tức khắc. Khi bạn có một thấu triệt tổng thể, nó bao phủ toàn lãnh vực. Đúng chứ?

Vì vậy người đặt câu hỏi muốn biết, làm thế nào bộ não bị quy định có thể nắm bắt cái không giới hạn, mà là vẻ đẹp, tình yêu và sự thật? Nền tảng của từ bi và thông minh là gì, và liệu nó có thể bắt chợt ập vào chúng ta – mỗi người chúng ta? Bạn đang mời mọc từ bi à? Bạn đang mời mọc thông minh à? Bạn đang mời mọc vẻ đẹp, tình yêu, và sự thật à? Bạn đang cố gắng nắm bắt nó à? Tôi đang hỏi bạn. Liệu bạn đang cố gắng nắm bắt cái gì là chất lượng của thông minh, từ bi, ý thức vô hạn của vẻ đẹp, hương thơm của tình yêu và sự thật đó mà không có con đường dẫn đến? Đó là cái gì mà bạn đang cố gắng nắm bắt? Đang mong muốn khám phá cái nền tảng mà nó cư ngụ? Liệu bộ não bị giới hạn có thể nắm bắt cái này? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi chứ? Bạn không thể nào nắm bắt nó, sở hữu nó. Bạn có thể thực hành mọi loại thiền định, ăn chay, hành hạ bản

thân bạn. Tất cả việc này đã được thực hiện. Khô hạnh cực kỳ, mặc một mảnh vải, hay một cái áo choàng. Trong thời kỳ thánh Francis đang sống, các giáo sĩ trang phục rất thanh lịch. Và ở Assisi, thánh Francis nói rằng, ‘Không’ rồi khoác vào mảnh vải màu nâu và sợi dây buộc màu trắng. Bạn không nhận thấy tất cả điều đó sao? Nó kia. Người giàu có không thể tìm ra sự thật, người nghèo khổ cũng không thể, và cả những người mà đã thể nguyện sống độc thân, giữ yên lặng, khô hạnh và vân vân và vân vân và vân vân. Không người nào có thể tìm ra sự thật – đúng chứ? Tất cả những điều đó đều được quyết định, được liên tiếp sắp xếp vào chung bởi sự suy nghĩ; tất cả đều là sự vun quén của sự suy nghĩ có chủ tâm, của dự định cố ý. Như có một người đã nói với người nói, ‘Hãy cho tôi mười hai năm và tôi sẽ làm cho bạn gặp được Thượng đế’.

Vậy là bởi vì bộ não bị giới hạn, dù bạn có làm bất kỳ điều gì, ngồi bắt chân chéo nhau, ngồi tư thế hoa sen, chìm trong một trạng thái mơ màng, thiền định, đứng bằng cái đầu, hay một chân, hay bất kỳ điều gì bạn làm, bạn sẽ không bao giờ gặp nó. Từ bi không hiện diện bởi những thứ này.

Vì vậy người ta phải hiểu rõ tình yêu là gì. Tình yêu không là cảm giác. Tình yêu không là vui thú, ham muốn, thỏa mãn. Tình yêu không là ganh ghét, hận thù. Tình yêu có đồng cảm, rộng lượng, tế nhị và vân vân. Nhưng tất cả những chất lượng đó không là tình yêu. Để hiểu rõ điều đó, để đến được điều đó đòi hỏi một ý thức trân trọng cùng sự hiểu rõ thăm thẳm của vẻ đẹp. Không phải vẻ đẹp của một người đàn bà hay của một người đàn ông, hay của một ngôi sao điện ảnh cùng những chuyện chung quanh nó. Vẻ đẹp không ở trong

những hòn núi, trong bầu trời, trong những thung lũng, hay trong dòng sông đang chảy. Vẻ đẹp hiện diện nơi nào cái tôi không còn. Bạn có thể nhìn thấy những cái cây to lớn già cỗi từ ba đến năm ngàn năm ở California, và nhìn ngắm vẻ uy nghi của những cái cây đó rồi nói rằng, ‘Kỳ diệu làm sao đâu’, nhưng cái tôi ẩn nấp phía sau cái cây đó – đúng chứ? Vì vậy vẻ đẹp hiện diện chỉ khi nào có tình yêu. Và vẻ đẹp, tình yêu là từ bi. Không có mảnh đất cho từ bi, nó không có sẵn nơi nào và lúc nào bạn cần đến. Và vẻ đẹp, tình yêu, sự thật đó là hình thức tốt đỉnh của thông minh. Khi có thông minh đó có hành động, sự rõ ràng, ý thức bao la của chân giá trị cao quý. Nó là cái gì đó không thể tưởng tượng được. Và *cái đó* mà không thể được tưởng tượng, hay cái không giới hạn, không thể đặt vào từ ngữ. Nó có thể được diễn tả: Những người triết lý đã diễn tả nó, nhưng những người triết lý mà đã diễn tả không là *cái đó* mà họ đã diễn tả.

Vậy là, muốn bắt chợt bắt gặp trạng thái lạ thường này, phải không còn cái tôi, cái ngã, hoạt động vị kỷ, sự trở thành. Phải có sự yên lặng lạ thường trong người ta. Yên lặng có nghĩa trạng thái trống không của mọi thứ. Trong đó có không gian bao la. Nơi nào có không gian bao la nơi đó có năng lượng vô giới hạn, không phải năng lượng tư lợi, nhưng năng lượng vô hạn.

Brockwood Park, ngày 29 tháng 8 năm 1985

Krishnamurti: [đọc ra một câu hỏi] ‘K nói rằng không có con đường dẫn đến sự thật’. Liệu bạn chấp nhận điều đó? ‘Liệu khả năng để thấy điều này ở bên ngoài tôi? Ý thức và phương tiện nhận biết của tôi hoàn toàn ở bên trong tôi. Không có bất kỳ phương tiện hoặc dụng cụ nào, làm thế nào tôi có thể tiến hành hướng về mục tiêu không biết được? Cái gì sẽ cho tôi sự cần thiết, năng lượng, để chuyển động trong phương hướng này? Có quá nhiều vấn đề trong câu hỏi này.

Trước hết, đáp án không ở ngoài nghi vấn. Đáp án không ở ngoài vấn đề. Đáp án ở trong vấn đề, trong nghi vấn. Luôn luôn chúng ta đang cố gắng khám phá một đáp án gây thỏa mãn mà thuận tiện, hạnh phúc, vui thú, và vân vân, phía bên ngoài vấn đề. Liệu chúng ta có thể loại bỏ tất cả những tẩu thoát khỏi vấn đề, và cùng nhau nhìn ~~nhìn~~ vấn đề. ‘K nói không có con đường dẫn đến sự thật’. Tại sao bạn tin tưởng ông ta? Tại sao bạn chấp nhận nó? Tại sao bạn lặp lại nó? ‘K nói’. K là ai mà nói nó? Ông ta có quyền gì? Hay nó là một phản ứng? Bạn hiểu chứ? Chừng nào còn có những con người, họ đều có những quan điểm khác biệt. Vì vậy nó có lẽ không đúng thực. Chúng ta hãy tìm ra.

Có những con đường khác nhau của Thiên chúa giáo, những người Cơ đốc, những người Tin lành, và vô số những phân chia của giáo phái Tin lành. Và có

con đường Phật giáo, vô số con đường tùy theo sự dạy bảo của Phật, mặc dù không bao giờ người ta thực sự biết Phật đã dạy bảo điều gì, hay Christ đã dạy bảo điều gì. Rồi thì, có những con đường Phật giáo của Tây tạng. Vậy là, có những con đường Thiên chúa giáo, Phật giáo, và Cơ đốc giáo, cùng những phân chia của chúng. Trước bạn, đã có tất cả những con đường dẫn đến sự thật này, dù nó có lẽ có nghĩa như thế nào, đến Thượng đế, đến khai sáng, đến giác ngộ, và vân vân; có hàng tá con đường. Làm thế nào bạn sẽ chọn lựa? Làm thế nào bạn sẽ chọn lựa con đường đúng đắn? Làm ơn hãy bảo cho tôi biết.

***Khán giả:** Ông phải tự biết về chính ông.*

Krishnamurti: Người nào đó nói bạn phải biết về chính bạn. Vậy thì tại sao phải bận tâm về những con đường? Tại sao phải bận tâm về sự thật? Tại sao phải bận tâm về điều gì K nói? Tại sao bạn không biết về chính bạn? Và làm thế nào bạn sẽ biết về chính bạn? Bằng cách nào? Làm thế nào bạn sẽ quan sát về chính bạn như bạn sẽ quan sát về chính bạn trong một cái gương? Nói quan sát về chính bạn rất dễ dàng. Socrates và những người Hy Lạp cổ và trước họ những người Do thái cổ, và trước họ những người Ai cập cổ, và những người Ấn độ cổ, tất cả đã nói trong những cách khác nhau, ‘Hãy biết về chính bạn’. Và có những con đường này trước mặt chúng ta. Và tất cả chúng ta đều khao khát kiếm được sự thật, dù nó là bất kỳ thứ gì. Và tất cả những con đường này đều dẫn đến cái đó. Cái đó có nghĩa sự thật bị cố định. Nó phải cố định, ngược lại sẽ không có con đường dẫn đến nó. Nó phải bất động, nó

phải không chuyển động, nó phải chết, vậy thì có thể có những con đường dẫn đến nó. [Tiếng cười] Đứng, đứng cười, đây là điều gì chúng ta làm.

Vì vậy, người nào giống như K xuất hiện và nói, nhìn kìa, đừng bận tâm về những con đường; nó có lẽ như thể bạn đang ở trên một con tàu mà không có một bánh lái và bạn sẽ khám phá, di chuyển, học hành, tiếp tục đi. Không phải trở nên bất động và biến sự thật thành cái gì đó vĩnh cửu. Giống như sự liên hệ vĩnh cửu. Tôi quyến luyến người chồng, người vợ của tôi, tôi muốn nó được vĩnh cửu. Chúng ta không thừa nhận bất kỳ thay đổi nào. Và chúng ta luôn luôn đang thay đổi, cả thuộc sinh học lẫn thuộc tâm lý, nhưng tôi lại muốn ở cùng cái gì đó mà hoàn toàn gây ~~thả~~ thả mãi, vĩnh cửu, dài lâu, đang cho tôi sự an toàn. Và bởi vì tôi đã phát giác rằng không có sự an toàn thực sự, thế là tôi có sự thật như thực thể vĩnh cửu mà hướng về đó tôi đang đi tới. Và có tất cả những đạo sư và những giáo sĩ, mà giúp đỡ bạn đi tới đó.

Vì vậy, người hỏi muốn biết: Những dụng cụ nào cần thiết để kiếm được sự thật, mà là không con đường? Khoảnh khắc bạn có những dụng cụ bạn đã sáng chế con đường rồi. Liệu bạn thấy điều này? Khoảnh khắc tôi có một phương tiện để thực hiện điều đó, để kiếm được cái đó, vậy thì phương tiện trở thành dụng cụ và tôi đã có sẵn sự thật mà hướng về đó tôi đang làm việc. Vì vậy, khoảnh khắc bạn có một dụng cụ, một phương tiện, một hệ thống, vậy thì bạn biết sự thật là gì; vậy là có một dụng cụ chẳng có ý nghĩa gì cả. Liệu chúng ta thấy điều này? Hay điều này quá phi lý? Hay quá hợp lý? Phương tiện là kết thúc, phương tiện không khác biệt kết thúc.

Bạn nói, ‘Ý thức và phương tiện nhận biết của tôi hoàn toàn ở trong tôi’. Bạn có ý gì qua từ ngữ *ý thức*? Thú vị lắm khi bạn thâm nhập tất cả điều này. Không chỉ hiểu rõ khả năng của bộ não riêng của người ta, nhưng còn cả thâm nhập. Bạn đào rất sâu để tìm dấu mỏ, trải qua mọi khó nhọc, và thậm chí chúng ta không dành ra một giây để thực hiện điều này tro ng chính chúng ta, cho chính chúng ta. Vì vậy chúng ta có ý gì qua từ ngữ *ý thức* đó? Liệu ý thức đó khác biệt ‘bạn’, khác biệt ‘tôi’?

Bạn có ý gì qua từ ngữ *ý thức*? Những quyển sách đã viết về nó bởi những chuyên gia. Và chúng ta không là *những* chuyên gia . Thượng đế cấm! Cùng nhau chúng ta chỉ đang thâm nhập, như hai người bạn. Bạn có ý gì qua từ ngữ *ý thức*? Mọi thứ mà bạn là, đúng chứ? Ý thức của bạn được cấu thành bởi tất cả nội dung của nó: tức giận, ghen tuông, trung thành, tin tưởng, lo âu, thèm khát, tất cả vô số trải nghiệm mà người ta đã có, tất cả tích lũy của tất cả những sự việc nhỏ nhen của sống, và tất cả phiền muộn, đau khổ, không an toàn, hoang mang, và *và* muốn để tẩu thoát khỏi tất cả điều này, và tìm ra cái gì đó vĩnh cửu. Nó cũng là sự sợ hãi chết, và tìm hiểu có cái gì ở đó sau khi chết. Tất cả điều đó, mớ hỗn loạn này, là ý thức của chúng ta. Chúng ta *là* ý thức của chúng ta. Và nội dung của ý thức tạo thành toàn bộ tổng thể của ý thức, dù nó là ý thức cao hơn, hay ý thức thấp hơn, hay sự ham muốn để mở rộng ý thức; nó vẫn còn ở trong lãnh vực của ý thức. Và ý thức đó là tôi. Không có ‘tôi’ nếu không có ý thức. Khi bạn nói ‘tôi’ là khác biệt, ý thức của tôi là khác biệt, vậy thì bạn có một trận chiến bởi

nó, đấu tranh, xung đột, tất cả điều đó được sinh ra tiếp theo.

Vậy thì, câu hỏi của chúng ta là: Trước hết, liệu có thể tự khám phá cho chính chúng ta nội dung, thấy nội dung? Điều đó khá dễ dàng – cách bạn chải tóc, những thói quen của ngôn ngữ, của suy nghĩ. Quá đơn giản khi quan sát những việc đó, và cũng vậy trở nên nhận biết tình trạng bị quy định riêng của người ta như người Anh, người Pháp, người Nga, và vân vân. Cũng quá dễ dàng khi thấy những khuynh hướng tôn giáo khác nhau của chúng ta – Thiên chúa giáo, Tin lành giáo, Ấn giáo, Phật giáo, theo cái này hay cái kia – điều đó quá dễ dàng. Nhưng để vượt khỏi điều đó, chúng ta không cần một bộ đồ lặn, nhưng chúng ta phải thâm nhập rất sâu, và muốn thâm nhập rất sâu trước hết người ta phải hiểu rõ những sự việc hời hợt, và liệu có thể được tự do khỏi sự ảnh hưởng mà quy định chúng ta. Liệu có thể?

Hãy làm việc. Hãy khám phá. Trao trọn năng lượng vô hạn của bạn vào nó, bạn đã có sẵn năng lượng vô hạn, bạn không cần thêm nữa. Bạn phải mất nhiều năng lượng để đến đây. Nếu người ta có thể nói ra bằng sự kính trọng, hãy sử dụng một chút trong số năng lượng đó để thâm nhập vào điều này. Khi bạn khao khát cái gì đó, bạn theo đuổi nó. Điều đó có nghĩa người ta không được biếng nhác, người ta phải có chút ít năng lượng. Và không người nào sẽ gi giúp đỡ bạn, không dụng cụ, không công cụ, không người chỉ đường, không thứ gì sẽ giúp đỡ bạn. Bạn phải thực sự tuyệt vọng, để tìm ra sự thật. Tôi không hiểu liệu bạn hiểu rõ điều đó. Liệu bạn tuyệt vọng, thực sự vô vọng, điều đó có nghĩa không có sự giúp đỡ gì cả từ bất kỳ ai,

bất kỳ quyền sách, bất kỳ con người, bất kỳ điều kiện. Khi bạn ở trong trạng thái của thực sự vô vọng đó, vậy là việc gì đó xảy ra. Vậy là, bạn bắt đầu thấy những sự việc.

Người hỏi muốn biết: Cái gì sẽ cho tôi nhu cầu, năng lượng, để chuyển động trong phương hướng của sự thật. ‘Phương hướng của sự thật’ có nghĩa nó ở sẵn đằng đó rồi [tiếng cười]. Tôi không đang cười. Tôi không bất kính hay yếm thế, nhưng nó na ná như thế; khi chúng ta sử dụng những từ ngữ *phương hướng* nó có sẵn ở đó rồi, nó được hình dung trước rồi, đang hiện diện ở đó rồi bởi vì niềm tin của bạn hay người nào đó đã bảo cho bạn và vân vân. Thật ra, sự thật là một mảnh đất không lối vào. Và cái đó chỉ có thể hiện diện khi sự sợ hãi và mọi chuyện của nó không còn hiện diện.

Người hỏi: Tôi sợ hãi thay đổi. Nếu tôi thay đổi, điều gì sẽ xảy ra sau đó? Tôi kẹt cứng bởi nghi vấn này. Liệu ông có thể giải thích về nghi vấn này?

Krishnamurti: Rất sẵn lòng! Tôi sợ hãi thay đổi. Nếu tôi thay đổi, điều gì sẽ xảy ra sau đó? Tôi bị kẹt cứng bởi nghi vấn này. Tại sao người ta sợ hãi sự thay đổi? Bạn có ý gì qua từ ngữ *thay đổi* đó? Người ta đã sống trong ngôi nhà này bên kia biển được gần hai mươi năm. Người ta bị quyến luyến đến căn phòng đặc biệt đó, đến đồ đạc đẹp ở đằng đó. Người ta bị quyến luyến. Điều đó có nghĩa điều gì bạn quyến luyến là điều gì bạn là. Vì vậy chúng ta sợ hãi sự thay đổi. Tôi quyến luyến căn phòng đó. Nhưng rất hạnh thay, người nói lại di chuyển rất nhiều.

Vậy là, từ ngữ đó hàm ý điều gì? Thay đổi từ ‘cái gì là’ sang ‘cái gì nên là’ đúng chứ? Đó là một thay đổi. Hay thay đổi tùy theo khuôn mẫu cũ kỹ của tôi nhưng vẫn còn phía bên trong khuôn mẫu đó, đi qua một góc khác của cánh đồng. Tôi nói tôi đã di chuyển, đã thay đổi, nhưng nó vẫn còn bên trong cùng cánh đồng rào bằng kẽm gai, vây quanh bởi chướng ngại. Đi về hướng bắc, hướng đông, hướng tây, hướng nam là thay đổi. Tại sao chúng ta sử dụng từ ngữ đó? Thuộc sinh học người ta được bảo có sự thay đổi liên tục trong chuyển động của máu huyết, một tế bào chết đi, một tế bào khác thay thế, một chuỗi những phân tử, và vân vân. Có sự thay đổi liên tục này đang xảy ra thuộc vật lý. Và chúng ta sợ hãi sự thay đổi. Liệu chúng ta có thể buông bỏ từ ngữ *thay đổi* đó? Thay đổi hàm ý thời gian – đúng chứ? Tôi là thế này, tôi sẽ thay đổi thành thế kia. Hay tôi đã là thế kia và biến cố nào đó sẽ xuất hiện, xảy ra, và biến cố đó sẽ thay đổi tôi, và vân vân. Sự thay đổi hàm ý một chuyển động trong thời gian, đúng chứ?

Vậy là, liệu chúng ta có thể xóa sạch những từ ngữ *thay đổi* hay *cách mạng* hay *chuyển đổi*, tất cả những từ ngữ mà người nói đã sử dụng, vậy là chúng ta chỉ đối diện ‘cái gì là’. Không phải ‘cái gì nên là’. Chỉ đối diện ‘cái gì là’. Tôi là tức giận. Đó là ‘cái gì là’. Tôi là bạo lực. Đó là ‘cái gì là’. Nhưng thuộc tôn giáo hay thuộc chính trị, để trở thành không bạo lực là một thay đổi. Trở thành không bạo lực khi tôi bạo lực phải tốn thời gian. Trong khoảng trống đó, tôi đang gieo những hạt giống của bạo lực. Tất cả điều đó quá đơn giản.

Vậy là, tôi vẫn ở cùng bạo lực, không cố gắng thay đổi nó. Tôi là tức giận. Đó là một sự kiện. Không

có những bào chữa cho sự tức giận. Tôi có thể tìm ra hàng tá những lý do bào chữa cho sự căm hận hay tức giận, nhưng thâm nhập tại sao tôi tức giận lại là một tẩu thoát khỏi sự tức giận. Bởi vì tôi đã chuyển động khỏi nó. Thế là bộ não vẫn còn ở cùng ‘cái gì là’. Vậy thì hãy thấy điều gì xảy ra. Đó là, tôi ganh tị bạn. Thuộc cá nhân, không phải tôi. Tôi ganh tị bạn bởi vì bạn trông đẹp đẽ hơn, sạch sẽ hơn, có khiếu thẩm mỹ hơn, có một bộ não giỏi hơn. Từ sự ganh tị đó, căm hận nảy sinh. Ganh tị là bộ phận của căm hận. Ganh tị là bộ phận của so sánh. Tôi muốn giống như bạn nhưng tôi không thể. Thế là tôi trở nên khá thù địch, tôi cảm thấy hung tợn đối với bạn. Thế là tôi vẫn ở lại cùng ‘cái gì là’. Đó là, tôi thấy tôi là ganh tị. Nó đó kìa, tôi là ganh tị. Ganh tị đó không khác biệt tôi. Ganh tị là tôi. Thế là, tôi không thể làm bất kỳ điều gì về nó. Tôi ôm chặt nó. Tôi ở cùng nó. Liệu bạn sẽ ở cùng nó? Không tẩu thoát, không tìm ra nguyên nhân, hay lý do, hay thoát khỏi nó. Tôi là ganh tị. Và thấy điều gì xảy ra. Trước hết, không có xung đột; chắc chắn, nếu tôi là ganh tị tôi là ganh tị. Sự xung đột chỉ hiện diện khi tôi không muốn là ganh tị.

Vậy là, nếu tôi ở lại cùng nó, tôi có năng lượng lạ thường. Năng lượng giống như ánh sáng được tập trung vào cái gì đó mà sau đó trở nên rất rõ ràng. Và bạn không sợ hãi, không kẹt cứng bởi cái rất rõ ràng. Nó là như thế. Tôi hy vọng bạn hiểu rõ.

Điều gì quan trọng trong ở cùng nó là không tẩu thoát, không tạo ra một nỗ lực, nhưng chỉ ở lại cùng ‘cái gì là’. Nếu tôi là người Anh, tôi ở cùng người đó. Hãy thấy điều gì xảy ra. Nó trở thành nông cạn làm sao. Xin lỗi nếu bạn là người Anh, tha thứ cho tôi – hay

người Pháp, người Nga, hay bất kỳ người gì. Chính sự việc đó bắt đầu phơi bày toàn nội dung của nó.

***Người hỏi:** Làm thế nào người ta gặp gỡ sự hung hăng và sự tấn công thuộc tâm lý từ một người họ hàng thân thiết mà người ta không thể lẫn tránh? [Tiếng cười]*

Krishnamurti: Làm thế nào người ta gặp gỡ sự hung hăng và sự tấn công thuộc tâm lý từ một người họ hàng thân thiết mà người ta không thể lẫn tránh? Liệu tất cả chúng ta đều giống như thế? Tôi không thể lẫn tránh vị đạo sư của tôi bởi vì tôi đã cam kết chính tôi đến ông ấy hay bà ấy và tôi đã giao tất cả tiền bạc của tôi cho họ. Đừng cười, điều này đang xảy ra lúc này.

Bị tấn công phân tâm lý, phía bên trong, có nghĩa gì? Khi bạn ở cùng một người họ hàng hay người bạn thân thiết, luôn luôn có áp lực thuộc tâm lý, phía bên trong, đang xảy ra gì ữa các bạn. Bạn biết tất cả điều này. Tôi không cần giải thích cho bạn. Luôn luôn đang cố gắng làm điều gì đó về người còn lại, đang tấn công một cách tinh tế, một cách vật chất, hoặc qua nói bóng gió, qua những từ ngữ, những cử chỉ khéo léo, bạn luôn luôn đang cố gắng dồn người còn lại vào một khuôn mẫu nào đó. Lúc này, người hỏi muốn biết, ‘Người ta sẽ làm gì?’ Tôi đang sống với bạn trong cùng một ngôi nhà và bạn đang tấn công dồn dập tôi, không chỉ bằng những từ ngữ và những cử chỉ nhưng ngay cả một cái nhìn, một cảm giác khiêu khích, và vân vân. Bạn sẽ làm gì để không bị tổn thương, không bị xô đẩy loanh quanh thuộc tâm lý? Bạn có lẽ phụ thuộc vào người đó phần tài chánh. Bạn có lẽ phụ thuộc vào người đó vì vô số những lý do khác nhau. Và khoảnh

khắc bạn phụ thuộc bạn trở thành một nô lệ. Khoảnh khắc bạn quyến luyến bạn là một người vất đi! Đừng nhìn vào bất kỳ ai khác, nhưng chúng ta hãy nhìn vào chính chúng ta.

Nếu tôi quyến luyến bạn như khán giả vậy thì tôi đã lạc lối. Vậy thì tôi phụ thuộc vào bạn cho sự thanh thản, sự thỏa mãn, danh tiếng của tôi, và cũng cho sự phát đạt phần vật chất của tôi. Nhưng nếu tôi không phụ thuộc bạn, tôi phải tìm ra tại sao tôi không phụ thuộc bạn. Điều đó có nghĩa không những không phụ thuộc bạn, nhưng còn cả không phụ thuộc bất kỳ thứ gì. Tôi muốn khám phá liệu nó là đúng thực. Tôi có lẽ không tiết lộ nó cho người họ hàng thân thiết của tôi. Tôi muốn tự khám phá cho chính tôi liệu có thể, đang sống chung trong cùng căn phòng, cùng ngôi nhà, cùng người chồng, người vợ, người họ hàng, và vân vân, được hoàn toàn không gì lay chuyển nổi. Không phải dựng lên một bức tường quanh tôi; điều đó quá đơn giản. Tôi có thể dựng lên một bức tường quanh tôi và nói xin lỗi và lịch sự về nó, êm dịu về nó, và rất ân cần, nhưng nó vẫn còn là một bức tường. Điều đó có nghĩa sự giới hạn. Vì vậy, liệu tôi có thể sống nhạy cảm, và tuy nhiên không bị tổn thương? Nhạy cảm lạ thường, trong bất kỳ cách nào không đang phản ứng phụ thuộc sự quyến luyến của tôi? Hãy tiếp tục đi, hãy suy nghĩ ra. Và nếu người ta bị phụ thuộc một người khác phần tài chánh, điều đó trở nên rất nguy hiểm. Hầu hết chúng ta đều ở trong vị trí này.

Nếu tôi bị phụ thuộc bạn phần tài chánh, điều gì xảy ra giữa chúng ta? Vậy thì tôi bị khống chế. Không chỉ phần tài chánh, nhưng còn sâu xa hơn nữa. Liệu có thể sống cùng một người khác mà tôi phụ thuộc phần

tài chánh và bắt tôi bị phụ thuộc bởi vì tôi không thể làm điều gì khác? Tôi không thể bắt đầu một nghề nghiệp mới. Nếu tôi còn trẻ, tôi có thể, nhưng nếu tôi năm mươi, sáu mươi, hay thậm chí bảy mươi hay chín mươi; vậy thì tôi không thể bắt đầu một nghề nghiệp mới. Thế là, lúc đó tôi sẽ làm gì?

Vì vậy, tôi gạch một đường giới hạn của sự phụ thuộc ở đâu? Thuộc tâm lý, tôi sẽ không phụ thuộc. Đối với chính bản thân tôi, tôi sẽ không phụ thuộc bất kỳ ai, bất kỳ thứ gì, hay bất kỳ trải nghiệm quá khứ. Không có sự phụ thuộc. Nhưng nếu người ta phụ thuộc phần tài chánh, tôi gạch đường giới hạn ở đâu? Tôi phải chịu đựng nó bởi vì tôi không thể bắt đầu một trò chơi mới. Thế là, đường giới hạn đó sâu đến chừng nào? Liệu nó chỉ ở trên bề mặt? Hay đường giới hạn đó có chiều sâu vô cùng? Vì vậy điều gì quan trọng trong câu hỏi này, nếu người ta hiểu rõ nó một cách đúng đắn, là tự do. Tự do tuyệt đối cần thiết. Tôi phụ thuộc người đưa sữa, siêu thị, người đưa thư, và vân vân, nhưng ngược lại, thuộc tâm lý, tôi không phụ thuộc. Tôi phải rất rõ ràng về điều này.

***Người hỏi:** Vài người có vẻ nhặt nhanh những mảnh của điều gì ông trình bày mà phù hợp những vấn đề hay lợi ích của họ và loại bỏ phần còn lại. Ông nói gì về điều này?*

Krishnamurti: Tôi nói gì về điều này? Tôi không phải nói bất kỳ điều gì về nó. Bạn nói gì? Cùng nhau chúng ta đang giải quyết tổng thể của sống, không phải một mảnh của nó. Thế giới thuộc tâm lý là vô hạn, không chỉ những phản ứng vật chất và những đáp trả thần

kinh, và những ký ức và vân vân. Đó là bộ phận của cấu trúc thuộc tâm lý, nhưng nó còn sâu thẳm hơn nhiều. Chúng ta đang giải quyết không chỉ với thế giới thuộc tâm lý nhưng còn cả với bạo lực đang tồn tại trong thế giới. Có sự bạo lực kinh hoàng đang xảy ra, đang giết chóc vì lợi ích của giết chóc, vì vui thú của giết chóc, sự bạo lực không chỉ bằng khẩu súng nhưng còn cả sự bạo lực mà hủy diệt những con người khi họ vâng lời người nào đó. Làm ơn, đây là một chủ đề quan trọng. Đừng chỉ thu nhận một phần của nói chuyện và nói rằng tôi đang chống lại quân đội. Chúng ta đang giải quyết toàn hiện tượng của sống, không phải những mảnh của nó như những người khoa học, những người bác sĩ, những người giáo sĩ, và những người giáo dục đang làm. Chúng ta quan tâm đến tổng thể thuộc sống của con người. Nếu bạn thích chọn những mảnh của nó, điều đó tùy bạn. Điều đó hoàn toàn đúng. Nhưng chúng ta quan tâm đến tổng thể của sống, không chỉ sống đặc biệt riêng của một người, nhưng còn cả sống của những con người khắp thế giới. Có sự nghèo đói vô hạn, không kể xiết mà bạn không biết, sự mất phẩm giá, sự thoái hóa của nó. Và có tất cả những gánh xiếc thuộc tôn giáo – xin lỗi khi phải sử dụng từ ngữ đó – tất cả sự vô lý thuộc tôn giáo đang xảy ra trong thế giới; nó là một công việc kinh doanh to tát với những chiếc xe Rolls Royces và hoạt động lạ kỳ.

Chúng ta quan tâm đến tổng thể của nhân loại. Chúng ta cũng là nhân loại – không phải là nhân loại ở đó, và chúng ta khác biệt; chúng ta là nhân loại. Chúng ta không là người Anh, người Pháp, người Nga; trước hết chúng ta là những con người, sau đó là những người quốc gia hay những giáo sư. Và chúng ta, những con

người, đã tự tách rời chính chúng ta và đó là lý do tại sao có sự hỗn loạn trong thế giới. Một số người có lẽ nói, ‘Nó chỉ là một chiến tranh ở Lebanon, hay vùng Fả East, Afghanistan, hay bất kỳ nơi nào, ai thêm quan tâm!’ Nhưng sâu thẳm bạn cảm thấy rằng bạn là toàn thể nhân loại bởi vì bạn đau khổ khi họ đau khổ, bạn chảy nước mắt khi họ chảy nước mắt. Bạn lo âu, bạn cười đùa, bạn có đau đớn, và họ cũng có tất cả điều này, dù họ giàu sang hay nghèo khổ, họ hư hỏng và chúng ta cũng vậy trong một cách khác. Họ thoái hóa bởi vì họ muốn tiền bạc, thực phẩm, và họ sẽ làm bất kỳ việc gì để có tiền bạc và thực phẩm, bất kỳ việc gì.

Vì vậy chúng ta là toàn thể nhân loại. Nếu bạn nhận ra sự việc lạ thường này, mà là sự thật, vậy thì bạn sẽ không giết chết một người khác, vậy thì không có sự phân chia giữa quốc gia này và quốc gia kia, vậy thì toàn sống của bạn khác hẳn. Nếu bạn muốn sử dụng những mảnh của nó, cứ tiếp tục. Không ai đang ép buộc bạn phải không chọn một mảnh của nó để thỏa mãn những đòi hỏi nhỏ nhen của bạn, hay những đòi hỏi to lớn của bạn. Nhưng nếu thực sự, thăm thẳm, chân thật, không có bất kỳ sự vô lý thuộc học thuyết nào, người ta thấy sự kiện thực tế rằng chúng ta là tổng thể của nhân loại – những người không niềm tin, những người Hồi giáo, những người Ấn giáo, những người Phật giáo, những người Thiên chúa giáo – chúng ta là một. Tất cả chúng ta đều trải qua sự khó nhọc lạ thường. Vậy là, sự tìm kiếm cho tự do cá thể, đang trở thành cá thể, và vân vân, trở thành quá ngây ngô.

Dịch xong, tháng 7-2010

Sửa lại: 12:07 pm 29 tháng 12 năm 2012

Đã dịch: [www.jkrishnamurtiongkhong.com]

- 1 – Sổ tay của Krishnamurti (Dịch 2005 - Sửa 3-2013)
Krishnamurti's Notebook
- 2 – Ghi chép của Krishnamurti (Dịch 2005 - Sửa 3-2013)
Krishnamurti's Journal
- 3 – Krishnamurti độc thoại (Dịch 2006 - Sửa 3-2013)
Krishnamurti to Himself
- 4 – Ngâm nghĩ hàng ngày cùng Krishnamurti
Dịch 2005 - Sửa 3-2013
Daily Meditation with Krishnamurti
- 5 – Thiền định 1969 (Dịch 2005 - Sửa 3-2013)
Meditation 1969
- 6 – Thư gửi trường học (Dịch 7-2008 – Sửa 3-2013)
Letters to Schools
- 7 – Nói chuyện cuối cùng 1985 tại Saanen
Dịch 2007 - Sửa 2012
Last Talks at Saanen 1985
- 8 – Nghĩ về những điều này (Dịch 2006 - Sửa 3-2013)
Think on these things
- 9 – Tương lai là ngay lúc này (Dịch 9-2008)
The Future is now
- 10 – Bàn về Thượng đế (Dịch 10-2008)
On God
- 11 – Bàn về liên hệ (Dịch 2008)
On Relationship
- 12 – Bàn về giáo dục (Dịch 2007 - Sửa 10-2012)
On Education
- 13 – Bàn về sống và chết (Dịch 2-2009)
On living and dying
- 14 – Bàn về tình yêu và sự cô độc (Dịch 2-2009)
On Love and Loneliness

- 15 – Sự thức dậy của thông minh- Tập I/II
Dịch 2009 - Sửa 2-2013
The Awakening of Intelligence
- 16 – Bàn về xung đột (Dịch 4-2009)
On Conflict
- 17 – Bàn về sợ hãi (Dịch 7-2009)
On Fear
- 18 – Vượt khỏi bạo lực (Dịch 6-2009)
Beyond Violence
- 19 – Bàn về học hành và hiểu biết (Dịch 8-2009)
On Learning and Knowledge
- 20 – Sự thức dậy của thông minh-Tập II/II
Dịch 2009 – Sửa 2-2013
The Awakening of Intelligence
- 21 – Nghi vấn không đáp án (Dịch 2009)
The Impossible Question
- 22 – Tự do đầu tiên và cuối cùng (Dịch 4-2010 - sửa 2013)
The First and Last Freedom
- 23 – Bàn về kiếm sống đúng đắn
Dịch 1-2010 - sửa 3-2013
On Right Livelihood
- 24– Bàn về thiên nhiên và môi trường (Dịch 5-2010)
On Nature and The Environment
- 25– Tương lai của nhân loại (Dịch 5-2010)
The Future of Humanity
- 26– Sự kết thúc của thời gian (Dịch 5-2010)
The Ending of Time
- 27– Sống chết của Krishnamurti (Dịch 2009)
The Life and Death of Krishnamurti
A Biography by Mary Lutyens
- 28–Trách nhiệm với xã hội (Dịch 6-2010)
Social Responsibility
- 29– Cá thể và xã hội (Dịch 7-2010)
Individual & society

- 30– Cái gương của sự liên hệ (Dịch 11-2010)
The Mirror of Relationship
- 31– Bàn về cái trí và suy nghĩ (Dịch 8-2010)
On mind & thought
- 32– Tại sao bạn đang được giáo dục? (Dịch 2-2011)
Why are you being educated?
- 33– Bàn về Sự thật (Dịch 3-2011)
On Truth
- 34– Tiểu sử của Krishnamurti – Tập I/II (Dịch 5-2011)
Krishnamurti's biography by Pupul Jayakar
- 35– Tiểu sử của Krishnamurti – Tập II/II (Dịch 6-2011)
Krishnamurti's biography by Pupul Jayakar
- 36– Truyền thống và Cách mạng (Dịch 7-2011)
Tradition & Revolution
- 37– Khởi đầu của học hành (Dịch 8-2011)
Beginnings of Learning
- 38– Giáo dục và ý nghĩa của sông (Dịch 9-2011)
Education and Significance of Life
- 39– Cuộc đời trước mặt (Dịch 10-2011)
Life Ahead
- 40– Gặp gỡ sự sống (Dịch 11-2011)
Meeting Life
- 41– Giới hạn của suy nghĩ (Dịch 12-2011)
The Limits of Thought
- 42– Lửa trong cái trí (Dịch 2-2012)
Fire in the mind
- 43– Nói chuyện tại Nhà bếp (Dịch 2011)
1001 Bữa trưa cùng J. Krishnamurti
The Kitchen Chronicles
1001 Lunches with J. Krishnamurti
- 44– Nói chuyện cùng sông Tập I/III (Dịch 2012)
Commentaries on living-First Series
- 45– Bàn về tự do (Dịch 12-2012)
On Freedom

- 46-Thâm nhập Thấu triết (Dịch 3-2013)
Exploration Into Insight
- 47- Nói chuyện cùng sống Tập II/III (Dịch 3-2013)
Commentaries on living - Second Series
- 48- Nói chuyện cùng sống Tập III/III (Dịch 4-2013)
Commentaries on Living-Third Series